HECE TAŞLARI

aylık şiir dergisi

- Ali Akbaş
- Metin Özarslan
- Yasin Mortaş
- Mehmet İsmail
- Nazım Payam
- Mustafa Kök
- İbrahim Eryiğit
- Ahmet Doğan İlbey
- Ramazan Avcı
- Mehmet Pektaş
- Halit Yıldırım
- Mehmet Gözükara
- Tayyib Atmaca

55 on5eylül2019

Birgün Sardağı'na Tekrar Dönerim

Yetmiş yedi yıldır şardağı'ndayım, kınalı keklikler yanımdan geçti, üstümden turnalar yemen'e uçtu, medine'den gelen hacı leylekler, ilk benim kokumu içine çekti, sonradan kondular pınarbaşı'na, ceyhan'da kaç ceylan suya bakarak, kemik tarağıyla saçın taradı, benim bir horozlu aynam olmadı, bir o yana bir bu yana kavaklar, ırgalanıp durdu kuş sesleriyle, önüne katarak günler günleri, yılların üstünden uçup giderken, hatıralar albümüne düştüler.

Maraş lisesinde sülüsüm aldım, sonra istanbul'da terhis edildim, elbistan mükrimin halil lisesi, peşinden rize'ye sürgüne gittim, sürgünlerin yeni süreği oldu, sabırla sınandım şükrüm çoğaldı, döşü dolu ilham perileriyle, gönül yaylasında dolaştım durdum, keklik avlamadım kekik topladım, başımda dumanı kaldı dağların, hasretten bir bıçak yaptım kendime, şiiri bir kenger sakızı gibi, gider gelir kanatırım yıllardır, herkesin ağzına sakız eylemem.

Ne hayaller kurdum ne düşler gördüm, kaç bahar yaşadım aklımda değil, elbistan yanarken sarı sıcakta, bende püfür püfür rüzgâr eserdi, abdurrahim abi ava çıkınca, salavan'da uzun hava çekerdi, kara kıştan çıkmış gibi olurdum, sonra beyaz kartal bahattin abi, engizek'ten kanatlanıp uçardı, hayati abi de tok sesi ile, gönül soframıza bağdaş kurardı, bir de cansız ahmet güllü'müz vardı, heybesine aruzları doldurur, sürerdi atını şiir yurduna.

Köküm şardağı'nda dallar gurbette, ankara'da dolanırım yıllardır, avrasya'dan soydaşlarım gelirler, *kardeş kalemler*le kalkar giderim, şehriyar mı deyim çolpan mı deyim, hangisini desem diğeri kalır, dolaştığım yeter dünya yurdunda, her türkünün dudağında tüterim, göygöl'de aras'ta kür'de sulanan, allı telli turnalarım dönerler, sürgünlüğüm tamamlanır sonunda, yetmiş sekiz alıç her açа yeter, bir gün tekrar şardağı'na dönerim.

Tayyib Atmaca

hece taşları aylık şiir dergisi ◆ yayın yönetmeni tayyib atmaca
son okuma metin özarslan ◆ kapak fotoğrafı yasin mortaş
yazışma haydar bey mh. 32077 sk. armada 2 d 6 onikişubat kahramanmaraş
0535 391 92 50 hecetaslaridergisi@gmail.com
55 sayı 15 eylül 2019 ıssn 2149-4509. (e-dergi)

Masal Çağı

Ali Akbaş

Şu mavi dumanlı koyda
Bir küçük köy uyukluyor
Şu gümüş hâreli çayda
Bizim kızlar kilim yuyor

Geliyor tokaç sesleri
Yansıtır yamaç sesleri
Suyun aynasında tarar
Kızlar üç kulaç saçları

Yüzünüz şavkır sulara
Kalaylı bakraç yüzünüz
Oturun dinlenin biraz
Yok mu yazınız güzünüz

Öte geçeye geçmeyin
Çay bulanık su içmeyin
Güzellikten baç alırlar
Gül yüzünüzü açmayın

Şarıl şarıl çimdiğim çay
Çiğdem topladığım yayla
Artık rüyama girmeyin
Etmeyin etmeyin böyle

Aynı kaptan yenen yemek
Bin dudağın değdiği tas
Ah köyüm baba ocağım
Suyun Zemzem, taşın elmas

Dağlar ak saçlı bir dede
Doruklar pâre pâre kar
Tarlalar kırda seccâde
Kekik kokulu tarlalar

Gözümde tüter bacalar
Medet analar bacılar
Gençleri beni tanımaz
Duydum ki ölmüş kocalar

Zeynep, Elif, Suna, Gülçin,
Fistanınız biçim biçim
Bir gün imeceye gelin
Bu derdi tüketmek için

Beni unutmayın sakın
Seven demez uzak yakın
Yitirdim köyün yolunu
Yamaçlara ateş yakın

Hiç sormayın nerde kaldım
Her yıl bir diyarda kaldım
Bir ifrit ağına düştüm
Bir kuş gibi darda kaldım

Yıkacağım evi barkı
Sıkıyor beni dört duvar
Niye söylediğim şarkı
Ulaşmıyor yâre kadar

Kuşlar geçer katar katar
Katılır ben de giderim
Kanat vermezse turnalar
Kolumu kanat ederim

Çamlıbel'i tutunca kar
Uluşur dağda aç kurtlar
Bir kuş olurdu bir deve
Bacadan geçen bulutlar

Vurulmuş küçük şehzâde
Düşmüş doru küheylandan
Kimseler gelmez imdâde
Baykuş ötüyor ayvandan

Ninem nerde nerde masal
Ağzından bal akardı bal
Benim aslan çocukluğum
Yollar ayrıldı hoşça kal

Ali Akbaş

Metin Özarslan

Hayatı

Ali Akbaş, 1942 yılında Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesine bağlı Çatova [Maraba] köyünde doğmuştur. Çatova Köyü İlkokulu ve Elbistan Ortaokulunu bitirdikten sonra Kahramanmaraş Lisesine devam etmiş, burada okuduğu yıllarda edebiyata merak salmıştır. Şairin "Engizek" adlı ilk şiiri, 1955 yılında Kahramanmaraş gazetesinde yayımlanmıştır. Kahramanmaraş Lisesinde öğrenci iken bir şiiri ile birincilik kazanmıştır. Bu şiir, Kahramanmaraş Lisesi Marşı olarak kabul edilmiştir.

Liseyi bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yüksek tahsil alan Ali Akbaş, mezuniyetin ardından 1973-1979 yılları arasında Elbistan, Çayeli ve Adana liselerinde edebiyat öğretmenliği, Gazi Eğitim Enstitüsünde idarecilik yapmış ve Ankara Meslek Yüksek Okulunda çalışmıştır. 1979-1982 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı Filim Radyo Televizyonla Eğitim Merkezinde radyo programcılığı görevinde bulunmuştur. 1983 yılında Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne araştırma görevlisi olarak geçmiş ve 1985 yılında "Yapalak ve Ekinözü Ağızları" konulu yüksek lisans teziyle bilim uzmanı payesi almıştır.

Ali Akbaş, yüksek lisansını tamamladıktan sonra Bölüm'den ayrılmış ve Türk Dili Dersleri Koordinatörlüğü bünyesinde Türk Dili Okutmanı olarak görev almıştır. Okutmanlık yaptığı yıllarda da şiir ve ayrıca çocuk edebiyatıyla uğraşmıştır. Bu yılların meyvesi olarak ortaya çıkan verimleri; şiir alanında "Masal Çağı" ve "Kuş Sofrası", masal alanında "Gökte Ay Portakaldır", tiyatro alanında ise "Kız Evi Naz Evi" adlı eserleridir. Öğrencilik yıllarında çıkardığı *Ülküpınarı* dergisinden sonra arkadaşları ile birlikte, *Divan, Doğuş Edebiyat* ve *Kanat* dergilerini çıkarmıştır. Hacettepe Üniversitesi bünyesinde 25 yıl okutman olarak çalıştıktan sonra 1996 yılında emekli olmuştur. Emekli olduktan sonra dışarıdan okutman olarak çeşitli üniversitelerde ders vermiştir. 2000 yılında, Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinde görev yapmıştır.

Evli, 5 çocuk babası ve 6 torun dedesi olan Ali Akbaş, hâlihazırda Avrasya Yazarlar Birliğinin Genel Başkan Yardımcılığı ve Birlik'in yayın organı *Kardeş Kalemler* dergisinin Genel Yayın Yönetmenliği görevlerini sürdürmektedir.

Edebî Faaliyeti

Herhangi bir edebî akıma bağlı olmadan "klasiklerle beslenmeyen yeninin kalıcı olamayacağı ve ancak geçmişten, yani maziden güç alarak yeniyi kurabileceğimiz" anlayışıyla şiirlerini, çoğunlukla hece vezni ve serbest vezinle az miktarda da aruz vezniyle yazmıştır. Ali Akbaş'ın şiirleri, *Ötüken, Türk Kültürü, Türk Edebiyatı, Nilüfer, Erguvan, Doğuş, Türk Yurdu, Hisar* ve *Hamle* gibi dergilerde yayımlanmıştır.

Ali Akbaş'ı çok yakıdan tanıyan Ersin Özarslan'ın ifadesiyle "Ali Akbaş, birinci sınıf bir 'dilci'dir. Anadolu ağızlarını kullanmada uzman bir kişidir. Kimsenin tercih etmediği konuları işlemiştir eserlerinde. Meftun olduğu bir sanatçı yoktur. Zor yazdığını söyler, ilhamın peşinden koşar. Şiirlerini dostlarıyla paylaşır, kanaatlerini sorar, eserlerini bu şekilde yeniden değerlendirir. Nitelikli dikkatleri, dikkate alan bir tabiatı vardır. Şiir söz konusu olunca tüm değerleri unutur.".

Ali Akbaş, şiirlerinde geleneksel malzemeye yer vermiş; bu cümleden olarak masal, efsane, destan gibi anlatmalık ve türkü, mâni ve ninni gibi söylemelik türleri şiirlerinde kullanmış; ancak şiirinde bunlardan beslenmek yerine giderek hayatımızdan çekilen bu özel ve sözel dokuları hatırda tutmamızı ve bunlarla hafızamızı yenilememizi yeğlemiştir. Dolayısıyla Ali Akbaş, şiirini geleneksel malzemeyle besleyen bir şair olmaktan ziyade geleneksel malzemeyi şiirinde dile getirmeye gayret etmiş bir şairdir.

Türk dünyası, Türklük şuuru, vatan ve memleket sevgisi, millî ve manevi değerler, tabiat sevgisi, sosyal meseleler ve hayata, insana, eşyaya tabiata bağlı mücerret-müşahhas hemen her konuda ve insan-toplum-kültür ilişkisi temelinde, samimi bir üslupla, okuyanı sarıp sarmalayan ve onu içine çeken lirik ve dramatik nitelikli ve fakat oldukça sahici şiirler yazmış olan Ali Akbaş, pek az şiirinde de Korkut Akbaş müstearını kullanmıştır.

Ödülleri

Ali Akbaş'ın yaptığı edebî ve kültürel faaliyetler kültür ve sanat çevrelerinde yankı bulmuş ve şaire 1991 yılında Yunus Emre yılı dolayısıyla İstanbul'da gerçekleştirilen XII. Dünya Şairler Toplantısı'nda bir plaket verilmiştir. Aynı yıl "Kuş Sofrası" adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği tarafından çocuk edebiyatı dalında Yılın Şairi seçilmiştir. 1993 yılında, Kazakistan'ın o dönemde başkenti olan Almatı'da yapılan II. Türk Dünyası Şiir Şöleni'ne davet edilmiş ve burada Mağcan Cumabayulı Ödülü'ne layık görülmüştür. 2004 yılında, Kosova'da yayımlanan Türkçem çocuk dergisi tarafından Yılın Şairi Ödülü verilen Ali Akbaş, 2005 yılında İtalya'nın Venedik şehrinde düzenlenen 57. Şiir Bianeli'nde, 2007 yılında 20. Moskova Kitap Fuarı'nda ve 2008 yılında Frankfurt Kitap Fuarı'nda Türkiye'yi temsil etmiştir. 2011 yılında Türk Dünyası Edebiyat Dergileri Kongresi tarafından Türk Dünyasında Yılın Edebiyat Adamı seçilmiştir. 2018 yılında, Türk Ocakları Ayvaz Gökdemir Edebiyat Armağanı'na layık görülen şaire, 2019 yılında ise TÜRKSOY 25. Yıl Madalyası takdim edilmiştir.

Eserleri

Ali Akbaş, ağırlıklı olarak şiir yazsa da şiir dışında masal ve tiyatro alanında da eser vermiştir. Şiirleri *Masal Çağı* [Ocak Yayınları, Ankara, 1983], *Kuş Sofrası* [Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991; Polatlı Belediyesi, Ankara, 1991; Bengü Yayınları, Ankara, 2016; Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2017; Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Konya, 2017], *Eylüle Beste* [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013], *Erenler Divanında* [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013], *Turna Göçü* (şiir) [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013], *Bütün Şiirleri* [Bengü Yayınları, Ankara, 2015, 2018] adlarıyla yayımlanmıştır. Masal kitabı *Gökte Ay Portakaldır* [Çocuk Vakfı Yayınları, Ankara 1993] adıyla yayınlanmış; tiyatro eseri ise *Kız Evi Naz Evi* [1969] adıyla İstanbul Radyosunda radyo programı olarak yayımlanmıştır.

Ali Akbaş'ın şiirleri, faklı dillere çevrilerek ve farklı Türk lehçelerine aktarılarak yurtdışında da yayımlanmıştır. *Kuş Sofrası* adlı şiir kitabı Mariya Leontiç tarafından *Птичја Софра [Ptičja Sofra]* adıyla Makedoncaya çevrilip yayımlanmıştır. İlk baskısı 2000 yılında Detska Radost Yayınevinde basılan kitabın genişletilmiş, iki dilli, Türkçe-Makedonca ikinci baskısı ise 2008 yılında Toper Yayınevi tarafından yapılmıştır. *Kuş Sofrası* 2008 yılında [Mir Aziz Azam aktarmasıyla] Özbekistan'da Özbek Türkçesiyle yayımlanmıştır. *Seçilmiş Şiirleri,* 2008 yılında [Ramiz Asker aktarmasıyla] Azerbaycan'da Azerbaycan Türkçesiyle kitap olarak yayımlanmış; 2016 yılında da [Tahir Kahhar aktarmasıyla] Özbekistan'da Özbek Türkçesiyle kitap olarak yayımlanmıştır. Bazı şiirleri pek çok Türk lehçesine aktarılmış, ayrıca Rusçaya çevrilerek yayımlanmıştır.

Son Söz Yerine

Ali Akbaş, bir sanatkâr bir şair olmanın dışında bir insan olarak da kendine has ve oldukça müşfik ve mütevazı tavrıyla tebarüz eden bir aksakaldır. 30 yıllık bir süre içinde yakınında bulunmuş olma şansına eriştiğim Ali Akbaş'ın sanatkâr yaratıcılığına doğrudan şahit olanlardan biri olarak oldukça kuru bir üslupla yazmaya çalıştığım bu tercüme-i hâl, elbette Ali Akbaş'ı mütemmim bir biçimde anlatmaya yetmeyecektir. Ben onun etrafındaki nice kardeşlerinden biri olarak kendisiyle aynı havayı teneffüs etmekten, ayrıca dört kitabının yayına hazırlanmasına dâhil olmuşluktan bahtiyarım. Kendisine sağlıklı, velut ve uzun bir ömür diliyor, Ali Akbaş Ağabey'i daha iyi tanımanın yolunun, yazdığı şiirlerde saklı olduğunu ifade etmek istiyorum.

Sılaya Hasret

◆Ali Akbaş

Bir gün apar topar gittiğimde ben
Hayâlimde karlı Nurhak kalacak
Bir dere boyunda çıplak, üşüyen
Mahzun, üç beş akça kavak kalacak

Ve alçacık damlar, sazdan samandan
Tombul minareden okunan ezan
Çit fistanlı kızlarıyla Elbistan
Doğup büyüdüğüm toprak kalacak

Zemheride yollar diz boyu kardı
Baharda her taraf iğde kokardı
Nineler fesine reyhan takardı
Ruhum gurbet elde tutsak kalacak

Çilekeş kardeşim, canım, baş tacım
Her namazda sağlığıma duacım
Eğer öldüğümü duyarsa bacım
Sılada gözleri ıslak kalacak

Ben kaldım geriye turna göçünden
Tutunarak bir bulutun saçından
Uçacağım bir dağın yamacından
Engin ova, serin yaylak kalacak

Cam göbeği yeşil Ceyhan'ın suyu
Boz bulanık akar hep Sarsap Çayı
Adını unutmuş Akbaş'ın köyü
Sönmüş ocak, viran çardak kalacak

Bakıra Övgü

◆Ali Akbaş

Daha gün doğmadan uyanır Maraş
Uyanır da mor dağlara dayanır
Ela gözlü bir Selçuk şehzâdesi
Bir kumru hu husu ve ezan sesi
Ökkeş sabah sabah bakır dövüyor
Bir bakır sinide güneş doğuyor
Çekiç sesleriyle, alın teriyle
Küçük dükkânlara rahmet yağıyor

Biraz bakır, biraz sabır, biraz ter
Bakırı kuş yapar hünerli eller
Bu ibrik güvercin, bu güğüm kuğu
Hişt desen uçacak konduğu raftan
Bir Mesih nefesi körük soluğu
Değdiği her şeye can veriyor can
Kapkara kömürler şimdi bir mercan
Sinide Ökkeş'in gönül bolluğu

Ninemin çeyizi taslar, tabaklar
Aydınlık çağların anası bakır
Bu çanaklar nice hâtıra saklar
Altın, gümüş soylu, bakırım hakir
Bir türkü tutturur sevdâ üstüne
Ökkeş'in dilinde bülbüller şakır
Nasıl konulacak dağ dağ üstüne
Ökkeş'im sevdalı, Ökkeş'im fakir

Ökkeş'in sırtında yamalı aba
Yanağı al, kaşı kartal kanadı
Gönlü tülden ince, giyimi kaba
Ellerine baktım, içim kanadı
Felek onu döne döne sınadı
Ökkeş sabah sabah bakır dövüyor
Bir bakır sinide güneş doğuyor
Bu sini evlere nasıl sığıyor

Buğulu Göygöl

Yasin Mortaş

Gözyaşımız köz olur uzaklara bakınca.

O, vefa yüzlü şair. Türk-İslam coğrafyasında kanayan yaraları görür de onu durdurmanın rahatsızlığıyla kâğıtlara tutar közlü kalemini.

Kalemi ağrır, kâğıdı ağrır da tarihimizi, kültürümüzü, dilimizi, bayrağımızı, töremizi içli sagularla anlatır.

Onun için cümlemiz sağanak yağmurlarız ve deniz olmalıyız olukları maveraya akan.

Ata ocaklarının tütmesi için kaleminin ucunda çıngılar taşır.

Eyeri hiç soğumayan doludizgin bir neferdir o ve atını dehler Ural Dağları'na.

Şiirinin şavkı vurur ufuklara ve o şavktan ışıklar yontar umutlara.

Bir çınar gölgesinin altına toplar kardeşlerini; ay ve yıldızların altında birliğe, öze dönmeye çağırır.

İçindeki sükûneti deniz yapar ve Van Gölü'nden Isık Gölü kıyılarına aşk yakamozları serper şiirleriyle.

İçinde oluşan buğulu Göygöl'den, kuşlar, ceylanlar su içer.

Yüreğiyle ısıttığı kelimeleri doru bir atın terkisine yükleyip azık yapar ve gittiği "bizden" coğrafyaların yüreğine koyar.

Selçuklu ve Osmanlı motifli minderlere oturup türküler okur kardeşlerine.

Bombalara karşı mısraları ateşli mızraktır onun ve onlarla karşı koyar küffara.

Yeryüzü aynasına baktıkça, hüzne yüzünü kaptıran toprağı ve yüzümüze yansıtan acıyı yazan bir Yemen Türküsü 'dür Ali ağabeyin ruhu.

Şehitlerine Fatihaları ve Yasinleri göğsünde taşıyan bir Osmanlı beyefendisidir.

Yağmura bakarken ıslanan kuşları - kanadı kınalı bir ak güvercini yüreğiyle karşılayan ve içten tebessümüyle onlara uçmayı hatırlatan bir telli turna türküsü söyler: "Yıldız güzel ay güzel / Elif'le Umay güzel."

Ve özlemenin tarihini uçurtmalara takıp yağmurlu sokaklarda ruhu üşüyen çocuklara Anadolu sofraları kurar.

Doğa, içinde renklerini bulmuş bir resim gibi durur. Çiğdemle, sümbülle, nergisle konuşur.

Varoluşun -bir oluşun derinliklerini bir derviş edasıyla anlatır.

Bazen Yunus, Karacaoğlan ve Köroğlu olur.

Ve toprak ana onun kavruk, yağmur toplayan yüzüne baktıkça şiir olur. O şiir gelip otağı kurar kalbimizin çöllerine ve çöl mümbit bir ova olur, kişneyen taylar gelip su içer şiir teknelerinden.

O kardeş dünyaların vefa yüzlü şairidir. Ki o kardeşlerinden bulutlarla, kuşlarla, ırmaklarla selam gönderilmesini bekler de elveda kor olmuş bir türkü gibi yakar kalbini.

Ağlayan anaların gözlerinden renk alan güllerin bitimsiz ağıtları bülbüllere yara olur. O bu yaraları Tuna boylarında yıkayıp temizler.

Hüzünleri anaların tülbentlerinden süzer ve acının tortularını kendi yüreğinde saklar.

O, şiirleriyle avutur elleri kınalı gelinleri ve şiirinin aynalarına bakıp taranmaları için mahnılar söyler.

Yüreğindeki masal dağına çağırır o annelerini sayıklayan, yanaklarında dolunay büyüyen ve yaralı ceylan gibi seken çocukları. Ve onlara Anadolu yufkası gibi açılmış günlere umutları dürüm eder de sunar şiirlerinde.

Onu okurken; hasret yüklü trenler geçer şiirin ortasından ve bir ağıt başlar raylarca uzayan yalnızlıklara ve garlarda ezanlar bekler.

Yalnızlığı yıkayan köy çeşmelerinde abdestler tazeler.

Bir ırmak kenarında seccadesi hep açıktır ve "Maveradan gelen ney sesi şiir" lerle dua eder.

Selam olsun Ali Akbaş Ağabeyime.

Koçaklama

◆Ali Akbaş

Gezindim Ceyhun boyunda
Yıkandım Seyhun suyunda
Manas'ın zafer toyunda
Kopuz çalan ozan benim

Özbek, Tatar, Oğuz, Kumuk
Benden sorulur hak hukuk
Orhun'da Bilge Tonyukuk
Bengü Taş'ı yazan benim

Şölen verip sofra kuran
Açı, yoksulu doyuran
Batılı Haktan ayıran
Ulaş Oğlu Kazan benim

Çamlıbel'de Köroğlu'yum
Han Oğuz'un zor oğluyum
N'eylemeli budur huyum
Kır At'ıyla tozan benim

Han Ayvaz'ım budur sözüm
Hakk'a açık gönül gözüm
Kılıcımdan zeyrek sazım
Bu destanı düzen benim

Gam yemesin koçaklarım
Mevla ne gösterir yarın
Kralların kisraların
Oyununu bozan benim

Koşma

◆Ali Akbaş

Yad elde başım belâda
Yedi yerden yarayım oy!
Yola bakar yâr sılada
Düşe kalka varayım oy!

Dağa yağan doluyum ben
Dağda yayla yoluyum ben
Dokuduğun halıyım ben
Alnındaki lirayım oy!

Harman oldum savur beni
Kirmene sar eğir beni
Yaktın ağır ağır beni
Alev alev çırayım oy!

İp bükenim kül dökenim
Bereketli tarlam benim
Kara kızım tunç bedenim
Saçındaki turayım oy!

İş tut hamur yoğur bana
Dokuz oğlan doğur bana
Keten olayım urbana
Allı pullu sarayım oy!

Akbaş'ım der gel Maraşlım
At çalımlım kanat kaşlım
Başak saçlım yüce başlım
Çağın geçer dereyim oy!

“Bana Öyle Geliyor Ki...”

Mehmet İsmail

Azerbaycan Türklerinin sık sık kullandıkları bir ifade var: “Bana öyle geliyor ki...” Gelen kimdir ve nereden geliyor? Bu, yüreğe doğmanın bilinçaltı dile gelmesidir belki. Anadolu’da buna “içine doğma”, “içgüdü”, “sezi” ya da “iç sezi” denilir. Allah’la aramızda olan sırrımızı ortaya koyan “içine doğma”, “içgüdü” ya da “iç sezi”lerin varoluşunu yeryüzünde ne kadar insan, onlara gönderilen “işaretlere” dayanarak anlayabiliyor? Anlayabiliyor mu?

Aslında dünya ve insanlığın tekâmülü her kuşağın gelecek kuşaklara götürebileceği birikimden, içine doğanlardan çok, aslıdır. Dünyaya gelen her nesil kendisiyle birlikte yaşadığı dünyayı en azından bir arpa boyu ileri götürebilmelidir. Böyle olmazsa insanoğlunun gelecek tekâmülünden konuşmaya ihtiyaç da kalmaz.

Bu düşüncelerimi boşuna paylaşmıyorum. Zorlu Sovyet döneminin sekseninci yıllarında misafirim olan Ali Akbaş’la Bakü’deki ilk görüşmelerimizde başıma gelecek tüm bu gurbet hayatı içime doğmuştu. Sadece o zamanlar içime doğanları tarihe şahitlik için birilerine söylememiştim. Belki gelecek dediğimiz içimize doğanlardan ibarettir, biz bilmiyoruz. Ve buna nerdeyse hayalin gerçekleşmesi, göze görünmesi de diyebilirsiniz.

Zaman değişkenliği ile insanı hayretler içerisinde bırakır. Bir zamanlar Azerbaycan’a ilk gelişinde her adımı gizli-aşikâr izlenen, izletilen Ali Akbaş’ın şimdi aynı şehirde yani Bakü’de kitabı yayınlanıyor ve ona uluslararası ödüller veriliyor.

Hiçbir Şey Tesadüf Değil

Yaşadığın uzun ömrün zirvesinden geri dönüp baktığında bu ömrün her aşamasında tesadüf diye bir şeyin olmadığını anlıyorsun. Yaşanan yılların tecrübesi zamanla kendi sözünü diyor. Şimdi şu cümleleri yazdığımda yaşadığım bu şehrin de, başımdan geçen olayların da bir Tanrı nizam ve diktesine bağlı olduğunu düşünüyorum. İki rejimi bir vücutta yaşayan insanlar için bu yazdıklarım, dediklerim geçilmiş bir aşamadır belki!

Azerbaycan’ın ücra bir köşesinde dünyaya gelmiştim. Ortaokulda, hatta üniversitede de ait olduğumuz milletin Türk olduğu ile ilgili ne kitaplarda bir şey yazılıyordu ne de öğretmenlerimiz bununla ilgili bizlere bir şey söylüyorlardı. Yasaklar o kadar güçlü idi ki “Türk” kelimesini dile getirmek Sibirya’ya sürgüne davetiye çıkarıyordu. Sonraları Moskova’da okuduğum yıllarda artık içimdeki Türk sevgisi, Türkiye sevgisi karşısı alınmaz bir akara çevrilecekti. Türkiye’nin Moskova’daki büyükelçiliğinin adresini öğrenip de günlerce çevresinde gezinecek, en azından elçilik görevlilerinin biri ile tanış olmak isteyecektim.

Kursu tamamladıktan, Moskova basınında tanındıktan sonra her yıl SSCB Yazarlar Birliği Dış İlişkiler Şubesi’ne Türkiye’ye gitmek için devamlı dilekçe versem de her defasında bir bahane ile “İstersin seni falan ülkeye gönderebiliriz ama Türkiye’ye kuyrukta bekleyenler var.” diye beni başka ülkelere yönlendireceklerdi. Böylece ben Türkiye’ye gönderilmeyeyim diye dünyanın çeşitli ülkelerine gönderilecektim. Bindiğim uçak bazen Türkiye hava sahasından da uçacaktı.

Bir defa Suriye seferinden geri döndüğümde uçağımız yolcu almak için Kıbrıs’ın Latakiya havalimanına inmişti. Latakiya havalimanından havalanırken hostes uçağımızın Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinden uçacağını ilan ettiğinde sevincimin sınırı olmayacaktı, hasretinde olduğum toprakları hiç olmazsa yukarıdan izleyebilecektim.

Gecenin üçü idi, sefer yoldaşlarım beşinci uykuda idiler, ben ise gözümü kırpmadan bu şans eseri aylı gecede yukarıdan aşağıya hasretinde olduğum toprakları doyasıya izleyecektim. Ay ışığı kar ışığına karışmıştı, aşağıda omuz omuza sıralanmış dağlar, kalaylanmış gibi bembeyaz ağaran karlı zirveler birbiri ardınca sıralanacaktı. Arada yine hostesin sesi işitilecekti: “Az sonra uçağımız Türkiye Cumhuriyeti’nin başkenti Ankara’nın üzerinden uçacak.” Bu haber içimi ışıklandıracaktı, hiç olmazsa, yukarıdan da olsa arzularımın başkentini görecektim. Ama bulutlar beklenmedik bir şekilde bu aylı gecenin de, benim de kanımı karartacaktı ve Ankara’yı görünmez edecekti. O zamanlar nasıl üzüldüğümü sözle anlatamam, Ankara mübarek yüzünü bana göstermek istememişti.

Az kalsın aradan yirmi yıl geçtikten sonra 2004 yılının karlı bir aralık akşamında Türkiye Yazarlar Birliği’nin (Aslına o dönemde birliğin yönetiminde söz sahibi olan Ali Akbaş’la Yakup Ömeroğlu’nun) organize ettiği ve Millî Kütüphane’nin geniş salonunda ilk defa yaşayan bir yazara (yani bana) jübile gerçekleştirilirken uçakta Ankara’nın üzerinden geçtiğim anları hatırlayıp da şunları diyecektim:

"Ankara o zaman yüzünü bana biliyor musunuz neden göstermek istememişti? Ankara diyordu ki, bana yalnız Allah yukarıdan aşağı bakabilir, sen kim oluyorsun da, bana yukarıdan aşağı bakıyorsun, gelecektin, yağmuruma, çamuruma tahammül edecektin ve ondan sonra yüzümü görebilecektin!"

Ankara'nın yüzünü bana göstermediği gecede de nereden ise yüreğime doğmuştu ki "Nasıl, hangi yöntemle bilinmez ama günün birinde mutlaka Türkiye'ye gedeceğim." Bilmeseydim daha 1989 yılında şu mısraları yazar mıydım?!:

"İki sahil yakasıyım,
Hasret hasret bakasıyım.
Ben Dardanel boğazıyım
Herkes benden geçip gider!"

Neden Cebelitarık, Bosfor, Bereng değil de Dardanel boğazı? Bu sorunun cevabını yıllar sonra Çanakkale şehrinde göreve başladığımda Dardanel (Çanakkale) boğazının sahilinde gezerken bilecektim: Yazdıran şöyle yazdırmıştı! Yazıya ise bozu yoktur! Bana Türkiye'ye gelmek hatta başka bir yerde değil, uzun yıllar önce şiirimde adı geçen Çanakkale (Dardanel!) boğazı kıyılarındaki şehirde çalışmak da kısmet olacaktı. Ama bunlar daha sonraları, çoook sonraları olacaktı!

Türkiye'ye turist olarak gitmek arzumun gerçekleşmediği yılların birinde, 1988'de Türkiye'den dönen şairlerden biri bana bir mektup ve bir de "Masal Çağı" adlı kitap getirecekti. Kitap da, mektup da adını ilk defa duyduğum Ali Akbaş'tan gelmişti. O dönemlerde belki kimsenin aklına bile gelmezdi ki Sovyetler Birliği bir gün çökecek ve vatanımız, kanlar içinde de olsa özgürlüğüne kavuşacaktı. Yıllar yılı arzuladığım, uğruna mücadele verdiğim vatanım özgürlüğüne kavuşsa da o özgürlüğü o vatanda doyasıya yaşamaya bana imkân tanınmayacak, siyasi nedenlerden dolayı canım kadar sevdiğim topraklardan ayrı düşmek zorunda kalacak ve uzun süre gelemediğim, aslında gelmeye imkân verilmeyen Türkiye'ye sığınacaktım. Türkiye'de ise Allah'ın kendi elleri ile bana göndermiş olduğu Ali Akbaş vardı. Niye bana misafir olarak gelen bir başkası değil, Ali Akbaş olmalı idi? Sır nerede?

Nihayet 1988'in güz günlerinin birinde Ali Akbaş Kars üzerinden Ermenistan sınırlarını geçip Azerbaycan'a ayak bastı. İyi bir atasözümüz var, soruyorlar: "Kardeşini tanıyor musun?" Diyor: "Yoldaş olmamışım." Osmanlı kültüründen gelen cana yakın tavırlarıyla daha ilk günden aile üyelerimle öyle kaynayıp karışacaktı ki sanki yıllardır aynı ortamı paylaşmışız. Saçları yenice beyazlaşmağa başlamış, ilk bakışta zarif boy posu ile Azerbaycan'a seferi zamanı yazdığı: "Pehlivanlar gördüm Muttalip gibi/ Hırdasın görmedim ben garip gibi" mısraları çok maksatların habercisi gibidir. Dikkatleri üzerine çekmeyen bu adamın içinde öyle bir sevgi vardı ki, ilk karşılaştığı adamı anında büyülemeyi başarırdı. Önceden Ali Bey için gezi planı hazırlamıştık. Ama o zaman ülke en çalkantılı günlerini yaşıyordu. Ruslardan gizli destek alan Ermeniler tarihi Türk toprakları olan Dağlık Karabağ'ı Azerbaycan'dan koparmak için yüz tür hileye ve fesada başvuruyorlardı.

Taşın, Duvarın da Kulağı Vardı

Ve bu öyle bir dönem idi ki, Ermeni'ye gözün üste kaşın var demeyen Sovyet devlet tehlikesizlik organlarının görevlileri Azerbaycan'da "başını kaşımaya" dahi imkân tanımıyorlardı. Nereye gidiyorsak, arabamızın ya önünde ya arkasında bir arabayla takip ediliyorduk. Bazen Ali Bey şakasından da kalmıyordu, "Bak, Sovyet devleti nasıl da çok istiyor ki, bize hizmet etmek için güvenlik ve araba tahsil etmiştir." Şaka bir yana, hatta kendi dairemizde bile rahat konuşamıyorduk. Çünkü konuştuklarımızın birçoğu sabahı gün bizi takip edenlerin diline düşüyordu. O zamanlar ben ortaya koyduğu açık fikirleri ile ün kazanan "Gençlik"-"-Molodost" dergilerinin genel yayın yönetmeni olduğumdan bana bir şey söylemeseler de her fırsatta Ali Akbaş'la aramızda köprü rolünü üstlenmiş adamı ikide bir ikaz ediyorlardı. Hatta günlerin bir günü bana haber geldi ki, Milli Tehlikesizlik Bakanlığının bir görevlisi gazeteci kimliği ile Ali Bey'le görüşmek istiyor. Ben buna imkân vermeyeceğimi söyledim: "Asla böyle bir şey olmayacak!" O zaman hemen görevli kendisi benimle görüşmek isteyecekti ve görüştüğümüz de "Yurtdışından Azerbaycan'a kim geliyor ise biz o adamlarla bu yöntemle görüşürüz, eğer siz buna imkân sağlamazsanız o zaman misafirinizi sınır dışı ederiz." diyecekti. Ben inat edecek ve buna imkân vermeyecektim. Belki bu sebepten de her hareketimiz böyle titizlikle izleniyordu. Bunu hissettiğimizden hatta gecenin saat üçünde yüreğimizden geçenleri bölüşmek için evimizin çevresindeki bahçede dert bölüşürdük. Ali Akbaş sonraları benim Ankara'da Türkiye Diyanet Vakfı'nın yayınladığı "Seçilmiş Şiirler" kitabıma yazdığı ön sözde böylece de yazacaktı: "Aslında Bakü de güzeldi; bizi Hazar kıyısından buralara kaçıran ne, niçin çıktık dağlara?... "Hürriyet arayışı", diyorum kendi kendime... Çünkü şehirde kapalı kapılar ardında dahi konuşamıyor insanlar. "Yerle-

rin de kulağı var diyorlar". Oysa yığın yığın sorum, onlarınsa yetmiş yıldır saklanan sırları vardır."

Burada bir detayı da yazmayı kendime borç bilirim. Ali Bey o zaman baskıcı rejimden canını kurtarıp Türkiye'ye sığınmış bir opera sanatçımızdan Bakü'de yaşayan ailesine ulaştırmak için bazı şeyler getirmişti. Biz (daha doğrusu ben) o elbiseleri sahiplerine ulaştırmadık. Çünkü o zaman bahane arayışında bulunan devlet tehlikesizlik görevlilerinin eline fırsat düşer ve Ali Bey'i sınır dışı edebilirlerdi. Elbette o zaman Bakü'ye götürdüğü o nesneleri sahiplerine ulaştıramamamızın esas nedenini Ali Bey'e söyleyememiştim, belki de bu "korkaklığıma" yüzünden bana küsmüştü. Ama ben onun vizesinin süresi bitene kadar Azerbaycan'da kalmasını istiyordum. Zamansız sınırdışı edilse idi galiba ona hiç Türkiye'de de "sağ ol" denilmezdi.

Ali Bey Azerbaycan'da kaldığı süreçte diyebilirim ki, onu ülkemizin aşağı yukarı tüm edebiyat ve kültür çevreleri ile tanıştıracaktı, yüz yüze tanıştığı ve misafir olduğu herkesin gönlünde taht kuracaktı. O zamanlar ben aynı zamanda Azerbaycan genç edipler birliğinin de başkanı idim. Gerek bizim edebi birlikteki gençlerle, gerekse de diğer görüşlerdeki canlı temasları öyle bir etki gösterecekti ki, inanın o tesir aradan bir bu kadar vakit geçmesine rağmen hala devam ediyor. Azerbaycan'a gittiğimde (Yazdığım kelimelere bak: "Azerbaycan'a gittiğimde!" Yazık sana vatanından derbeder salınan canım!) ve o eski zamanlardaki görüşlerimizin katılımcıları ile karşılaştığımda aradan geçen bunca zamana bakmayarak "ne var, ne yok"tan sonra ilk sorulan adam kuşkusuz Ali Akbaş olur. Ve işin ilginç yanı şudur ki, hafızasıyla övünmeyen Ali Bey de hafızasında Azerbaycan'da temasta olduğu tüm adamların adını tek tek hatırlıyor.

Azerbaycan'da kaldığı bir aya yakın zaman zarfında daha nerelerde olmadık? Ve nerelerde olduysak öncede vurguladığım gibi Ali Bey oralarda silinmez izleri bırakıyordu. Ve Anadolu Türkleri boşuna demiyorlar ki, her şeyin mevsimi geçir, efendilikten gayrı. İlk tanışlığımızdan bu yana geçen bunca zaman zarfında Ali Bey efendiliğinden asla tavız vermedi, tam tersi onun efendiliği yücelerek sahibini mükemmellik zirvesine ulaştırdı.

Bir Adam Az Değil, Milyon Adam Çok

Ali Bey Osmanlı kültürünün bütün yönlerini sünger gibi içine çeken bir ermiş gibi gelmişti Azerbaycan'a! Sanki Anadolu topluluğu uzun zaman ayrı düştüğü Kafkaslardaki kardeşlerine örnek davranış sergileyebileceğinden kendi temsilcisi gibi onu, Ali Akbaş'ı seçmişti. Ve bu seçim tesadüfi seçim değildi.

Sazlı sözlü bir ay hissedilmeden geçip gidecekti. Ayrılık zamanı gelmişti. Ama Dağlık Karabağ çevresindeki olaylar aydan aya değil, günden güne daha gergin bir hal alıyordu. Böylece Azerbaycan'la Ermenistan arasında ilan olunmamış savaş başlamıştı. Bu durumda Ali Bey'in Ermenistan sınır geçidinden Türkiye'ye dönmesi çetin olacaktı. Onun Moskova üzerinden geri dönüşünü organize etmek için çektiğimiz emek de boşa çıkacaktı. Moskova'dan gelen cevap bunu diyordu: Nereden ülkeye giriş yapmışsa, oradan da çıkış yapılmalı.

Dostumun sağ-salim Türkiye'ye ulaşmasına sevinsem de, onun gidişinden sonra sanki bir boşluğa düşmüştüm. Ali Bey'le aynı ortamı paylaşıp da etkisinde kalmamak imkânsızdır. Zarif vücudunda hangi sihirli güç var ise demiri kendine çeken mıknatıs misali çevresinde bulunanları etkisi altına almayı başarıyor.

O zaman kim bilebilirdi ki, Ali Bey'in Azerbaycan'a o zorlu seferi sonraları ona bütün Türk Dünyası'nın, Avrasya'nın kapılarını açacaktı. Ali Akbaş çok yönlü bir şairdir. Onun hakkında birçok yönleri ile; çok yetenekli şair, sadık dost, Avrasya Yazarlar Birliğinin genel başkan yardımcısı ve en önemlisi Avrasya'ya kucak açan, ulu bir misyon yüklenmiş "Kardeş Kalemler" dergisinin genel yayın yönetmenidir. Bir adam az değil, milyon adam çok. Millet fertlerinin sayısı ile değil, mertlerinin sayısı ile millet olur. Ali Akbaş'ın şahsında bu fikir nasıl da sesleniyor. O, mert ve hiç kuşkusuz milli misyonu ile seçilmiş bir şahsiyettir.

Azerbaycan'a seferinden sonra ilişkilerimiz devamlı olacaktı. Daha Latin alfabesine geçilmediği o zor zamanlarda Ali Bey'in Türkiye'den göndermiş olduğu şiirleri Latin alfabesinde "Gençlik" dergisinde yayınlıyordum.

"Kutlu Taş", "Göygöl" o zamanlarda yayımladığım şiirlerindendir Bu şiirler "Gençlik "in okuyucuları tarafından büyük bir ilgi ile karşılanıyordu. Cesaretle diyebilirim ki, bu isyankâr ve mecazlarla dolu şiirleri ile Azerbaycan'ın özgürlük mücadelesinde bir sanatkâr olarak Ali Bey'in de katkıları vardır.

Sen Saydığını Say...

Bu defa Türkiye'ye gelmek sırası benim olacaktı. Ama Azerbaycan'da olaylar öyle hızla gelişecekti ki bu değişken olaylar benim o dönemlerde Türkiye'ye gitmeme imkân sağlamayacaktı. Ali Bey'le ikinci görüşümüz iki buçuk yıl sonra gerçekleşecekti. 1990 yılında Bakü'den Türkiye'ye ilk turist seferleri

başlayacaktı. Yüz elli kişilik gençlik turist ekibinin başında ilk defa İstanbul'a uçtuğumda sevincimin sınırı olmayacaktı, sonunda kaç senelik arzum gerçekleşiyordu. Türkiye'ye gelişimden Ali Bey'in de haberi vardı, (Burada İstanbul Atatürk Havalimanı'na ilk inişimin o coşkulu anlarından geniş sohbet açıp da zaman almak istemezdim) Ali Bey benimle görüşebilmek için Ankara'dan İstanbul'a gelecek ve iki gün yıllar boyu hasretinde olduğum dünya şehri İstanbul'u gezip tozacaktık. Bu arada Kayseri şehrinde ilk Büyük Azerbaycan Kongresi olacağı haberini de alacaktım. Sadece "Gençlik" dergisindeki Türkçülük faaliyetlerime göre o kongreye davet almak benim de doğal hakkımdı. Ama birileri hakkımı insafsızca yemişti ve adım o kongreye davet olunanların listesinde yoktu. Ayrıca kongrenin başlayacağı güne kadar vizemin süresi biteceğinden geriye dönmek zorundaydım. Vizemi uzatabilseydim kongreye katılabilirdim. Arayıp Sovyet sefirliğinin İstanbul konsolosluğu binasını bulacak, vizemin uzatılmasını rica edecektim. Ama, "Olmaz, imkansızdır." cevabını alacaktım. Ayrıca bu "olmaz" cevabını bir Rus değil, konsoloslukta bu işle görevli V. Sultanzade denilen birisi verecekti. Ama, sen saydığını say, bak da felek ne sayıyor atasözümüz burada işe yarayacaktı. İstanbul'da kaldığım otel Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı'nın yakınındaymış.

Bu vakfın başkanının saygı duyduğum Turan Yazgan Beyefendi olduğunu önceden bilirdim. Tesadüfen vakfın önünden geçecektim, ilgilenip binanın avlusuna girecektim. Ve girdiğimde şaşıracaktım, benden gayrı Azerbaycan'dan tanıdığım herkesin burada olduğunu görecektim. Beni vakfın başkanı saygıdeğer Turan Yazgan'la tanıştıracaklardı: "Gençlik" dergisinin genel yayın yönetmeni olduğumu işittiğinde Turan Bey adımı duyduğunu söyleyecek, "Ama Gençlik dergisini bize bir başka adam gönderiyordu." diyecekti. Ve tereddüt etmeden beni de kongreye davet edecekti. Sovyet sefirliğinin İstanbul konsolosluğuna mektup yazılacak ve çok geçmeden benim vize meselem de onaylanacaktı. Önce trenle Ankara'ya gelecek, Ali Bey'in mübarek ailesi ve dostları ile tanışacaktım. Sonra da Ali Bey beni kurultayın gerçekleşeceği Kayseri'ye götürecekti. Her tesadüfte bir zaruret var deyiminin bir gerçeklik olduğunu Kayseri seferim bir daha pekiştirecekti. Eğer ben bu gün Türkiye'de yaşıyor ve çalışıyor isem bunun belki de tek sebebi Kayseri seferimdir. Bu sefer hakkında uzunca yazmayacağım, yalnızca şunu diyeceğim ki, "Bu kan yerde kalan değil" şiirim Kayseri'de yazılacak, öğrencilerle Azerbaycan şairlerinin görüşmesinde okunacak ve en çok alkışı da bu şiir alacaktı. Ben daha o zaman ilerde başıma nelerin geleceğinden habersiz o uğurun kanadında uçtuğumda hiç aklıma gelmezdi ki, çok kısa bir zamandan sonra canım kadar sevdiğim vatanımdan ayrılmak zorunda kalacaktım.

Kader – Beyaz Kağıda Sütle Yazılmış Yazı

Daha önce de dediğim gibi öteki topluluklardan farklı olarak, benim şanssız memleketim özgürlüğüne kanlar içinde kavuşacaktı. "Gençlik" dergisinin genel yayın yönetmenliğinden Azerbaycan Devlet Radyo ve Televizyon Kurumunun genel müdürlüğüne atanacaktım. Bu görevde olduğum bir yıl üç ay zaman zarfında Azerbaycan ile Türkiye arasındaki iş birliğini hızlandırmaya her fırsatta çaba gösterecektim. Azerbaycan'ın demokrasi yolunda hızla ilerlediğini fark eden dış güçler ve onların ülke dâhilindeki uzantıları bu ilerleyişi baltalamak için darbe girişiminde bulunacak ve demokrasiyi savunan bizler görevimizden uzaklaştırılacaktık. (Yine solak kaderim öyle işler yapacaktı ki, üç yıl işsiz, parasız-pulsuz kaldıktan sonra Kayseri seferinin yazdırdığı şiirin ününe, bir de o seferde başrol oynayan Ali Bey'in varlığına sığınarak Türkiye'ye gelmek zorunda kalacaktım.

Şurada üstat Necip Fazıl Kısakürek'in ölümsüz mısralarını nasıl da anımsamayasın:

Kader beyaz kâğıda sütle yazılmış yazı
Elindeyse beyazdan gel de ayır beyazı.

Türkiye'de tanıdıklar çok olsa da sona kadar sabit kalacak unvan birdi: Ali Akbaş! Bak öyle o zamanlar Ali Akbaş'la ilk görüşümüzde içime doğanların hayalden çıkıp da nasıl görüntü kazandığını görmeye başladığımda hayretler içinde kalacaktım. Karşıma Ali Akbaş'ı çıkaran talihin gücüne kuşkum kalmayacaktı. Türkiye'de olduğum bu yirmi üç yılda evinin de, gönlünün de kapısı yüzüme açık oldu ve ilk tanışlığımızdaki erdemliğinin yeni yönlerini gördüm. Böyle diyorlar ki, her yiğit adamın arkasında mutlaka bir mert kadın vardır. Ali Bey'in hanımı Ayten yenge böyle kadınlardan biri ve belki de birincisidir. Bu iffetli bacımızın gayretleri ile Ali Bey'in evi Türk dünyasının her köşesinden gelenler için ilk dayanacak ve son sığınacak yerdir.

Bazen aylarca görüşmek, haberleşmek imkânımız olmuyor. Ama Ankara ile Çanakkale arasındaki zaman ve mekân uzaklığı bizi ruhen birbirimizden ayıramaz. Belki bu sebepten de ben Çanakkale'de gurbet hayatı yaşamıyorum, bilirim ki, soluğumu

aldığım havada nerde ise dostumun da gönül esintisi var. Yalnız kendimin değil, Azerbaycan'dan adıma yüz tutanların problemlerinin çoğunu da onun zayıf omuzlarına yüklediğim az olmadı. 2004 yılında altmış beş yaşımın tamamında jübile konusu Azerbaycan'da bir kişinin aklından geçmemesine rağmen Ali Bey'in ve dostlarımın çabalarıyla (O zaman dostumuz Yakup Bey Türkiye Yazarlar Birliğinin başkanı, Ali Bey ise sekreteri idi.) Ankara'da Millî Kütüphane'de Türkiye'de ilk defa, yaşayan bir şaire, yani bana şahane bir jübile yapıldı. Türkiye'nin önemli sanat, bilim ve devlet adamlarının katıldığı o akşamın coşkusu hala sıcaklığını muhafıza etmededir. 2006 yılında Rusya'nın önemli şairlerinden olan dostum Mixail Sinelnikov, Türkiye Yazarlar Birliğinin davetlisi olarak Ankara'ya gelecekti (O zamana kadar Yakup Bey ve Ali Bey birliğin başında idiler.) ve çok büyük bir sevgi ile karşılanacaktı. Ama biz bir defa da olsun birliğin binasına gitmeyecektik ve bunun nedenini anlayamayacaktım. Sonradan bilecektim ki, M. Sinelnikov'un Türkiye'ye gelişi sürecinde Ali Bey'le Yakup Bey de artık Türkiye Yazarlar Birliğinin yöneticileri değillermiiş. Ama bunu M. Sinelnikov'un sefer ertelenmesin diye bana söylememişler.

Ali Akbaş'ın şiirleri ile tanıştıktan sonra M. Sinelnikov bana bir itirafta bulunacaktı: "Nazım Hikmet'ten sonra Türk edebiyatında böyle farklı bir şairin var oluşunu hiç beklemezdim." Ve M. Sinelnikov Ali Akbaş'ın şiirlerini büyük bir ustalıkla Rus diline çevirecek, hakkında makaleler yazacak ve Moskova dergilerinde yayınlatacaktı. Moskova'da olduğumda tanıştığım Moskova Yazarlar Birliği'nin sekreteri, "Literaturnaya Znakomstvo" dergisinin genel yayın yönetmeni Prof. Dr. Lola Zvonaryova ile ilk sohbetlerimizde Ali Akbaş'ı soracaktı. Ali Bey'in bir dizi şiiri M. Sinelnikov'un tercüme ve sunumunda Lola Hanım'ın dergisinde yer almıştı.

Ne Zaman Ki Kerkük Gelir Aklıma

Çok geçmeyecekti ki, Ali Bey, Yakup Bey'le birlikte Avrasya Yazarlar Birliğini kuracak ve onun genel yayın yönetmenliğinde "Kardeş Kalemler" dergisi yayın hayatına başlayacaktı. Gerek Avrasya Yazarlar Birliği, gerekse de "Kardeş Kalemler" dergisi az zaman içinde öyle bir düzeye ulaşacaktı ki, haberi Avrasya'nın tüm bölgelerinden gelmeye başladı:

Ne zaman ki Kerkük gelir aklıma,
Boğazlanan bir Türk gelir aklıma.
Fuzuli bağını viran edenin
Yüzü için tükrük gelir aklıma.

Gerçek eser bitip tükenmeyen bir enerjiye sahip olur. Başka bir deyişle, böyle eseri tekrar tekrar okumak istersin. Ve okudukça da onda olağanüstü sanatkâr ilhamının yeni yeni özelliklerini keşfedersin. İlişkileri kesilmiş iki ışığı, o dünyayı ve bu dünyayı kendinde birleştirebilmek başarısı her önemli sanatkâr gibi Ali Bey'e de yabancı değil.

Bir Norveç şairinin şiirinde denildiği gibi "Ne zamansa kumlukta kumla oynadığımız gibi yıldızlarla da oynayacağız". Ebediyet ıtırı gelen bu fikirleri aynı ile Ali Akbaş'ın çocuk masumluğu ile hikmetin iç içe olduğu mısralarında da görebiliriz.

Nobel ödüllü Bunin der ki, "Ancak ömrümün çocukluk çağlarını yürekten hissediyorum, yerde kalanları benlik değil". Bu anlamda Ali Akbaş'ın şiirlerine bir çocuk hayreti, bir çocuk coşkusu hâkimdir. Nağmeye dönmüş bir Fransız şiirinde denildiği gibi "Eğer gençlik bilseydi, eğer ihtiyarlık başarsaydı." Ali Akbaş'ın ilk gençlik şiirleri ile son ihtiyarlık şiirlerini kıyaslarsak ilham coşkusu ve mükemmellik bakımından hiçbir fark bulmak mümkün değil. Bu böyle de olmalı idi. İstidat mahsus olduğu edebi ekolle yetinir, sıradan birisi ise üstadının öğretilerinden kenara çıkamıyor. Ali Akbaş ise daha ilk gençlik yıllarından kendini bulan ve bu buluşuyla da edebi kaderini ve üslubunu belirlemiş bir sanatkârdır. Büyük sanatkâr kendi hakkında yazdığından ya da söylediğinde de insanlık hakkında konuşur, çünkü insanlıkla ilgili olan ne varsa, onun da varlığında mevcuttur. Bu manada Ali Akbaş'ın şirinin konu coğrafyası Türkiye ile yetinmeyip Türk Dünyası'nı kucaklıyor. Dedelerimiz boşuna dememişler ki, niyetin nereye menzilin oraya. İçindeki büyük Türklük sevdası eninde sonunda onu imkânlarının üzerine çıkaracak ve az zaman içinde tüm Avrasya'da ün kazanacak "Kardeş Kalemler" gibi bir derginin genel yayın yönetmeni olacak ve bazen şiirlerinde dile getiremediği istekleri bu dergi aracılığıyla istediği yerlere ulaştıracaktı. Bu da kardeşlik kaderimizin bir cilvesidir galiba; bir zaman ben dergi genel yayın yönetmeni idim, şimdi dostum. Ve her ikimizin de bu dergileri arzularımızla imkânlarımızı üst üste düşürmüştü: Türkçülüğü ayakta tutmak!

Ali Bey Türkiye sınırlarını aşmış bir şairdir. Makedonya ve Özbekistan'da kitabının yayınlanmasını, birbirinden değerli çocuk şiirlerinin dersliklere salınması, okullarda okutulması dediklerimizin kanıtı olsa gerek. Ali Bey talihten misyonu olan ve şiirlerine yüklediği enerji ile tüm zamanlarda yaşamak hakkı kazanmış bahtiyar bir şairdir. Allah'tan bir bu kadar yeteneği olduğunu bile bile bir bu kadar alçak gönüllü olmak hayatta nadir rastlanan bir

özelliktir. Ama bu ilk görüntüde böyle anlaşılabilir, haksızlığın boy gösterdiği her yerde zarif boyu ile haksızlığa karşı yiğitçe başkaldırışı ona bir ayrı özellik kazandırır.

Dostluğundan söz açsan, adam gibi adam sözleri gönlünden diline akacak, şairliğinden söz açsan, övgüye sığmaz sözler sarf edeceksin. Yazdığı her kelime ve satır üzerinde onun gibi titiz davranan ikinci birine rastlamazsınız. Nasıl diyeyim, kelimeleri kendine, kendini kelimelerine sevdirene kadar uğraştığı her mısraından belli. Kendini doğanın bir parçası sandığından kaleminden çıkanları da doğanın bir parçasına çevirmeye çaba gösteren ve bu çabasıyla da sonunda isteğine ulaşabilen ve bunu sanat alışkanlığına çeviren bahtiyar sanatkârımızdır, Ali Akbaş.

İnsanlığından söz açarsak, bir alçak gönüllülük örneğidir. Bu yönü ile büyük, ama hakkını yeterince almamış şairimizin adaşı Ali Kerim'le kader benzerliği var. Belki bu, büyük şairlerin hepsi için geçerli bir özelliktir, bilemiyorum. Derinlik ölçüsüz olduğundan dolayı sakin olur, diyorlar. Bunu aynı ile Ali Akbaş için de söylemek mümkündür. Kaç kere şiir şölenlerine birlikte katıldık. Fikir, düşünce ve hüzün dolu şiirlerinin her şeyi karşılayabileceği eminliği ile hiç zaman diğer şairler gibi salonları artistlik yapıp coşturmaya çaba göstermedi.

Ona sözün sihirbazı desek yanlış olmaz. Çiçekten şıra çeken arı misali sözün şırasını çekerek, tüm vezinlerde aynı düzeyde eserler yazar. Ali Bey belki az yazıyor, ama "öz yazması" kuşkusuzdur. Var olmakla değil, gerek varis de olsun. Ali Bey günümüz Doğu şiirinin en önde gelen mirasçılarından biridir. Onun şair unvanına yalnızca bu dediklerimizi söylemek belki de yetersiz olur. Yani Ali Akbaş'ta hikmetli Doğu şiiri ile modern Avrupa şiirinin öncül sentezi vardır desek asla yanlış olmaz. "Güzellik gibi, ahlak gibi, metafizik kavram gibi anlatılması zor olan bir kavramdır şiir." Şiirle böyle münasebeti olan bir şairden gayrı ne beklenir ki?

Türk Dünyası'nın problemleri onun şiirlerinden acılı bir hat gibi geçer. O, gerçekliğin farkına daha ilk şiirlerinde ulaşmış şairdir, şiirin alt katmalarına inip de öyle damarlarından şıra çeker ki?! Onun yazdığı konularda eser verebilseniz de onu taklit etmek imkânsızdır. Hangi konuya el atmışsa ona ebedi sanat mührünü vurmuştur. Ali Akbaş şiirin tüm vezinlerinde denemeler yapmış ve her defasında da bu sınavdan alnının akı ile çıkmıştır. Klasik Doğu şiiri ile modern Avrupa şiirinin zengin tecrübesinden yararlanan şair dostumuz, gazel yazdığında da, koşma yazdığında da, serbest şiirlerinde de aynı zirveye ulaşabilmiştir. "Fuzuli", "Bizim Türküler", "Erenler Divanı" ve onlarca birbirinden farklı biçimli, farklı ritimli şiirleri fikrimizi kanıtlamak için yeterli olacaktır. Bu eserler seslerin, renklerin, içe dolmaların, sırlı fısıltıların bazen çılgın, bazen aheste harmonisini oluşturur. Ama ben bu yazımda daha çok hatıralarıma yer ayırdığımdan Ali Akbaş'ın şiirlerini tahlil etmeden, sadece "Göygöl" şiir üzerinde duracağım. Türkiye'de yayınlanan ilk kitabıma yazdığı ön sözde Ali Akbaş şöyle yazıyordu: "Yıl 1988. Mevsim son bahar. Derin bir hüzün çökmüş yaylalara. Nizamî'nin yurdu Gence'yi geride bırakıp Kepez dağına tırmanıyoruz. Kepez dumanlar içinde ve eteğinde bir peri uyukluyor. Dünyanın en sihirli suyu olan Göygöl bu. Biz üç şair... Bahta lanet okuyarak suyun aynasına dalıyoruz" Ve o dalış Ali Akbaşı benzersiz bir şiir yazmasına hazırlayacaktı:

Gönlüm göle düşmüş yaban ördeği...

Ne kadar özenmiş hilkatin eli,
Bir depremde doğan yayla güzeli..

Gök mavi, göl mavi, her şey semavi
Arşa çıkar ateşgâhın alevi.

Yanılıp Göygöl'ü su sanmasınlar
Bismillah demeden yıkanmasınlar...

Asırlardır sevda çeken gönüller
Ateşgâhda yanar, burada serinler...

Bir sabah Göygöl'de peri kızları
Yıkanırken siper edip sazları,

Üstlerine gelmiş bir deli çoban.
Kır papaklı sırtı heybeli çoban

Bakmış ki göl başı peri tüneği
Atmış üstlerine ak kepeneği.

Bir anlık gafletten doğmuş Tepegöz,
Oğuzu uykuda boğmuş Tepegöz.

Bir gece yarısı ay suya düşer,
Çöllerde bir ceylan pusuya düşer.

Yazılmasına tanık olduğum "Göygöl" şiiri! Kendisinin de vurguladığı gibi bir güz günü gitmiştik Ali Akbaş'la oluşum tarihi bilinen dağların kaya avucunda karar tutan yedi göl bacının en güzeli Göygöl'e. Bu gölün güzelliği çok şairlerin gönlüne ilham vermiş ve ölümsüz eserlere konu olmuştur. Hiç kuşkusuz Ahmet Cavat'ın Göygöl'e yazdığı şiir bunların başında gelir. Ali Bey'le etrafını çevre-

leyen çamların yeşil renginden ad alan bu dağlar güzelini seyrettikçe hiç aklıma da gelmezdi ki, o Türkiye'ye döndükten sonra Göygöl'le bağlı böyle bir ölümsüz eser yaratacak ve bizim yazmadığımızı, yazamadığımızı yazacak. Bu şiirin ahengine son baharın hazan hüznü ile birlikte geri dönüşü mümkün olmayanların çekilmez hüznü de çökmüştü:

Şimdi yaylaların son baharıdır
Dağları kaplayan süt buharıdır

Yapayalnız kalmış kuğulu Göygöl
Ağlayan göz gibi buğulu Göygöl

Uzar kıyısında bir sarı kamış
Kendini seyreder sularda yay, kış

Şimal küleğiyle kar geliyor, kar
Sunamı tufandan koruyun dağlar.

Bu ölümsüz mısraları okudukça Yitik Ozanı (Turgut Günay) ve onun "Atmaca Uçurumu" kitabını hatırlarım. O da zamanında Ali Akbaş gibi Türk Dünyası problemlerini şiirlerinde aksettirir ve o yerlerin lehçesinden bazı kelimeleri de çekinmeden mısralarına katardı.

Eğer Ali Bey'in "Göygöl" şiirinden örnek aldığımız mısraları dikkatle okursanız "şimal ve "külek" sözcüklerinin Anadolu Türkçesinde olmadığını göreceksiniz. Gördükten sonra da şairin "kuzey" yerine "şimal, "rüzgâr" yerine "külek" kelimelerini kullanma amacını bileceksiniz. Çünkü Azerbaycan'da "şimal küleyi" denildiğinde Rusya'dan gelecek belanın kastedildiği bilinmektedir.

Ali Akbaş'ın şiirleri arı peteğine benziyor, öyle arı peteğine ki, onda bir tane de boş yüksüğüne rastlamak mümkün değil, O, sanki kendi kendiyle yarıştadır, her mısra ve hatta her söze özel bir anlam vermeyi, okuyucusunu mecazlarla sınava çekmeyi de sever:

Mesnevi okuyup geçtik Gence'den
İçime bir sızı düştü inceden

Elveda bağlarda üzüm derenler
Üzümü unutup hüzün derenler

Elveda adını unutan şehir
Elveda akmayı unutan nehir

Ata yadigârı Gence elveda
Dalında kuruyan gonca elveda.

Ali Akbaş'la Göygöl'e gittiğimiz zamanlar Nizamîleri, Mehsetileri büyüten, onlara adından ad veren Gence şehrinin adı değiştirilmişti, o sebeple de üzüm derenler "hüzün derer", o sebeple de de "adını unutan şehre", "akmayı unutan nehre", "dalında kuruyan goncaya" elveda denilirdi.

Tarihi olaylar bir şiirde ancak bu kadar güzel ifade edilebilirdi. "Göygöl" Türk Yurdu dergisinde yayımlandıktan az sonra Türk edebiyatının en önemli âlimlerinden olan Ahmet Kabaklı "Türk Edebiyatı" dergisinde bu şiir hakkında makale yazmıştı. O makaleden önemli bir fikri şurada hatırlatmak yerinde olur: "Bu şiir, dünya edebiyatında göl hakkında yazılmış en güzel eserdir. Gerçi Fransız yazarı Lamartin'in de göl hakkında mükemmel bir şiiri vardır, amma Lamartin'inki "Göl"ü hayal gücüne dayalı bir şiirdir. Ali Akbaş ise yaratılışı, tarihi, mekanı, unvanı belli olan göl hakkında öyle muhteşem bir eser yaratmış ki?!"

Geçmiş zaman, hem şimdiki, hem de henüz gelmemiş, ama varlığından kuşku duyulmayan gelecek zamandır. Zaman içindeki yolculukta dost, kardeş bildiğim Ali Akbaş'ın şahsında bu denilenin hakikat olduğunu iyice anladım.

Geçmişten geleceğe uzanan dostluğun bir serüvenidir şu yaşadıklarımız.

Şiir Oluyor

Nazım Payam

Birdenbire şıp şıp su damlıyor içime. Oluşan birikintiye mi, duygu kirişlerine mi, anlayamıyorum. Sır fısıltılarına dönüşen sesi, pürdikkat merak uyandırıyor. Dahası, itiraf anını köşeye sıkıştırmış gibi tedirgin edici, gerginleştirici. İlla ki yankısını çözdürecek. İlla ki meramını duyuracak. Ama sanki ifşa için bir bana mecbur, bana muhtaç. Bilinmez yerlerden sızan o sesi, zihnimde ıslak adımlarıyla dolaşırken buluyorum.

Mantık aramıyorum, tercih sunmuyorum, niçin/neden sormuyorum; vakit geçirmeksizin, alelacele ona ağız dil verecek kalem kâğıt telaşına düşüyorum.

"Leyla'nın başına örttüğü tül kadar ince
Dolunay bir buluta bürününce
Şiir oluyor"[1]

İfşa vaktini nasıl belirlediyse temayı, temanın yönünü, akışı da o tılsımlı ses belirliyor. Fakat yadırgamıyorum. Aksine duymak ve duyurmak isteğimi artırıyor. Sanırım içimi kemire kemire birikeni geçirmiş ele. Loş bıraktıklarıma uzanıyor, gelgit çarpıklıklarını düzeltiyor, endişe çukurlarını dolduruyor ve bir anda haricî ilişkilerimi kesiyor.

Haricî ilişkilerimi keserken açıyor sırrı.

Açılan sırrın ipuçları var, tekrarı yok. Verilen ipuçlarında hatırlatmanın barındırdıkları; lifi, rengi, kopuğu, ses tonu kıvrandırıyor beni. Onları gerip inceltmem; yumak yumak örmem ne kadar sürer, bilmem. Eğer durulup dinginleşeceksem bütün şartları kabulüm, varsın her şeyi o belirlesin. Ama mutlaka belirlesin.

Sonunda söyletiyor.

"Kumsalda bir kedi gibi uysal
Dalgalar ayağımı yalıyor
Şiir oluyor"

İçimdeki sesin dip dalgaları, üstünü örttüğüm hiçbir şeyi kaybetmemiş. Yılların sürükleye taşıdığı çer çöpü, bugünkü durumu âdeta derleyip toplamış. İfşa esnasında kurulan ilintilere, tamlamalara, benzetilere şaşıyorum. Lakin şıp şıplardan ortaya çıkanlar, saklıyı bütünüyle ele vermiyor; mahmurluk ile fark ediş arasındaki yetiden bir düzenleme bir yorum katkısı bekliyor. Tabii, bir o kadar da hayata çekimini.

Çekimin getirdiği her mısra beni boğulmaktan kurtaran kulaç oluyor. Biliyorum, o mısraları sahiplenmeyecek olsam gün ışığıyla uzlaşamam, kendime eksik kalırım. Bozulanı onaramam, eğrileni doğrultamam, yakanlara direnemem. Duyu musluklarım hepten paslanır, umarsız hastalığa tutulurum. Beni bana ima eden yanım solar, tıkanır.

"Bahçede çim biçiyor bir ihtiyar
Kokusu genzime doluyor
Şiir oluyor"

Şiir, insanı hayata bağlayan anlam katmanlarından gelir. Bir şiirde yaşanılanın ısısını, görülenin gölgesini, okunanın izini, hayalin sunumunu, zihindeki özlemin kıvrımlarını, tutkunun taşkınlığını, onu yalımlardan çekip çıkaran kelimelerin kılavuzluğunu yadsımak mümkün mü? Elbette olağanüstü ıssızlığa kulak kabartan suskunluğu da yadsıyamayız. Hem şiirin dokusunu biçimleyen damıtılmış ve cüretle kotarılmış o suskunluğun çözümü değil mi?

Şiirine sadık şairde biçim, çok defa suskunluğun etkisindendir. Suskunluk ilkin bilincin dil alanını kuşatır, sonra kısıtlanmaz, yönlendirilmez bir sabırla örgüsünü bölümleye bölümleye işler. Ancak içten içe işleyişte şairin gözettiği ân, öncekilerin alışılagelmiş söyleyişlerine baskın çıkma ânıdır. Kuşkusuz, geleneğin onayını almayı gerektiren bu husus gerçekleştiğinde şair şiire kendisine özgü bir biçim vermiş olacaktır.

"Apansız bir yıldız düşüyor göğümüzden
İçimize köz düşüyor
Şiir oluyor"

Yasaklı dönemlerde suya sabuna dokunmak, çoklarını nasıl ürkütürse, pısırık şairleri de tılsımlı sesin alışılagelmişlere aykırı fısıltıları, nakışları ürkütür. Mısralarında bir kesiklik, bir göğüs hırıltısı olmasına rağmen onlar, doğallığın farklılıklarına fırsat vermez, eprimiş konu ve biçim dalkavukluğuyla oyalanırlar. Korkarlar hükmedenlerin kötülüğünden.

1 Ali Akbaş (2011). Eylüle Beste, Ankara: Bengü Yay., s.9.

Stillerinde kışkırtma, sorgulama veya iddia imleri olmadığı için yeni bir yol, yeni bir birleşim de açamazlar. "Ben"i zayıf, kişilikleri kazançsız böylesi şairler, tekdüzeliğin bekçisidirler. Genelde uyarıcı imgelerin sökün etmiş kanallarını, alışılmış titreşim önleyiciyle kaplar; yapay ve adressiz duygu kırıntılarıyla avunurlar.

"Siyeci bozulmuş viran bahçelerde
Güller soluyor
Şiir oluyor"

Şairin iyisi konuyla, kalıpla, karanlıkla sınırlamaz kendisini. O, en karamsar şiirde bile kelimeyi ışıltıya, ışıltıyı hazza tırmandıracağına inanır. Beğenilip beğenilmeme yahut birilerine öykünme tasası da taşımaz. Ahenk arayışında, ne açığa çıkarılacak önsezinin tahrikinden ne de özleştiğinin çökeltisinden çekinir. Güvenir dil servetine. Fakat asıl güvendiği, gönlüne dolan hâlleri, sesin kuvvetiyle şiire sindirme becerisidir. Bu beceri, ona okuruyla arasındaki mesafeyi kaldırtacak, şiddetine maruz kaldığı durum, karşılaştırma veya talebi en uzaktakilere dahi duyumsatacaktır.

Ben de şıp şıpların damladığı yerde şiirimi arıyorum.

"Kelimeler gözlerimde bir avuç kum
Çıkarıyorum
Şiir oluyor."

Bizim Elin Kızları

◆**Ali Akbaş**

Hey kızlar
Bizim kızlar
Ya ayva, ya narsınız
Karagün çıraları
Mum gibi yanarsınız

Hey kızlar
Bizim kızlar
Mübarektir adınız
Elif, Döne, Emine
Gençliğe doymadınız
Açık olsun bahtınız

Hey kızlar
Bizim kızlar
Yurdumun semasında
Adsız yıldızlarsınız
Rüzgârda bir saz gibi
Ne diye sızlarsınız

Hey kızlar
Bizim kızlar
Yemen'de, Bingâzi'de
Bir cephede biterdik
Bereket siz varsınız
Yaylada pınarsınız

Şehriyâr'a Vedâ

◆**Ali Akbaş**

Dâhîlere dünya dar geliyor, dar
Onlar gökyüzünde hurûşa çıkar
Belki de hilkatle yarışa çıkar
Kırar kanadını bir rüzgâr, ölür

Nerelerde kaldı şâir-i zîşân
Niçin sustu bülbüllerle yarışan
Son şiir tezgâhta yarım, perîşân
Son hamleyi bekler, sanatkâr ölür

Yağmurla yıkayın, buluta sarın
"Evvel giden ahbap" selâma durun
Fuzûlî yanında bir otağ kurun
Korkut Ata oğlu Şehriyâr ölür

Şâir gökyüzünü mâviye boyar
Vakitli vakitsiz bir yıldız kayar
Şehriyâr yok diye erken yağdı kar
Bahçede çiçekler târümâr, ölür

Garip bülbül erir erir ses olur
Bağban ağlar, has bahçede yas olur
Gözyaşları çimen üzre süs olur
Ak pak saçlarıyla bir bahar ölür

Rahmet o gönüller âşinâsına
Îran'ı, Tûran'ı kattı yasına
Aks-i sedâ gelmeyince sesine
Gökyüzünde telli turnalar ölür

Yaslı ufuklardan tar sesi gelmez
Atam Şehriyâr'ın gür sesi gelmez
"Ölen hayvandürür âşıklar ölmez"
Sanmayın, sanmayın Şehriyâr ölür

Çalar ömrümüzün hazîn saati
Can dediğin ne ki bir gül demeti
Hakk'a teslim edip ol emâneti
Rindler son nefeste bahtiyâr ölür

Tebriz'e gidelim yol hara dağlar
Babası ölürse el kara bağlar
Akbaş ölsün, yalnız anası ağlar
Şehriyâr ölürse bir diyar ölür

Cengiz Vatana Döndü

◆**Ali Akbaş**

Cengiz Dağcı'ya

Dal aradı konmaya
Kanadı kana döndü
Merhaba Gelinkaya
Cengiz vatana döndü

Gurbeti yol eyledi
Dikeni gül eyledi
Acıyı bal eyledi
Cengiz vatana döndü

Felek ile savaştı
Nice engeller aştı
Sonunda kitaplaştı
Cengiz vatana döndü

Deyin Kont Şeremet'e
O uğursuz lânete
Bindi bir cansız ata
Cengiz vatana döndü

Hasret dolu sinesi
Bir Gözyaşı Çeşmesi
Kucak açtı annesi
Cengiz vatana döndü

Yılları saya saya
Daldı derin uykuya
Bitti korkulu rüya
Cengiz vatana döndü

Gün geçti devran döndü
Zulmün ocağı söndü
Hem matem hem düğündü
Cengiz vatana döndü

Müjde hanlar, giraylar
Müjde Bahçesaraylar
Geçti seneler aylar
Cengiz vatana döndü

Tatarım Allah kerim
Kızıltaş'ım Salgır'ım
Gözün aydın ey Kırım
Cengiz vatana döndü

Korkut Akbaş'tan Ali Akbaş'a
Bir Kadim Dosta Selâm

Mustafa Kök

Ah bu Anadolu, daha doğrusuyla taşra çocuklarının okuma hikâyeleri!.. 1950'li yıllarda, hele de bir köy çocuğuysanız, yandınız demektir. İlkokul sonrası Ortaokuldan itibaren çıkılan şehirdeki eğitim kurumlarına gidip gelmek, kalacak yer yurt bulmak, beslenecek kadar gıda, ısınacak kadar yakacak bulmak mesele. En yakını 8-10 km, bazen 30-40 km mesafedeki köyünüzden kasabanıza, birkaç arkadaşla birlikte kiralanan, çoğu tek odalı evlerde asgarî ihtiyaçları karşılayacak ve o zamanlar yüzde doksanı gaz lâmbası kullanan bu yerlerde aydınlanacak, o sarımtırak renkli yetersiz ışıkların altında arkadaşlarınızla ders çalışacaksınız. Yüzde yetmişinden fazlasının köylerde oturduğu, yol ve ulaşım şartlarının henüz çok zayıf kaldığı, kışları aylarca köy yollarının kapalı olduğu bir Türkiye şartlarından bahsediyoruz. Bırakın normal gıda almayı, köylü çocukları kuru ekmeklerini köylerinden getirir, çayın yanında peynir-ekmeği olanlar, günde artı bir öğün olsun çorba içebilen, bulgur pilâvı yiyebilenler şanslı sayılırlardı. Oysa yetişme çağındaki çocukların-gençlerin zihnî çaba için yeterince beslenmeleri, ısınıp aydınlanmaları, haftada veya on beş günde bir defa olsun şehirde ilk defa karşılarına çıkan ve müthiş bir cazibe unsuru olan sinemaya gitmeleri ihtiyaç hanelerindendir. Hele iş kasabadan çıkıp il merkezine, daha büyük şehirlerde okuma mecburiyetine dökülünce, yetişme çağının artan ihtiyaçlarıyla birlikte doğan ilâve zorlukları, varın hesap edin.

Bugün ülkemizin yaşayan en önemli şairlerinden birisi olan Ali Akbaş da Maraş'ın Elbistan ilçesinin 7-8 km yakınındaki bir köyde doğmuş ve ilkokuldan sonra köyünden çıkarak yukarda saydığımız bütün zorluklarla karşılaşmış bir insandır. Önce ilçe ortaokulunda, sonra ilinin lisesinde, nihayet İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okuyup öğretmenlik mesleğine geçmiştir. Kendi dönemlerinden on beş kişi geldikleri ortaokuldan üniversiteyi bitirecek kadar takat yetiren tek kişi...

Çocukluğundan itibaren meftun olduğu şairlik, daha doğrusu güzel şiir yazma tutkusu, Maraş lisesinde okurken hayli mesafe almıştır. Sadece arkadaşlarınca tanınan bir şair olmaktan öte, yeteneği bütün bir okulca bilinir olmuştur. Maraş, henüz resmen "kahraman"lık unvanını almamışken, sanırım kendisinin son sınıfta olduğu yıl açılan "Maraş Lisesi Marşı" ona bu fırsatı hazırlamıştır. Yarışmada aldığı birincilik ödülü tabir caizse şairliğinin ilk tescil belgesi gibidir. "Marş tekniği" bakımından da başarılı olan şiirin son iki dörtlüğü şöyle:

> Kalemlerle ararız bilgi definesini
> Tatmışız çalışmanın zevkini hevesini
> Yakında bulacağız bu yolun zirvesini
> Engizek yaylasından çiçekler deriyoruz
>
> Çınlarken ufuklarda gençlerinin gür sesi
> Adını duysun her yer, yaşa Maraş Lisesi
> Her sınıfın uğurlu birer mâbed köşesi
> Seni yükselteceğiz, sana söz veriyoruz
> (*Erenler Divanında*, s.98)[1]

Biz onunla, benden sanırım iki yıl daha önce geldiği İstanbul'da tanıştık. Ayni fakültede, o Edebiyat, bense Felsefe bölümünde okuyorduk. Bir grup hemşeri ağırlıklı arkadaş içerisinde, zannediyorum daha ilk ayda, yeni vardığımız Eyüp'teki eski Medrese'den dönüştürülen Zal Mahmut Paşa Yurdunda tanışmış olmalıyız; çünkü münferit olarak dışarıda karşılaşıp da üçüncü bir şahıs tarafından tanıştırıldığımızı hatırlamıyorum. Kendisi orada kalmıyordu; Doğan Gerek, Orhan Erışık, Osman Kurt ve daha birkaç Elbistanlı'nın da kaldığı bu yurda hemşeri talebeler hep gelip giderdi. 1965 Güzü idi. Daha ilk temasımızda sanki yıllardır tanışıyormuşuz gibi davrandığını hatırlıyorum. Güleç yüzlü, hoş sohbet, hemşeri canlı bir arkadaş… Bizden iki yıl daha kıdemli oluşu rahat davranmasının sebebi olmalıydı. Çok geçmeden onun şair olduğunu öğrenecektik. Ama Korkut Akbaş mahlasını kullanıyordu. Kendi bölümünden çok yakın arkadaşı Balıkesir Sındırgılı Selçuk Uysal'dan öğrenecektik ki, meğer siyasî içerikli bir şiir yazması dolayısıyla tam adını kullanmayı sakıncalı gördüğü için "Korkut" adını kullanmış, sonra da bir müddet devam ettirmiş.[2] (Selçuk ile sonra hayli zaman ev arkadaşlığı da yaptılar.) Hatta daha sonraları kendisi gülerek anlatmıştı, yeni tanıştığı bir arkadaşına ismini söy-

1 Yazıdaki Akbaş'tan alıntılar şairin *Eylüle Beste*, [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013], *Erenler Divanında,* [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013] ve *Turna Göçü* [Bengü Yayınları, Ankara, 2011, 2013] adlı kitaplarından yapılmıştır.
2 Selçuk Uysal, *Geçen Değil Uçan Yıllar,* [2004 tarihli yayınlanmamış]

lediğinde "Korkut Akbaş'ın nesi olursuz?" demiş; o da (sanırım gurur ya da sevinç duyarak) "kendisi" diye cevap vermiş. Muhtemelen *Ötüken*'de çıkan şiirlerinden adını duymuş olmalı. Şimdi oraya geliyoruz:

Üniversiteye geldiğimizde, daha liseden aldığımız fikrî ve siyasî temayüllerle beraber Müslüman-Türk, muhafazakâr Anadolu çocukları olarak hemen çoğumuz kendimizi milliyetçi gençlik çevresinde, o günkü adıyla da "Türkeşçi gençler" grubu içinde bulmuştuk. Benim gibi ilâveten Nurettin Topçu ve benzeri bir düşünür/yazar ilgilisi olanlar da vardı şüphesiz. Ali Akbaş bizden kıdemli olarak o çevreye çoktan girmiş meğer. Kendilerini "solcu" yahut "sosyalist/Marksist" olarak tanımlayan arkadaşlarımızla kıyasıya tartışmalarımız olurdu. O yıllar MTTB'de, Bayezid Marmara Kıraathanesinin altındaki salonda dinlediğimiz birkaç konferansı hatırlıyorum (MTTB'de Türkeş'in konusu "Dış Politika ve Kıbrıs" idi ve hınca hınç dolu salonda ilgiyle izlenmişti). Ali Akbaş'ın bölümlerindeki dönem arkadaşlarının çoğu da kendisi gibiydi. Selçuk Uysal dostumuzun anlattıkların göre (Ali Akbaş kanalıyla tanıdığımız bu insanla yıllar sonra işi "aile dostluğu"na kadar uzatacaktık), bazı dönemler adamakıllı görevler almışlar; o zamanki adıyla CKMP'nin gençlik kollarına kadar girmişler, Atsız'ın görev yerine yakın Süleymaniye semtinde otururlarken de yanına gidip gelir olmuşlar; *Ötüken* dergisinin paketlenip postalanması işleri dâhil. Ve 1967 CKMP Büyük Kongresi için Ankara'ya giderlerken Ali Akbaş "Bozkurtlar Marşı" adlı bir şiir yazmış. Bir zaman "Türkeşçi" gençlerin dilindeydi. (Tamamen siyasî nitelikte olduğu için Korkut Akbaş imzasıyla; onun kitaplarına girmeyen, ama "gençlik nostaljisi" olarak hem değerli hem de güzel olan bu şiirin tamamını verelim):

Sende bütün umutlar,
Göğe yükselsin tuğum;
Haykırıyor bozkurtlar,
Selâm sana başbuğum.

Semerkantlar Kerkükler,
Yaslı yaralı Türkler,
Artık Alpaslan kükrer,
Selâm sana başbuğum.

Altaylardan Tuna'ya
Yeniden bütün dünya,
Görsün korkulu rüya;
Selâm sana başbuğum.

Tanrım güç versin sana,
Acısın Türkistan'a…
Selâm selâm Turan'a,
Selâm sana başbuğum (Uysal, s. 40)

Selçuk Uysal, Edebiyat Fakültesine vardıklarında kendisinin ilk derslerindeki biraz ürkekliğini, çoğu zaman amfinin veya dershanenin en arka tarafına oturduğunu, ama yer yer hocalara muhalefetten de geri kalmadığını anlatıyor.

Bazıları girişkenlikten, bazıları da Osmanlı Alfabesine aşinalıktan önde, kızlarla birlikte oturuyorlarmış, Selçuk onları kıskanıyormuş. Ali Akbaş da harflere aşinalıktan ufak tefek görünümüyle onların arasındaymış ve onun hakkında şöyle düşünüyormuş:

"Helâl olsun adama, Anadolu'dan, Elbistan gibi yerden gelmesine rağmen ne kadar rahat. Biz İzmir'den geldik de ne oldu? Ön sırayı bırak, orta sıralarda bile oturmaya çekiniyoruz." Meğer Ali Akbaş da onun hakkında, ara sıra hocalara muhalefetine bakıp "Adamın İzmir'den geldiği, büyük şehir gördüğü belli! Rahat rahat konuşup hocalara kafa tutuyor" diye düşünüyormuş.

Bir gün yan ayna oturunca Ali ona şiirlerinden bahsetmiş, "Maraş Lisesi Marşı"nın da kendisine ait olduğunu söylemiş; Selçuk inanmamış, içinden "yine kendini şair sananlardan biri" demiş. Ama "Küçük Akıncılar", "Çoban Bizden Yoldaşlı", "Türkümü Unutturdun" şiirlerini okuyunca şüphelenmiş, "bunları gerçekten sen mi yazdın?" diye sormaktan da kendini alamamış. "Ali biraz iftihar, biraz mahcubiyetle, 'he gardaş ben yazdım, eshahdan güzel mi?' deyince, 'yok yok, güzel değil… Çok güzel… Sen gerçekten şairsin" demiş. Ve Selçuk bir karar verip kendi şairliğinden vazgeçmiş.

Şöyle diyor:

"Ali'nin yazdıklarını görünce hem benim yazdıklarımın şiir olmadığını anladım, hem de onun, benim yazmak istediklerini yazdığını fark ettim." (Uysal, s. 29)

Bizim de okuduğumuz dönem olması dolayısıyla biliyoruz, o zamanki Edebiyat Bölümü'nün gıpta edilecek de bir hoca kadrosu vardı. Bizim arkadaşlar vardıklarında Reşit Rahmeti Arat, Ali Nihat Tarlan, Mehmet Kaplan, Faruk Kadri Timurtaş, Muharrem Ergin, Ömer Faruk Akün, Abdülkadir Karahan ve Ahmet Caferoğlu oradalar. Ve 1963 yılında son defa yapılan "seçme imtihan sistemi" ile edebiyat bölümüne iştiyakla giren hayli başarılı bir öğrenci grubu mevcut. Sonra o devreden, Selçuk Uysal'ın ilk planda hatırladığı sekiz kişi profesör olurlar:

A. Bican Ercilasun, Dursun Yıldırım, Bilge (Yolalan) Ercilasun, Rıza Filizok, Zeynep Kerman, Tahir Uzgör, Nuri Yüce, Metin Karaörs. Bunlara ilâveten, şair ve yazar, idareci, öğretmen olmak üzere hayli başarılı isimler çıkar. (Uysal, s. 26-28) Ali Akbaş öğretmen olarak başlayıp ilerde Üniversitede yüksek lisans da yapmakla beraber, asıl öne çıkan yönü, zaman içinde Türkiye ve Türk dünyasınca tanınan şairler arasına girmiş olmasındadır. Şimdi meselâ onun daha üniversite öğrencisiyken, Türk dünyasının kapısı sayılabilecek Tebriz'den gelen Şehriyar'ın sesine (*Heydar Baba'ya Selâm* şiir kitabından hareketle) yine Korkut Akbaş adıyla verdiği cevabı hatırlayalım.

A. Bican Ercilasun Bey, Şehriyar'ın o şiirine Türk dünyasının çeşitli yerlerinden akisler geldiğini söylüyor (*Türk Edebiyatı,* S. 529). Ama Türkiye'de o zaman meşhur hayli Türkçü şairler de varken, onlara fırsat vermeden, 1967 yılında bir üniversite öğrencisi Ali Akbaş'ın hem de *Ötüken*'den Şehriyar'a Selâm diye harika bir çıkışla cevap vermesi, çok ilginç. Bu onun, erken yaşında hem Türk Dünyası konularında ne kadar donanım sahibi olduğunun, hem de şairlik yönüyle yine ne kadar erken olgunlaştığının deliliydi. Bu şiir de Türkçü gençlerin dilinde uzun süre dolaşmıştı. Örnek olarak beş mısraını verelim:

Türkçe söyle Heydarbaba küsmesin
Dost bağında hoyrat yeli esmesin
İstanbul'dan duyuluyor gür sesin
Söyle söyle hey dilini sevdiğim
Yerin yurdun hey elini sevdiğim *(Turna Göçü, s. 67)*

Evet, Şehriyar'ın elini ve dilini sevmek için o yaşta bir Ali Akbaş olmak gerekirdi. Ali Akbaş'ın bir de yine İstanbul çıkışlı "Göç" şiiri var, bilirsiniz.

Tamamen yaşanmış bir gözlem ve acılar yumağının Ali Akbaş'ta duygusal tezahürü demek lâzım. Hikâyesi şöyle: Ali, kardeşi Hamza rahmetli ve arkadaşları öğrenci evinde kaldıkları üniversite yıllarından bir yıl, baba tarafından karı-koca hayli yoksul bir akraba çifti İstanbul'a çıkagelir.

1960'lı yılların Almanya'ya işçi göçü olaylarının en yoğun olduğu zaman...

Pasaportundan vizesine, sağlık raporuna ve nice işlemine kadar bütün hazırlıklar yapılacak, ama erkek değil genç gelin yollanacak. Çünkü o zaman Almanlar, denge sağlamak için kadın işçi alımına daha çok talip oluyorlar.

Bizimkiler de önce hanımları gönderiyor, ardından da "istetmek" suretiyle erkekleri yollama formülünü işletiyorlardı. Tabii bu ikili akraba, İstanbul'da yol-iz bilmediğinden dersleri de bir yana bırakıp bütün işlemeleri takip etmek, Ali ve Hamza Akbaş kardeşlere kalıyor. İşin uzun koşturmalarını Hamza yapıyor, bir kısmını birlikte çözüyorlar vs… İşte o gidip-gelmeler sırasında, o uzun kuyruklarda, yoksul ve bir ümitle koşarak Anadolu'dan gelmiş insanların yaşadıkları acı ve ıstırapları, kiminin elinde Kur'an, kiminin yanında sazlarıyla umumi manzaraları keskin gözlemci ve duygu yüklü Ali Akbaş'ı sarsar. Her şey bitmiş, tek başına bir genç gelin Sirkeci Gar'ından işçi Almanya'ya uğurlanacak. Ve kampana çalıyor, tren kalkıyor akraba gelin uğurlanıyor. Geriye de Ali Akbaş'a bütün bu dramı şiirleştirmek kalıyor. (2012'de Almanlar, Türkiye'den işçi alımının 50. yılını görkemli törenlerle, "Sirkeci'den kalkmış" treni karşılayarak, anlı-şanlı kutladılar.)

"Göç" şiirindeki o tarih vurgusu dâhilinde bizi bu hallere düşüren okumuşlara-aydınlara (beyler) kahırlar, sitemler ve aslında tek kelimeyle isyanlar, hem bir realizmi, hem de yoğun bir romantizmi yansıtır:

Bir kampana çalar
Analar ağlar
"Oğuuul
Oğul!"
Çocuklar öksüz
Gelinler dul
Sirkeci'den tren gider
Evim barkım viran gider

Biz hep atla geçtik Tuna'dan
Böyle geçmedik
Avrat uşak
Biz hiç böyle göçmedik
Beyler utansın
Sirkeci'den tren gider
Varım yoğum törem gider

Burada ezan var
Orada çan
Her sabah çınlar tepemizde
"Uyan
Uyan
Uyan!.."
Sirkeci'den tren gider
Bir yaldızlı Kur'an gider (*Eylül'e Beste,* s. 82-84)

Tek kelimeyle hârika!.. Diline gönlüne sağlık Ali Akbaş. Meşhur masal denemelerinden sanırım ilki olan "Çimen Kız"ı da İstanbul'da yazmıştı

Ali Akbaş. İstanbul Radyosu'nda ilk seslendirilişi arkadaşları arasında âdeta olay olmuştu. Hele de -aklımda yanlış kalmadıysa- 150 TL telif ücreti alması, bayağı bir kazanç sayılırdı o zaman. (Öğrenci kredisi aylık net 242.50 TL idi.) Parayı harcadıktan sonra rahmetli kardeşi Sevgili Hamza, ağabeyine takılıyormuş: "Kötü yazar, teliften biraz para kazan da harcıyak!..."

Nihayet Ali Akbaş mesleğini alıp kendi memleketine, Elbistan'a Edebiyat öğretmeni olarak atanır. Ben 1971 Mart'ında askerden geldiğimde bir dönem önce başlamıştı. Ben de atama beklerken ücretli derslere girdim, Dadaş Feridun Narin'i, Yılmaz Terzi'yi ve diğer birçok arkadaşı orada tanıdım.

Kötü günlerdi, anarşi okullara yayılmak isteniyordu. Öğretmenler kamplara bölünmüştü. Polis yüzlü adamlar idareci yapılıyordu.

Nihayet ben 1972 Ocağında ayrıldıktan bir müddet sonra (o zaman artık "ülkücü" diye anılan") Ali Akbaş ve bütün arkadaşlarını mecburi tayine tâbi tuttular (o zamanki adı sürgün).

Hoca şanslı sayılırdı, güzel Karadeniz bölgesine, Rize Çayeli'ne gitti. Orada da öyle sevdirdi ki kendini, talebeleri hâlâ ararlar. Sonra Ankara Eğitim Enstitüsü hocalığı ve idarecilikler, derken FRTM dönemi ve Bayram Bilge [Tokel] ile tanışmalar ve Hacettepe'de hocalık ile 25 yılı tamamlayıp emekli oldu Ali Akbaş.

Ama o, şairlikten, okuma-yazmadan hiç emekli olmadı şükür. "Oyunskiy Sagusu"ndan "Aral'a Ağıt"a kadar, Türk dünyasının acılarını dile getirdi hep. Oyunskiy'i okuyunca dedim ki, "Ali Hoca, bir Saha Türk'ünün ağıtını bir Anadolu Türk'ünün böylesine yazması için, ancak Ali Akbaş olması gerekir herhâlde. Aşk olsun sana!..."

Son bölüm şöyle, biliyorsunuz:

"Ve bir ak saçlı ozan dedi ki:
Sanmayın ki çürüyüp
Toprak oldu Oyunskiy
Ormanda kayınlara
Yaprak oldu Oyunskiy

Ozanların dilinde
Kopuzların telinde
Ve erkinlik yolunda
Bayrak oldu Oyunskiy

Giden sırayı savar
Ruhu göklere ağar
Her gün yeniden doğar
Şafak oldu Oyunskiy

Ahı tutar onları
Acı olur sonları
Unutulur sanları
Adak oldu Oyunskiy
Adak oldu Oyunskiy" (*Erenler Divanında*, s. 38)

Evet, o zalimlerin sonları acı oldu, sanları unutuldu, çünkü kendi milletleri bile lânet okuyorlar. Stalin malûm, "bir insanın ölümü dramatiktir, yüz bin insanın ölümü ise, sadece istatistik konusudur" diyordu. Oysa Platon Oyunskiy, verdiği eserlerinde ve Ali Akbaş'ın ağıtında yaşıyor, yaşayacak.

Ali Akbaş'ın "Erol Güngör'e Ağıt"ı da nefistir. Onun genç ölümü hepimiz çok çok yakmıştı. Akbaş gönlümüze tercüman oldu. Birkaç mısrai şöyle:

"Bir âlimin ölümü
Bir âlemin ölümü"
Dalımda gül kalmadı
Bu esen sam yeli mi?
Mahzun vatan ağlasın
Ebri nisan ağlasın

Âlimdi ehli dildi
Çağda ilme kefildi
Öksüz kaldı bir nesil
Sade bizim değildi
Cümle cihan ağlasın
Ebri nisan ağlasın" (*Turna Göçü,* s. 65 vd.)

Malûm, "ebri nisan", bulutlu-yağmurlu Nisan ayı demek. Çünkü 23 Nisan 1983'te rahmetli olmuştu. Mekânı cennettir inşallah!..

Ve Ali Akbaş'ın, ölümü tarifi de harika!.. Onu bir "şebiyelda", bir uzun gece olarak tanımlıyor. O şiirden iki dörtlük analım:

"Bizden ölümü sorarlar
Dostlara vedadır ölüm
Sorarlar bizi yorarlar
Bir sırr-ı Hüdâdır ölüm

Viran bahçe solgun çiçek
Güneş buluta girecek
Ta haşre kadar sürecek
Bir şeb-i yeldâdır ölüm" (*Turna Göçü,* s. 81 vd.)

Ve nihayet bendenizin Ali Akbaş dostumun bir şiirine bir tahmis denemesiyle bitirelim:

“Uykuya Doğru” Şiirini “Tahmis”[3]

Yeğenlerimize ve torunlarımıza...

Anneciğim
Düşümde bir kuşmuşum
Kucağından uçmuşum
Uçurtmamın ucundan
Sıkıca tutunmuşum

Anneciğim
Düşümde bir mektupmuşum
Gideceğim yeri unutmuşum
Bir posta kutusunda
Beklenen umutmuşum

Anneciğim
Aç beni, oku beni
Basmadan uyku beni
Uykular uyku olsun
Rüyayla yı(y)ka beni

Anneciğim
Allah ne kadar yakın
Konuştum duydu beni
Meğer cenneteymişim
Melekler saydı beni

Anneciğim
Yollar beni çağırır
Kuşlar beni
Rüzgâr beni
Uyku beni
Su beni

Sevgili Ali Akbaş arkadaşım, kardeşim, kadim dostum!.. Seninle çok günler geçirdik. İkimiz de bekârken evlendik; eşlerimiz-çocuklarımız oldu; çocuklarımız 15 yaşlarına kadar hemen hep yazları birlikte oldular, evlerimize kardeş evleri gibi girip çıktık. Türkiye’nin hâllerine birlikte ağladık, sevgili Hamza’nın kaybına beraber ağlaştık; ıstıraplarını hâlâ birlikte duyuyoruz içlerimizde. Bazen siyasetteki gidişatı farklı algılama ve yorumlarımızdan tartıştığımız, hatta birbirimizi haksız yere kırdığımız da oluyor. Ama sevdiğimiz ve ebediyen yaşamasını istediğimiz değerlerimiz bir, bunu herkes biliyor. O bahsettiğin “şeb-i yeldâ”n başlayıncaya kadar, sana daha nice eserler verecek uzun ve sağlıklı ömürler diliyorum arkadaşım, kardeşim, kadim dostum. Selâm ve sevgilerimle!..

3 Şiirde ilk üçlü mısralar şair Ali Akbaş’ın, son ikişeri Mustafa Kök’ün... En son altılı bölüm aynı bırakıldı. Bilinenden farklı bir tahmis denemesidir. Bu deneme, *Kardeş Kalemler*’de, Cezir Turhan müstearıyla yayımlanmıştır. Sürçü lisan ettik ise, affola!...

Ali Akbaş’ın Şiirini Tahmis Sancı

◆**İbrahim Eryiğit**

Hazırlandım apar topar
Gece yolum hüzne sapar
Sancılar gözümü kapar
Yazarsam fırtına kopar
Ben bir şiire gebeyim.

Bulunmaz düşünce dibi
Akıl arar münasibi
Aşkla dolu kâse gibi
Mahzun gönüller nasibi
Ben bir şiire gebeyim.

Duyulmaz dağlarda naram
Kendimle açılır aram
Yolum gözler güzü karam
Yüreğimde onmaz yaram
Ben bir şiire gebeyim.

İnsan önce heveslenir
Akıl çabuk kafeslenir
Ruh bedende nefeslenir
Beni yiyerek beslenir
Ben bir şiire gebeyim.

Yolun yokuşu düzü var
Ömrün baharı güzü var
Her ateşin bir közü var
Bir gün gelecek sözü var
Ben bir şiire gebeyim.

Can canana nazik olur
Gülse ruha azık olur
Her dem canı ezik olur
Yazamazsam yazık olur
Ben bir şiire gebeyim.

Şiir ruhun isyanıdır
Eryiğit’in her ânıdır
Sancının öz beyanıdır
Akbaş’ın küskün yanıdır
Ben bir şiire gebeyim.

“Sirkeci’den Tren Gider / Evim Barkım Viran Gider”

◆Ahmet Doğan İlbey

1983’te Ocak Yayınları’ndan çıkan, hüzün, hasret, firak, acı, ana, baba, çocuk, gelin, vatan ve gurbet kokan “Masal Çağı” adlı bir kitap vardı başucumda.

Şair Ali Akbaş’ın kaleminden çıkmış, hüznün, yoksulluğun ve fedakârlığın yükünü taşıyan saf Anadolu insanına benzeyen bir kitaptı bu...

Her mısraında mazrur ve masum Anadolu insanının ellerini, gözlerini, kalbini ve çilesini okuduğum bu kitapta bir tek şiir var ki derûnumdan hiç çıkmaz: “Göç” (Sirkeci’den Tren Gider)

Okudukça dokunmuştu hüzünkâr yüreğime…

Okudukça daha da artmıştı doğuştan var olan hüznüm. Hasret duygusuyla yaratılmış gönlümü daha da ateşlendirmişti.

Hayatında askerlik hâriç hiç gurbete çıkmamış, fakat doğuştan gurbetzede olan, vaktin oğlu misali her ân manevî gurbet, iç ve dış gurbet yaşayan fakirin gönlünü “Göç” şiiri yakıp kavurmuştu.

O günden bugüne yüreğime gurbet ve göç kelimeleri düştükçe okuduğum bir şiirdir Ali Akbaş’ın “Göç” şiiri…

Daha ortasına gelmeden gözlerimden yaşlar boşanır, yüreğime ateşler düşer ve tamamını bir türlü okuyamam.

“Sirkeci’den tren gider,
Varım yoğum törem gider,
Tuna bizden utanır, biz Tuna’dan,
Yüzüne kapatır ellerini.
Aldırma be Tuna’m,
Yiğit çıplak doğar anadan.”

Yıldırım’dan Kanûnî’ye kadar Viyana’yı, Belgrad’ı, yâni Avrupa’yı darülislâm kılmak ve i’lâ’y-i Kelimetullah’ı yaymak için şanla şerefle gittiği zamanların ihtişamıyla büyümüş, toprağıyla hal-hamur olmuş Anadolu’nun Türk evlatları yirmi asırda Sirkeci’den kalkan trenle Avrupa’ya ekmek parası için gider. İnsanın için ezen, izzetine dokunan maişet gurbetidir bu...

Bu gidiş sadece maişet gurbeti değildir. Yıldırımlara benzeyen atlarla Tuna’dan, Mohaç’tan uçup gittiği Avrupa’ya şimdi işçi olarak gidiyor.

Muhteşem mâzisindeki asalet ve gurur dimağından hiç çıkmaz.

İçini ezen, yüreğini kanatan bu duygulardır. Derûnunda bu duygu ve düşüncelerin ateş topağına dönüştüğü bir insanı düşünün.

Vatanında bıraktığı ana, baba, eş ve çocuklarına bakarak, dün fethettiği Avrupa’ya maişet gurbetine çıkıyor. Buna yürek dayanır mı?

“Sirkeci’den tren gider,
Vagon gider, derdim gider,
Gurbet elde bir başıma,
Varım, yoğum alır gider”

Bu şartlarda tren acımasızdır. Sirkeci’den giden tren bir ayrılık treni…

İnsanı vatanından, ailesinden koparıp yâd ellere götüren bir acı tren gurbetçinin her şeyini, bütün varlığını alıp götürüyor.

Şiirin her kıtasının başında kullanılan “Sirkeci’den tren gider…” mısraı öldürücü, yakıcı bir ifade… Her söylenişinde yürekleri hoplatıyor, vatandan koparıldığı acısını hissettiriyor.

Bu mısraı her okuduğumda vatandan sürgüne gidişin duygu ve düşüncelerini yaşatıyor yüreğime.

“Sirkeci’den tren gider,
Ona giden verem gider,
Bir kampana çalar analar, ağlar.
Oğul oğul, çocuklar öksüz, gelinler dul.
Akşam olur, hüzün çöker,
Omuzlarım bir bir düşer,
Sirkeci’den tren gider,
Gözyaşımı döker gider.”

Sirkeci sanki cennetle cehennem arasında bir yer...

Beri tarafı vatan, öte tarafı Avrupa, yâni yâd el…

Arasat Meydanı gibi ne olacağının bilinmediği bir bekleyiştir Sirkeci’de beklemek…

Gurbetzedelerin için yakan, gözlerine kötü görünen bir mekândır Sirkeci.

Anadolu’nun her köşesinden gelen garipleri yurdundan alıp dilini dinini bilmediği başka âleme götüren tren kapkaradır, acımasızdır.

“Sirkeci’den tren gider,
Erzurumlu Duran,
Ankaralı Burhan gider,
Burada ezan var, orda çan,
Her sabah çınlar tepemizde,
Uyan uyan!”

Merhametsiz trene binen gurbetzedelerimizin içine tarih ve ecdadı düşer.

Son kez dinledikleri ezanı bir dinleyemeyeceklerdir artık. Çünkü gurbet elde çan sesi vardır. Varlığının tek hâmisi olan Kur'an'ı Kerim düşer, sızı düşer kalplerine.

Dün ümmetdaşının selâmeti için Yemen gurbetlerine bile isteye gitmişlerdi. Fakat bu zâlim tren onları ekmek parası kazanmak için gâvur ellerine götürecektir:

"Sirkeci'den tren gider,
Bir yaldızlı Kur'an gider,
Su serperler ya gidenlerin ardında,
Dün askere Hint'e, Yemen'e,
Bugün ekmeğe, yaban ellerine,
Dönmezler ya andan"

Sirkeci yâd ellere gurbetzede toplama merkezi gibi bir vasfa bürünmüştür.

İhtişamlı zamanların Sirkeci'si değildir.

Buradan kalkan tren de hayırlı seferlere götüren bir tren değildir gurbetçilerin gözünde.

Vatan, hâne, çoluk çocuk her şeyi gözden, gönülden uzaklaştırıyor.

Gurbetçilerin içi yanar, ezilir. Daha bir asır evvel böyle geçmemişlerdi Frenk diyarından…

Muhteşem atlarla geçmişlerdi Tuna'dan…

Tuna selâm dururdu.

Gurbetçilerimiz şimdi Tuna'dan geçerken kara trenin penceresinden başını çıkarıp bakamıyorlar utandıklarından.

Muhteşem Âli Osman devirlerinin saadetini yaşayan Tuna da onlara bakamaz mahcubiyetinden.

"Sirkeci'den tren gider,
Evim, barkım viran gider,
Biz hep atla geçtik Tuna'dan,
Böyle geçmedik avrat, uşak,
Biz hiç böyle geçmedik,
Tuna bizden utanır, biz Tuna'dan,
Aldırma be Tuna'm,
Yiğit çıplak doğar anadan"

Gurbetzedeler kahırlıdır trene.

Frenk gurbetine yalnızca bedenlerini götürmüyor.

Arkada bıraktıkları, mesuliyetini taşıdıkları dertlerini, yâni hâne halkını, umutlarını, memleket dâvâsını, köyünü, çeşmesini, câmisini, bağını, bahçesini de acılı yüreğinde götürüyor gurbetzedelerin.

Bunun içindir ki kendisi de hüzün ehli olan şair Ali Akbaş "Göç" şiirinde yüreğimizi yakıp kavursun diye bâzı mısraları tekrar ederek şiiri bir gurbet türküsüne, bir ağıta dönüştürüyor.

Yüreği olan ancak anlar bu sesi…

"Sirkeci'den tren gider,
Vagon gider, derdim gider.
Gurbet elde bir başıma,
Varım yoğum alır gider.

Sirkeci'den tren gider,
Erzurumlu Duran,
Ankaralı Burhan gider,
Burada ezan var, orda çan,
Her sabah çınlar tepemizde,
Uyan uyan!
Sirkeci'den tren gider,
Bir yaldızlı Kur'an gider"

Hâsıl-ı kelâm; modern ve dijital çağın yok ettiği gurbet duygusunu tatmaktan mahrum olan yeni nesillere "Göç" şiirini çok okutmak lâzım. Yahya Kemâl'in söylediği gibi:

"Gurbet nedir bilir mi o menfâya gitmeyen?"

Abdurrahim Karakoç'un mısralarıyla "Gurbet sancıdır, ayrılık hançer / Gurbet nedir, ne değildir? De hele" diye gurbetzedeleri konuşturmalı ve dinlemeliyiz. Anadolu insanı gurbet türkülerini çok sever. "Ah, gurbet türküleri!" diye inlemesi bundandır.

Değirmende Gece

◆**Ali Akbaş**

Kapısında kör fener
İki yanar bir söner
Sular akar taş döner
Taş döndükçe baş döner
Değirmenci Hayrullah
Bismillah
Bismillah

Şıngır mıngır cinniler
Arıstaktan indiler
Eşeklere bindiler
Bunu gören köylüler
Köşelere sindiler
Değirmenci Hayrullah
Bismillah
Bismillah

Hayrullah'ın bıyığı
Kurnaz tilki kuyruğu
Kahvaltısı kuş eti
Karıştırdı nöbeti
Fare dolu sepeti
Değirmenci Hayrullah
Bismillah
Bismillah

Harman hasat zamanı
Zaman vermez amanı
Altın ettik samanı
Sonra çıkar dumanı
Değirmenci Hayrullah
Bismillah
Bismillah

Gönül Kaçağı

◆**Tayyib Atmaca**

Ali Akbaş Ağabey'e

"Can dediğin ne ki bir gül demeti"
Hicap hâre hâre saklar ismeti
Başa yağan karlar büker kameti
Kader çizgisidir nasip-kısmeti
Mutlak malik yerin göğün Samed'i.

"Türküler bağrımda bir gül dikeni"
Bu yüzden severim gülü dikeni
Gam dağına kara bulutu çökeni
Gözyaşını yüreğine dökeni
Şükür kapısında boyun bükeni.

"Ruhum gurbet elde tutsak kalacak"
Kapımızı bâd-ı sabâ çalacak
Açsam yüreğimi hasret dolacak
Hatıralar hatırlanmaz olacak
Gün sabah açacak akşam solacak.

"Hasret kara saplı Yarpız bıçağı"
Hamları pişirir aşkın ocağı
Toplarlar sofrada kabı-kaçağı
Bekliyorsa karayerin kucağı
Müfrezeden korkmaz gönül kaçağı.

Değerler ve Sanat Eğitimi Bağlamında Ali Akbaş'ın Çocuk Şiirleri

Ramazan Avcı

"Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi ögelerin bütünü" (Türk Dil Kurumu, 2011: 607) olarak tanımlanan "değer" kavramının eğitim yoluyla yetişen nesillere aktarılarak kazandırılması son zamanlarda ülke eğitimimizin gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Erken yaştan itibaren toplumu meydana getiren fertlere sosyal ve kültürel değerlerin kazandırılması, bu değerlerin içselleştirilerek davranış hâline dönüştürülmesi toplumun varlığını devam ettirebilmesi açısından son derece önem taşır. Bu eğitim gerçekleştirilirken birçok eğitim araç, gereç ve kaynaklarından yararlanılmaktadır. Bu kaynaklardan biri de sanat ve sanatsal metinlerdir. Bu bağlamda Ali Akbaş'ın çocuk şiirlerinden oluşan Kuş Sofrası adlı şiir kitabını değerler ve sanat eğitimi açısından değerlendirmeye çalışacağız.

Türk edebiyatında Cumhuriyet dönemine kadar çocuklara yönelik edebî metinlerin çok zengin olduğunu söylemek zordur. Tüm dünyada olduğu gibi Türklerde de çocuk edebiyatının ilk ürünlerini tekerlemeler, bilmeceler, masallar, efsaneler gibi sözlü ürünler oluşturmaktadır.

Tanzimat Döneminden önce çocukları eğitmek amacıyla yazılan Lütfiye, Hayriye gibi yalnızca nasihat veren, edebî metnin sezdirme ve heyecan özelliğinden uzak, büyüklerin gözü ve diliyle yazılmış bazı manzum eserler bu boşluğu doldurmaya çalışmıştır. Hem çocuklara hem de yetişkinlere hitap eden masallar en etkili ve faydalı ürünler olarak çocuk edebiyatı alanında önemli bir misyonu yüklenerek günümüze kadar gelebilmiştir.

Tanzimat Dönemi'nde Batı'dan yapılan çeviriler, yazarlarımızın çocuk edebiyatıyla ilgilenmelerini sağlamıştır.

1979 yılının bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de "Çocuk Yılı" olarak ilan edilmesi çocuk edebiyatı alanında yapılan çalışmaların desteklenmesine vesile olmuş ve bu alanda çalışmalara ivme kazandırmıştır. Denilebilir ki Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında 1980 sonrasında en hızlı gelişme gösteren tür çocuk edebiyatı olmuştur. Buna rağmen Tanzimat'la birlikte başlayan Batı edebiyatından yapılan tercüme eserler ağırlıklarını günümüze kadar hissettirmişler ve hissettirmektedirler. Yıllardır ilk, orta ve lise çağındaki çocuklara Batı'nın kültür ve düşüncesiyle yoğrulmuş masallarını, klasiklerini okutturuyor, onların kahramanlarını idolleştiriyor fakat bize has değerleri aktaramıyoruz. Çocuklar gerçekte yaşayıp yaşamadığı bile tespit edilemeyen Robin Hood'u tanıyor ama Köroğlu'nu bilmiyorlar. Bunda elbette edebiyat geleneğimizde çocuklar için, çocukların diliyle ve onların ilgi ve seviyelerine uygun edebî özellik gösteren eserlerimizin az oluşu etkili olmuştur.

Özellikle çocuğun penceresinden bakılıp onun diliyle oluşturulmuş, estetik değer taşıyan şiir türünde eserler fazla değildir. Ali Akbaş'ın "Kuş Sofrası" adlı şiir kitabı gerek dili, gerek üslubu, gerekse değerler ve sanat eğitimi için bulunmaz bir kaynak oluşu bakımlarından çocuklarımıza okutturabileceğimiz başucu kitaplarından biridir.

Kazakistan'ın başkenti Almatı'da 1993 yılında gerçekleştirilen II. Türk Dünyası Şiir Şöleni'nde Mağcan Cumabayulı Ödülü'ne layık görülen günümüz Türk şiirinin güçlü şairi Ali Akbaş, az yazan ama her şiiri kendi sahasında şaheser özellik taşıyan bir şairdir. Onun 1991 yılında yayımlanan "Kuş Sofrası" isimli eseri aynı yıl Türkiye Yazarlar Birliği tarafından Çocuk Edebiyatı Dalı'nda yılın eseri seçilmiş, 2000 yılında Mariya Leontiç tarafından Makedonca'ya çevrilmiştir.

Mustafa Ruhi Şirin, çocuk edebiyatının muhtevasını, işlevini, amacını efradını cami, ağyarını mâni bir şekilde tarif etmektedir: "Çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren, çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında çocuğun edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır." (Şirin, 2007: 42)

Yukarıdaki tarif, Ali Akbaş'ın "Kuş Sofrası" adlı eseri için yapılmış gibidir. Biz, Kuş Sofrası'ndaki şiirleri hem bu tanım çerçevesinde hem de değerler eğitimi bağlamında değerlendireceğiz.

Çocuk edebiyatı yazarının çocuk bakışını ortaya koyabilmesi büyük oranda kendi çocukluğundan beslenmesiyle sağlanabilir.

Ali Akbaş'ın Kuş Sofrası adlı eserindeki şiirlerinin arka planında çocukluk yıllarına ait anı ve gözlemler, içinde büyüdüğü Anadolu'nun sözlü halk kültürü ve bu yıllara ait köy manzarası bulunmaktadır.

"Şarıl şarıl çimdiğim çay
Çiğdem topladığım yayla
Artık rüyama girmeyin
Etmeyin etmeyin böyle" (Akbaş, 2016: 57)

Mısraları şairin çocukluk yıllarının, üzerinde derin etkiler bıraktığını ve o günlere dair büyük bir özlem duyduğunu gösteriyor. Bu dörtlük, *Kuş Sofrası*'ndaki şiirlerin anahtarı gibidir. Şiirlerin ortak tarafı doğadır. Durağan değil, hareketli bir doğa hayatıdır. Ay, yıldızlar, dağlar, çiçekler, ağaçlar, kuşlar… şiirlerin mekânıdır. Şair, bu mekâna ait enstrümanlara roller dağıtarak sevgi, saygı, şefkat, güzellik, merhamet gibi değerleri aşılıyor bu şiirlerde.

Okullarda verilmek istenen değerler eğitiminde çocuklar zaman zaman büyükler gibi düşünmek zorunda bırakılıyor. Onların seviyesinde, onları bıktırmadan, ürkütmeden, onların diliyle yazılmış, fikrî endişeden ve sloganik ifadelerden uzak eserlere o kadar ihtiyacımız var ki. İşte Kuş Sofrası bu ihtiyaca cevap verecek, doğaya, varlık ve olaylara çocukların penceresinden bakabilen, içinde çocuk ruhu taşıyan bir şairin kaleminden çıkmış, çocuklara mutlaka tavsiye edilecek ve okutulacak eserlerden biridir.

Saygı, sevgi, hoşgörü, adalet, merhamet, doğayı koruma gibi değerler millî ve evrensel değerlerdir. Bu değerler çocuklara farklı metot ve kaynaklarla kavratılıp içselleştirilir. Ancak çocuklar, olumsuzluk ifade eden mesajları pek sevmezler. "yapma, etme" gibi olumsuzluk ekleriyle oluşturulmuş emir kipleri onlara itici gelir ve kendisinden bu şekilde istenen davranışları çoğu zaman isteksizce yerine getirir ya da bu komutların tersini yapar. Sanat metinlerinin dilin alıcıyı harekete geçirme işlevi yerine şiirsel işlevi olan sezdirme yoluyla verdiği mesajlar eğitimde daha etkili olmaktadır.

Ali Akbaş'ın "Issız Bahçe" adlı şiiri özelde bahçe, genelde doğa sevgi ve saygısını ve merhamet duygusunu sezdirerek bilinçaltına yerleştirmesi bakımından örnektir.

"Çocuktum,
Sapanla iki kuş vurdum
Biri düştü, biri yaralı gitti
Garip bir sessizlik çöktü bahçeye
Dallarda kuşların şarkısı bitti

Unuttum
Birinin ne idi adı
Küçüğünün ebrûluydu kanadı
Çırpındı elimi kana buladı
Kapanan gözleri mavi çivitti
Bunca zaman geçti
Kaç güz, kaç bahar
Benim avcı olduğumu duymuşlar
Bir daha bahçeye gelmedi kuşlar" (Akbaş, 2016: 67)

Bu şiirde şair, "Kuşları vurmayın, hayatımıza renk katan kuşlar güzeldir, ağaçlar, bahçeler onlarla güzeldir, onları vurursak doğal dengeyi bozar güzellikleri yok ederiz." demiyor. Mesajı arka planda veriyor. Bir kurguyla doğrudan okurun vicdanına hitap ediyor. Okur, bu şiirleştirilmiş hikâyeyi okuduğu zaman, kendisini avcı veya kuş yerine koyacak, vicdanında bir sızı oluşacak, özelde kuşlara, genelde tüm canlılara karşı saygı duyacaktır.

"Üç Gümüş Tüy" adlı şiirde, masalımsı bir kurguyla beyaz bir martı ve siyah bir kartalın kumsalda karşılaşıp arkadaş olmaları konu edinilmektedir:

"Ak paktı martı
Köpükten yaratılmıştı
Kartal kapkaraydı
Kayalardan kopmuştu
Yalçın kayalardan
Şaşırıp kaldılar
Bir martı
Bir kartal"

Beyaz -siyah, kartal - martı, dağ – deniz gibi zıt kavramlar dostluk ekseninde bir araya geliyor, bir arada huzurlu bir şekilde yaşıyorlar. Alegorik özellik taşıyan bu şiir, insanın aklına farklı renk, ırk, din, mezhep ve kültürden olan insanlar niçin bir arada mutlu bir şekilde yaşamasınlar, sorusunu getiriyor. Aslında bu soru şiirin son kısmında cevabını buluyor:

"Ama bir gurup vakti
Alev aldı sular
Kanatları tutuştu kuşların
Kartal dağlara kaçtı
Martı denize daldı
Kumsalda üç tüy kaldı
Üç gümüş tüy
Bu böyle bir masaldı
Bir martı
Bir kartal "(Akbaş, 2016: 6)

Şiirde, bir gurup vakti suların alev alması, sahildeki her iki kuşun da kanatlarının tutuşması, korkudan birinin dağa kaçması, diğerinin denize dalması huzurun her zaman harici düşmanlarının olabileceği düşüncesini sezdiriyor.

Bu arkadaşları ayıran yangın niçin çıkmıştır, kim çıkartmıştır, kartal ve martı bir daha buluşabilmiş midir? Şair bu soruların cevabını okurun muhayyilesine bırakıyor. Böylece hikâyenin okur tarafından tamamlanması isteniyor.

Akbaş, çocuk şiirlerindeki millî duyarlılığı, kültürel öğeleri ve evrensel değerleri sanatlı söyleyişin imkânları içinde vermeye gayret ediyor. Sloganik ifadelerden özenle kaçınıyor.

Mesela *"Ayın Ninnisi"* şiirinde,

"Uçun uçun alay alay
İyilere uçmak kolay
Ay-yıldızın gölgesinde
Derilin başlasın halay
Ninni iyiye güzele
Ninni dünyamız düzele" (Akbaş, 2016: 9)

diyor. Bu bentte ilk bakışta çocuklar iyiliğe, güzelliğe davet ediliyor, Fakat bu mısraların arka planında ay-yıldızın gölgesinde yani bayrağımız altında derilip toplanmak fikri de vardır. Başlasın dans ya da oyun demiyor şair. Halay kelimesini kullanıyor. Yani çocukların bilinçaltında folklorumuza ait kavramlar yerleştiriliyor. Ve bunun yanında evrensel bir düşünce olarak dünyamızın düzelmesi dileği yer alıyor. Böylece millî değerlerden evrensel değerlere aktarma yapılıyor.

Çocuklar, sanat eğitimi konusunda ister istemez beslendikleri kaynakların etkisinde kalırlar. Şiir yazma yeteneği olan çocukları keşfetmek, onların bu yeteneklerini geliştirmek için de doğru kaynaklarla buluşturmak gerekir. Şiiri gerek şekil, gerek anlatım, gerekse muhteva bakımından düzyazı ve manzumeden ayıran, şiiri sanat yapan hususiyetleri tanımaları bakımından *Kuş Sofrası d*oğru bir kaynaktır.

Kuş Sofrasındaki şiirlerden 12'si halk şiiri, yani millî şiir geleneğimizin şekil özellikleri kullanılarak yazılmıştır. Dörtlüklerle, bazıları türkü formunda, 6, 7 ve 8'li hece ölçüsüyle; kafiye örgüsü bazen koşma, bazen mani, bazen çapraz biçimde yazılmış bu şiirler, çocuklara geleneksel şiirimizi tanımaları bakımından önem taşır.

Eserdeki diğer 20 şiir, serbest şiir formatında yazılmıştır. Çocukların, serbest şiirin hiçbir kural tanımayan, başıboş, konuştuklarımızın cümle biçiminde değil de mısra biçiminde alt alta getirilmesiyle oluştuğu gibi yanlış bir algıya sahip olmamaları ve bu algıya göre şiir denemelerinde bulunmamaları bakımından Ali Akbaş'ın serbest tarzda yazdığı şiirler önemli bir kılavuzdur.

Kuş Sofrası'ndaki serbest tarzda yazılmış şiirlerde mısraların farklı kombinasyonlarda kümelendiğini, bu kümelenmelerde matematiksel bir mantığın bulunduğunu, ölçünün yerini akıcılığın, söyleyiş rahatlığının ve güzelliğin ön plana alındığını, didaktik anlatımın değil şiir dilinin kullanıldığını, ses ve ahenk ögesiyle imgesel anlatımın asla ihmal edilmediğini görüyoruz. Özellikle mısralar arasında serbest olarak serpiştirilmiş kafiyeler, şiiri ahenk bakımından zenginleştirdiği gibi şiirin akılda kalmasına ve kolayca ezberlenmesine zemin hazırlamaktadır:

"Anneciğim
Düşümde mektupmuşum
Gideceğim yeri unutmuşum

Anneciğim
Aç beni, oku beni
Basmadan uyku beni

Anneciğim
Allah ne kadar yakın
Konuştum duydu beni"(Akbaş, 2016: 24)

Şiirin şekil özellikleri yanında en önemli ögesi imgedir. İmge oluşturma konusunda Ali Akbaş'ın şiirleri eşsiz örneklerle doludur:

"Gökte ay portakaldır
Ye de bak tadı baldır
Bilyemizdir yıldızlar
Yıldız güzel ay güzel
Bar güzel halay güzel" (Akbaş, 2016: 11)

Gökte ayın portakala, yıldızların bilyelere benzetilmesi, onlara ulaşmanın mümkün olabileceği hayalini kurdurur. Böylece okur, sanatın kelimelere yüklediği anlamlarla kendi hayalinde yeni bir dünya kurarken, bilinçaltında ulaşılamayacak hiçbir şeyin olamayacağı düşüncesini yerleştirerek hayal ve ufkunu genişletir.

"Kır Mektebi" adlı şiirde de doğadaki oluşum çocuk bakışıyla; mecaz, istiare, hüsnütalil gibi sanatların oluşturduğu alışılmış bağdaşıklık çerçevesinde zengin bir imgeyle yazılmıştır:

"Örümcek küçücük böcek
Kızına çeyiz örecek
Bu Çin işi dantelayı
Hangi tezgâhta dokumuş
Kır mektebinde okumuş" (Akbaş, 2016: 13)

"Ben Gördüm" adlı şiirinde bir ağaç tasavvur ediyor şair. Bir ağaç ki yarısı yeşil, yarısı mordur. Bir kuş ki kırmızı gagasıyla göğü yırtıyor. Karda bir gül açıyor ve onu koparan adamın eli yanıyor. Bir çocuk, eleğimsağmayı atkı sanarak boynuna sarıyor. Çocuklardan böyle bir ağacın hayalini kurmalarını bekliyor. Aslında bu hayal, sanatın da kapısını açıyor çocuklara.

Ali Akbaş'ın şiirlerinde nine, başat bir sığınak olarak kimliğini muhafaza etmektedir. Biri müstakil olarak nineye yazılmış olmak üzere 6 ayrı şiirde nine kelimesi yer almaktadır.

Şairin, saf bir çocuk duyarlılığı ile nineye olan sevgisini ve arka planda kaygısını dile getirdiği "Nineme Ninni" adlı lirik şiirinde tarif edilen nine, tam da Anadolu insanını tanımlar.

"Dolunayı saran bulut,
Başında yaşmak ninemin.
Bebelere tek dileğim,
Yaşını aşmak ninemin.
…
Seferberliğin sunası,
Solmuş saçının kınası,
Ninem üç şehit anası,
Alnı kardan ak ninemin.

Kim dayanır o dayanmış,
Bağrına taş basıp yanmış,
Gene Yemen"i mi anmış,
Gözleri ıslak ninemin. "(Akbaş, 2016: 16)

Ninenin başında yaşmak vardır. Leylak kokuludur. Saçları kınalıdır. Üç şehit anasıdır ve milletimizin tarihinde derin yaralar oluşturan Yemen'de sevdiklerini kaybetmiştir. Anadolu insanı biraz rahatsızlanınca ıhlamur kaynatır ya. Nine de sobanın üstünde ıhlamur kaynatmaktadır. Hâlâ hamur yoğurmakta ve ekmek yapmaktadır. Seccadesi çiçeklidir. Şair masalları hep ondan dinlemiştir. Lakin nine çok yaşlanmıştır.

"Masal anlat bana masal
Hey dili şeker, dili bal,
Su alıyor artık sandal,
Yolu "Emr-i Hak" ninemin" (Akbaş, 2016: 16)

"Yolu "Emr-i Hak" ninemin" mısraıyla insanların er geç öleceği ve bunun Allah'ın emri olduğu inancı kabuller dünyasındaki yerini alıyor.

Çocuk sıra dışı bir varlıktır. Dolayısıyla gerçeği olduğu gibi kabul etmek istemez. Bu bakımdan o, sıradan bir anlatı yerine normalin üstünde gerçeküstü olay ve durumlardan hoşlanır. Bundan dolayıdır ki masalları çok severler. Akbaş da çocuklara masal çeşnisinde bu imkânı sunuyor:

"Gök yırtıldı yamadık
Yer delindi tıkadık
Gölgelerle savaştık
Gücümüzü sınadık
İnanma şaka şaka" (Akbaş, 2016: 18)

Çocuklar, masalların yanı sıra bir de tekerlemeleri çok severler. Tekerleme oyunların önemli bir parçası olduğu kadar dil gelişimine önemli katkı sağlayan bir ögedir. Ali Akbaş'ın şiirlerinde tekerleme tadında, insanın dilinden düşüremediği, zengin ahengi dolayısıyla kulağını okşayan, hemen öğrenilebilen şiirleri vardır. "Değirmende Gece" adlı şiir bunlardan biridir.

"Kapısında kör fener
İki yanar bir söner
Sular akar taş döner
Değirmenci Hayrullah
Bismillah
Bismillah"(Akbaş, 2016: 33)

Şiirde, fener, değirmen gibi unutulmayla yüz tutmuş somut kültürel varlıklar hatırlatılırken Türk milletinin en büyük değeri olan dinin temeli "besmele"nin bir tespih gibi zikredilmesi sağlanıyor.

Ali Akbaş'ın çocuk şiirlerindeki mekân genellikle Anadolu'dur. Akbaş, Kuş Sofrası'nda okurun elinden tutarak onu Anadolu'nun eşsiz güzelliğini ve sosyal hayatını tanımaya davet ediyor.

"Haydi düşelim yollara
Hiç gidip gelmediğin
Dağ aşalım
Çay geçelim
Bilip de bilmediğin
Bilmediğin
Köyümü gör" (Akbaş, 2016: 50)

Anadolu'yu tanımak, biraz da Türk'ü tanımaktır. Türk'ün karakterini, değerlerini tanımaktır. Yetişen nesiller, nerede yaşarlarsa yaşasınlar köklerine yani Anadolu'nun ruhuna yabancı olmamalıdır. Bu ruh Ali Akbaş'ın pastoral şiirlerinde çiçeklenir, bir kuş sofrasına dönüşür. Bu sofraya gelen her çocuk farkında olmaksızın Anadolu'nun ruhuyla beslenir.

Eserde yer alan "Masal Çağı" adlı şiir Türk edebiyatında Anadolu'yu konu alan en güzel pastoral şiirlerden biri hatta birincisidir. "Dağları ak saçlı bir dede", "Tarlaları kırda seccade", "Kekik kokulu tarlaları" olan Anadolu'nun, isimleri "Elif, Suna,

Gülçin" olan "fistanlı" kızları vardır ve bu kızların kilim yıkarken ki tasviri gözlerde masalımsı ve bugün unutulmaya yüz tutmuş bir hayatı canlandırmaktadır:

"Geliyor tokaç sesleri
Yansıtır yamaç sesleri
Suyun aynasında tarar
Kızlar üç kulaç saçları" (Akbaş, 2016: 56)

Şiirde geçen kız isimleri, kültürümüze ait değerleri de içinde barındırmaktadır. Ayrıca fistan, seccade gibi sosyal hayatımıza ait varlıkların yer alması, bu kavramların çocukların bilinçaltında yer etmesini ve onların kültürlerine yabancılaşmamasını sağlamaktadır.

Akbaş'ın şiirlerinde Anadolu'nun güzelliklerinin yanı sıra zor hayat şartları da yer alır.

"Harmanda yatan çocuk
Ellerin iri
Talihin yaman
Tut göğü bir ucundan
Mendil eyle
Sil terini" (Akbaş, 2016: 48)

Ancak, bu şiirlerde toplumcu-gerçekçi sanatçılarda olduğu gibi isyan sezilmez. Çünkü Anadolu insanı da Anadolu toprağı gibi sabırla, tevekkülle mayalanmaktadır. Anadolu insanı şehirli gibi hep tüketen ve isteyen değil, hep üreten ve verendir. Alnındaki ter, elindeki nasır onun bezeğidir. Haramı bilmez, evine haram lokma getirmez. Çocuğunun nezdinde saygı görmesinin ana kaynağı bu erdemleridir:

"Babam en büyük çeri
Ekmektir alın teri
Uy babamın elleri
Ben babamı tanırım" (Akbaş, 2016: 36)

Ali Akbaş'ın şiirlerinde doğa ve kır hayatı özgürlüğü, şehir ise tutsaklığı sembolize ediyor. "Şehir ve Çocuk" adlı şiir şehrin tehlikelerle dolu, kasvetli ve stresli ortamını yansıtır.

"Dolama eline o ipi çocuk
Kan oturacak
Apartmanlar ne kadar yüksek
Ve odalar ne kadar dar
Çıkma şu balkona
Kalbim duracak
Öyle karışık ki trafik
Ve şoför amcalar öyle dalgın ki
Ne çocuk dinlerler ne nine
Sürerler öylesine
Çıkma caddelere
Yel uçuracak" (Akbaş, 2016: 64)

İster dinî, ister millî olsun birlik ve beraberliğin pekiştirilmesine vesile olan bayramların hem toplumun hem de çocukların dünyasında çok önemli bir yeri vardır. Çocuklar için ayrı bir yeri olan "23 Nisan" üzerine binlerce şiir yazılmıştır. Ali Akbaş, "Çağrı" isimli şiirinde farklı olarak 23 Nisan'ın anlamını ve sorumluluğunu hissettiren, bayrama ruh kazandıran bir üslup kullanıyor:

Çiçek toprağı deliyor
Kuşlar bir şey müjdeliyor
Yirmi üç Nisan geliyor
Derilin bayram edelim

Ay yıldızı astık göğe
Mührümüzü bastık göğe
Yükseğe daha yükseğe
Yorulun bayram edelim (Akbaş, 2016: 53)

Bayram bir mükâfattır, her mükâfat bir çalışmanın sonunda gelir. Şair, bayramın yorulanların hakkı olduğunu ima ediyor. Ay yıldızı yani ülkemizi her alanda daha da yukarılara taşıma azmi aşılıyor. Ayrıca ay ve yıldızı göğe asıp göğe mührümüzü basmak, dünyaya bağımsızlığımızı ilan etmektir.

Çocuk yaşta okunan her kitap ileride kişilik oluşumunun temellerini atar. Bireylerin kişiliklerinin toplamı toplumun kimliğini oluşturur. Toplumunun değerlerini içselleştirmeyen bireyler toplumuyla kavgalı olur. Devamlı kazanma, sahip olma hırsını besleyen eserler kavgacı ve huzursuz bir dünya düzenine sebep olur. Akbaş'ın Kuş Sofrası adlı eserindeki şiirleri çocuk ruhu taşıyan bir bakış açısıyla, güzel ve tatlı bir Türkçeyle milletin ortak değerlerini de ihtiva eden güzele, huzura, barışa davet eden temalar üzerine inşa edilmiştir.

Ali Akbaş'ın şiirleri eğiticilik, öğreticilik boyutuyla değil, sanatsal amaca yönelik olarak, estetik zevk ve düşünce kazandırması bağlamında sezdiren ve sorgulayan bir özellik gösterir. Bu bakımlardan Kuş Sofrası, gerek değerler eğitimi gerekse sanat eğitimi bakımından örnek teşkil eden bir eserdir.

Kaynakça:

Akbaş, Ali (2016). *Kuş Sofrası,* Bengü Yayınları, Ankara.

Şirin, Mustafa Ruhi (2007). *Çocuk Edebiyatı Kültürü,* Kök Yayıncılık, Ankara.

Türkçe Sözlük (2011). Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Ardıcın Türküsü

◆Ali Akbaş

Toroslar'ın tepesinde
Tel duvaklı bir ardıcım
Yemenimi yele verdim
Buluta karışır saçım

Toroslar'ın tepesinde
Üç budaklı bir ardıcım
İmrenirim uçan kuşa
Maviliği sevmek suçum

Toroslar'ın tepesinde
Yeni yetme bir ardıcım
Ben yanarsam orman yanar
Çamlıbel'e sığmaz acım

Toroslar'ın tepesinde
Eli bağlı bir ardıcım
Tepemden turnalar geçer
Katılmaya yetmez gücüm

Toroslar'ın tepesinde
Dalı kırık bir ardıcım
Gönülsüz kızlar gibiyim
Beni kınamayın bacım

Şeb-i Yeldâ

◆Ali Akbaş

Bizden ölümü sorarlar
Dostlara vedâdır ölüm
Sorarlar bizi yorarlar
Bir sırr-ı Hüdâdır ölüm

Felek koymaz ki gülelim
Şu dünyadan kâm alalım
Kim bilmiş ki biz bilelim
Kayıptan nidâdır ölüm

Ötelerden çağırırlar
Elimizden ayırırlar
Usul usul duyururlar
Bağrımızda dağdır ölüm

Ne fark eder bugün yarın
Konuğuyuz bu diyarın
Tanrılık taslayanların
Ayağına bağdır ölüm

Sakınacak ne var bunda
Kapıyı çalar yakında
Kaş ile göz arasında
Bir borcu edâdır ölüm

Viran bahçe, solgun çiçek
Güneş buluta girecek
Ta haşre kadar sürecek
Bir şeb-i yeldâdır ölüm

Ali Akbaş'ın Şiirlerindeki Coğrafya

Mehmet Pektaş

İnsanın içinde yaşadığı âlemle etkileşimine bağlı olarak edebiyatı coğrafyadan ayrı düşünmek mümkün değildir. Her sanatçı mekânı kendine özgü duyuş ve düşüncelerle algılayıp eserine yansıtır. Bir sanatçının mekân karşısındaki tavrı onu diğerlerinden ayırt edici niteliktedir (Yivli, 2009: 681). Kimi sanatçılar, doğrudan doğruya mekânın fiziki tasvirini yaparken kimileri mekânı olaylar silsilesi içerisinde bir fon olarak kullanır, kimileri ise tamamen soyut bir mekân kurgulamayı tercih eder. Az sayıda sanatçı ise mekâna tarihi ve kültürel bir perspektifle bakar. Bu sanatçılardan birisi olan Ali Akbaş'ın coğrafyayla ilişkisi üzerinde durulmaya değer bir konudur.[1]

Akbaş, şiirinde üç kıtaya yayılan geniş bir coğrafyayı konu edinir. Bu geniş coğrafya ecdadın kültürünü, medeniyetini, inançlarını taşıdığı, uğrunda can alıp can verdiği, kanı ile suladığı yüzlerce yıl adaletle hükmettiği topraklardır. Akbaş'ın şiirinde bu topraklar sahip oldukları tarihi, kültürel zenginlikleri ve Anadolu insanın gönlündeki "duygu birikimi"yle yer alır. Şairin şiir coğrafyası aynı zamanda "*Bin yılda yoğurduk her mısraını*" "*Dünyaya değişmem bir aksağını*" dediği türkülerimizin de coğrafyasıdır. Bu noktada onun "Türküler" isimli şiiri dikkat çeker. Şair, bu şiirde "Türküler bilirim Vanlı, Yemenli" diyerek aradaki fiziksel mesafeye rağmen tarih, kültür ve duygu müşterekliğine vurgu yapar.

Yemen her ne kadar bugün sınırlarımız dışında olsa da türkülerdeki "vatan" coğrafyamızın içerisindedir. Aradan geçen onlarca yıla rağmen Yemen'e dair izler Anadolu insanın gönlünde muhafaza edilmiştir, oraya dair bir türkü veya bir hatıra insanımızın gözlerini yaşartmaya yeterlidir. Türkü coğrafyasında Ağrı kadar Hira da bizimdir. Belh, Buhara kadar Kerkük ve Irak da bizimdir (Akbaş, 2011: 252-257). Kimi şiirlerde şairin içindeki "akıncı ruhu" kabarır, eski günlerin şevkiyle Marmara'dan çıkıp Hint'e, Çin'e kadar "Belki ayın güneşin doğup battığı yere" kadar gitmek ister (Akbaş, 2018: 219). Damarlarında Oruç'un Barbaros'un kanının dolaştığını hisseder, şanlı tarihimize atıf yapar:

"Kanımda kanı kaynar Oruç'un, Barbaros'un
Biz eski fatihleri, Cezayir'in, Rodos'un" (Akbaş, 2018: 220).

Çocuklar söz konusu olunca Ali Akbaş'ın şiirlerindeki coğrafyanın sınırları daha da genişler, âdeta bütün dünya olur. Çocuklar nerede olursa olsun Rabb'in emanetleridir. Onlar fillerin ayakları altında ezilen karınca, açmadan solan goncalardır (Akbaş, 2018: 57). Farklı coğrafyalarda doğsalar da yalnız adları değişir, hepsinin yüzünde Mesih masumiyeti vardır:

"Adına Yûnus deriz
Erciyes eteklerinde doğmuşsa eğer
Yûnus, yâni bir ermiş
Hint'te, Çin'de doğarsa
Tagor, Buda, Konfüçyüs
Oysa hepsi birer bilge çocuktur onların
Yüzlerinde Mesih mâsumiyeti,
Sözlerinde mezmûr gücü var…" (Akbaş, 2018: 58).

Anadolu:

Akbaş'ın Akbaş'ın şiirini besleyen en temel kaynak Anadolu'dur. Bu topraklarda yetiştiğini hissettiren şair, Anadolu kültürünü özümsemiş ve kendine has üslubuyla şiire dökmüştür. Sadık K. Tural bu konuda şöyle der: *"Ali Akbaş, ilk birikimlerini tabiatla boğuşan tarım toplumunun bütün hususiyetlerini yaşayan köylü (çiftçi) diliminin, köy ailesi biriminin içinden alır. İlkokulu bitirdiği köyden ayrılışı, belki sosyal dilimlerden bir ikincisine, memurluğa (bürokratlığa) geçmesine yol açmıştır; ancak, köy ailesi biriminden o birimin kabullerinden fedakârlık etmemiş, büyük şehir içinde de onu yaşamağa gayret etmiştir."* (Tural, 1982: 194). Onun şiirleri, ninesinden masallar dinleyen, yaz sıcağında çaylarda çimerek serinleyen, tarlalarda türküler söyleyen, yaylalarda çiğdem toplayan, pınarların soğuk sularından içen bir ruhun terennümlerdir. Özellikle "Benim aslan çocukluğum" diye ifade ettiği çocukluk yıllarına ait hatıralar şiirde önemli bir yer tutar. Köy hayatı, Akbaş'ın halen görmekte olduğu çocukluk rüyası gibidir. Ahmet Kabaklı, Akbaş'taki bu duyguyu "köy nostaljisi" (daüssılası) diye niteler ve köyü terk etmeye bağlı bir suçluluk duygusu ve vicdan kaygısı olarak tanımlar (Kabaklı, 1991: 246).

"Masal Çağı" isimli şiirinde çocukluk hatırlarıyla ilgili olarak:

"Artık rüyama girmeyin
Etmeyin etmeyin böyle."

diyen şair, yaşadığı hayattan memnun olmadığını şu dizelerle ifade eder:

1 Ali Akbaş, şiirleri coğrafi anlamda zengin bir malzeme barındırmaktadır. Bir makalenin kapsamını aşan bu konu üzerinde bir tez yapılması faydalı olacaktır. Bu yazıda amacımız uzmanların ve meraklıların dikkatini çekmekten ibarettir.

"Hiç sormayın nerde kaldım
Her yıl bir diyarda kaldım
Bir ifrit ağına düştüm
Bir kuş gibi darda kaldım
Yıkacağım evi barkı
Sıkıyor beni dört duvar
Niye söylediğim şarkı
Ulaşmıyor yâre kadar" (Akbaş, 2018: 29).

Cemal Kurnaz'ın dediği gibi onun şiiri özlem üzerine kuruludur ve kaybedilmiş masalların, türkülerin, ninnilerin, tekerlemelerin dünyasını aramaktadır (Kurnaz, 2013: 75). Şair, yaşadığı hayattan kurtulup en mutlu çağ olarak nitelediği çocukluk yıllarına dönmek ister:

"İşte o yıllardır
Benim en mutlu çağım
Yıllar engel olmasa
Kuş olup uçacağım" (Akbaş, 2018: 409).

Akbaş'ın şiirlerinde öğlen sıcağında, eşek sırtında ayağını sallayan Ahmet Ede'siyle, toprakta yalın ayak gölgesiyle oynayan çocuğuyla, buğday tarlaların içinden geçerek kocasına azık getiren Emine'siyle, sıcakta mayışan ve dilini dışarı sarkıtan köpeğiyle, baygın tavuklarıyla, sinekten huylanan öküzleri devrilmesin diye kağnıya dayanan Durdu Dayı'sıyla, burnu kanayan ırgatıyla köy hayatına dair canlı tasvirler dikkat çeker (Akbaş, 2018: 23-25). Çayda çamaşır tokaçlayan, suyun yansımasında saçlarını tarayan kızlar, fistan giymiş Zeynepler, Elifler, Sunalar, Gülçinler; kilim dokuyan gelinler, harmanda yatan, dövende dönen çocuklar, masal anlatan nineler, kepeneğe bürünen çobanlar, aynı kaptan yemek yiyen, su içen insanlar, karlı dağlar, kekik kokulu tarlalar, dumanı tüten bacalar Ali Akbaş'ın arı duru Türkçesiyle şiire dökülür. Onun şiirinde dağlar sanki canlı birer varlıktır. Saz çalıp efkâr dağıtır, kızarsa kaşını çatar, Köroğlu'na babalık, insanlara yoldaşlık eder.

Anadolu'nun bugünkü durumu onu üzer. "Efsane" isimli şiirde Anadolu'da kurulmuş eski medeniyetlere değinen şair o çağlarda dağların yavşan ve kekik koktuğunu, yabani asmalardan üzümlerin sarktığını anlatır. Medler, Persler ve İskender'in orduları bu toprakları çiğnemiş, daha sonra Venedik tayfaları ağaçları kesip kürek ve gemi direği yapmışlardır. Ardından Türkler ağaçlardan hamur tekneleri, mertekler, kağnı tekerleri yaparlar. Dikkatsizlik sonucu orman yangınlarına sebebiyet verirler. Daha sonra Haçlı seferleri, Moğol akınları, Timur'un orduları ormanları bitirir. Geri kalanları da günümüz insanı talan eder. Geriye üç beş ahlat ve çalı kalır (Akbaş, 2018: 60-62).

"Son Göçebe" isimli başka bir şiirde doğal güzelliklerin tükenişi dile getirilir. Batı özentisiyle kültürel değerlerin yok oluşu anlatılır. Şair, rengârenk kilimlerin yerlerini halıfilekse bıraktığından, pınar gözlerinin kum dolduğundan, gelinlerin kınalarının solduğundan, ozanların türküleri unuttuklarından, koyunların zayıfladığından, çocukların bir deri bir kemik kaldığından yakınır (Akbaş, 2018: 68-69). "Şehirde" isimli şiirde şairin korkunç bir labirente benzettiği şehir hayatı, burada yaşayanları tanınmaz hale getirir. İnsanların bu korkunç labirentte her gün evlerini bulabilmeleri şaşırtıcıdır. Bir ur gibi büyüyen şehir, insanı insanlıktan çıkararak gorile veya deve dönüştürür; kadınların kocalarını, çocukların babalarını tanımaları hayret verici hale gelir (Akbaş, 2018: 78). Apartmanlar, bela şimşekleri için birer paratonere dönerken muhtemelen yakında parklara asit yağmurları da yağacaktır (Akbaş, 2018: 397).

Akbaş'ın üniversitede öğrenciyken yazdığı "Göç" şiiri, Anadolu insanına dair sosyal bir trajediyi işler. Şair, dün askere Hint'e Yemen'e gidilirken bugün Almanya'ya ekmek için gidilmesini kabullenemez. Üç kıtada at koşturup şanlı bir tarih yazan ordu-milletin, fetih için geçtiği Tuna'dan avrat uşak geçmesine âdeta isyan eder. Bu hali şu dizelerle anlatır:

"Tuna bizden utanır
Biz Tuna'dan
Yüzüne kapatır ellerimi"

Buna sebep olanların da utanç duymasını bekler. *"Varım yoğum törem gider."* mısraıyla kültürel dejenerasyonu henüz göçün başlangıç yıllarında öngörür (Akbaş, 2018: 76).

Şairin dünyasında doğup büyüdüğü Kahramanmaraş'ın ayrı bir yeri ve önemi vardır. Çeşitli şiirlerinde camgöbeği yeşili suyuyla Ceyhan'a, baharda karların erimesiyle boz bulanık akan Sarsap Çayı'na, Karakoç'un avlağı Salavan Dağı'na değinir. Akbaş, şiirlerinde insan faktörünü hiçbir zaman göz ardı etmez. "Bakıra Övgü" isimli şiirde şehrin daha gün doğmadan çekiç sesleriyle uyanıp mor dağlara dayandığını söyler. Güneş, Bakırcı Ökkeş'in maharetli elleriyle şekil verdiği bakır sininin üzerine doğar. Hünerli eller bakırı kuş yapar. Güvercin gibi ibrikler, kuğu gibi güğümler birisi "hişt" dese kondukları raftan uçacak gibidir. Şair, ninelerin çeyizini süsleyen bakırın, altın ve gümüşün yanında hakir kalsa da pek çok hatıra sakladığını söyler (Akbaş, 2018: 188-189).

"Sılaya Hasret" şiirinde memleket özlemini dile getiren şair öldüğünde hayalinde karlı Nurhak'ın, dere boyunca akçakavakların, alçak damları, sazdan samandan evleri, tombul minareden okunan ezanları, çit fistanlı kızlarıyla Elbistan'ın kalacağını söyler. Daha sora zemheride yağan diz boyu karları, baharda her tarafı saran iğde iğde kokularını, ninelerin feslerine taktıkları reyhan çiçeklerini

hatırlar. Ölümü bir "turna göçü"ne benzeten şair, bu göçten geriye yalnız kendisinin kaldığını söyler. Ölüm onun için vakit geldiğinde bir bulutun saçından tutup bir dağ yamacından uçmaktır (Akbaş, 2018: 283-284).

Harput, Ali Akbaş'ın ikinci memleketi gibidir. "Şiir ve Şehir" isimli şiirde kendisi bu durumu şu dizelerle ifade eder:

"Başka yerde doğsam bile
Gözetmediler silsile
Sevgimi edip vesîle
Eski kütüğü bozdular
Beni Harputlu yazdılar" (Akbaş, 2018: 279).

Akbaş, Ahmet Kabaklı'ya ithaf ettiği "Issız Yurt" isimli şiirde Harput'u anlatır. Garip bir duyguya düştüğünü söyleyen şairin gözünde âdeta gerçekle rüya karışır (Akbaş, 2018: 194). Çoğu şiirinde olduğu üzere şair, salt fiziki bir betimlemeyle yetinmeyip mekânın tarihine, kültürüne de değinir.

"Belek Gâzî'nin rüyası
Burada döndü gerçeğe"

diyerek Harput hükümdarı Belek (Balak) Gazi'yi yâd eder. Ardından buraya mal olmuş erenler, Mansur Baba ile Üryan Baba'yı selamlar (Akbaş, 2018: 195). Gerçekle rüya daha da karışır, gerçekten ziyade rüya ağır basmaya başlar. Kubbesi yıkık mabette, Belek Gazi'nin Kur'an okuduğunu duyar ve her ayette ürperir. Daha sonra bütün kaleyi bir Kur'an rahlesi, ovayı ise savaş sahnesi olarak görür (Akbaş, 2018: 195). Şair, Enver Demirbağ'ın hoyratlarıyla Fırat'ın için için kanadığını söyler. Hazar'ı canlı bir varlık gibi düşünür, ona nazar değeceğinden korkar. Hazar eşini aramak için bu dağlara düşen mavi gözlü bir kuğudur. Şair onun kalkıp saçını taramasını ister (Akbaş, 2018: 197-198).

Akbaş, "Rize'ye Hasret" şiirinde bir zamanlar öğretmenlik yaptığı Rize'ye karşı beslediği duyguları ifade eder. Buranın çayından, balından ve günde üç kez yağan yağmurundan, yeşiller içinde ak güvercini andıran evlerinden özlemle bahseder. "Çağrı" isimli 23 Nisan şiirinde Adana'sı, Erzurum'u, Rize'siyle insanları bayram etmek üzere birliğe ve beraberliğe çağırır (Akbaş, 2018: 371). "Göl ve Kedi" şiirinde Tanrı'nın Van'a göl ve kedi olmak üzere iki emanet verdiğini söyler. Vanlılar göle dokunmasalar da kediye sahip çıkamazlar ve kedinin nesli tükenir. Tanrı, emanete sahip çıkılmadığı için göle insanların uykularını kaçıran bir canavar salar.

Akbaş, "Harran Gökleri" isimli şiirde gözlerini gökyüzüne dikerek yıldızları seyreder. Harran ilk çağlardan itibaren önemli bir inanç, ticaret ve ziraat merkezidir. Bir rivayete göre tufandan sonra yeryüzünde kurulan ilk şehir burasıdır (Şeşen, 1997: 237). Bunun yanında Harran, nemsiz havasıyla yıldızların rahatça görülebilmesine imkân sağlar. Bu yüzden bilinen ilk astronomlardan Battani burada gökyüzü araştırmaları yapmıştır. Günümüzde bu bölgede gözlem şenlikleri yapılmakta ve gözlemevi kurma çalışmaları devam etmektedir. Şiirde, yıldızları ölmüş ergen kızlara benzeten şair onların iri şehla gözleri ile yerdekileri süzdüğü hissine kapılır. Mitolojide her insanın gökte bir yıldızı olduğu kabul edilir, yıldız kaydığında ise bir kişinin öldüğüne inanılır (Örnek, 1979: 24). Şairin "ölmüş ergen kızlar" ifadesiyle bu kadim inanca atıfta bulunduğu düşünülebilir (Akbaş, 2018: 13).

Şair, "Ardıcın Türküsü" isimli şiirinde dünyaya Torosların tepesindeki bir ardıcın gözünden bakar. Bu ardıç görüntüsüyle, yemenisini yele vermiş saçlarını savurmuş bir genç kız gibidir. Yücelerde yer tutmasına rağmen yine de uçan kuşlara özenir, turnalarla kanat çırpmak ister, elinin bağlı olmasından yakınır (Akbaş, 2018: 41). Akbaş, şiirlerinde yer adlarını zikrederken oraların Anadolu insanındaki "duygu birikimi"ne de vurgu yapar. Özellikle savaş ve seferberlik yılları onun şiirlerinde sıkça vurguladığı konulardır. Şair, "Çanakkale" şiirinde, sade bir dille tarih boyunca dengi görülmeyen bu büyük savaşın dehşetini anlatır. Savaşın dehşetiyle dereler kan akmış, gökte melekler bile ağlamıştır. Kara bağlayan anaların gözlerinde ağlamaktan yaş kalmamıştır. Naaşlar kurda kuşla yem olmuş, ocaklar sönmüştür. Ellerindeki kınalar solan gelinler, kızlar yıllarca eşlerini, yavuklularını beklemişlerdir. Şairin tesellisi ise analarının yeniden yiğitler doğurması ve şehitlerin yerinin boş kalmamasıdır (Akbaş, 2018: 26-208).

"Çiçekler ve Kuşlar" şiirinde, şair sırasıyla sümbül, güvercin, lale, leylek, gül ve bülbülden bahseder. Sıra bülbüle gelince, şadırvandan akan su sesini hatırlar, Selimiye'ye, Süleymaniye'ye uzanır, buralardaki Kur'an tilavetini düşünür. Bu yönüyle bülbül, bir hafıza ya da mevlithana benzetilir. Tüm canlılar için hayat kaynağı olan su gerek dinimizde, gerekse kültürümüzde büyük önem taşır. Ecdat her sokağa bir çeşme yaparak insanları su ihtiyacını karşılamaya çalışmış, camilere de mutlaka şadırvan inşa etmiştir. Selimiye ve Bursa Ulu Cami'de bir adım öteye geçilmiş ve cami içerisinde şadırvanlar yapılmıştır. Şiirde, insanlar için ferahlatıcı ve huzur verici özelliğe sahip olan üç unsur, su, bülbül ve Kur'an-ı Kerim bir arada anılır (Akbaş, 2018: 19).

"Erenler Divanı" şiirinde şair Anadolu'nun manevi ikliminde dolaştırır okuru. Rüyasına Ahi Evran'ın önderliğindeki ahiler girer, birlikte türbe türbe dolaşırlar. Önce Konya'ya Mevlana'nın yanına varırlar. Yolculuk oradan Ankara'ya Hacı Bayram'ın huzuruna doğru devam eder. Sonra Akşemseddin ve Hacı Bektaş ile görüşürler. Daha sonra evliyaların sayısı yüz bin olur, her biri güvercin olup uçar (Akbaş, 2018: 143).

Balkanlar:

Ali Akbaş, diliyle, kültürüyle Balkanları vatandan ayrı düşünmez. Üsküp'e Veda şirinde dil birliğine şöyle vurgu yapar:

"Ne bileyim…"
Diye başlıyor nutkuna Selda
Bir meleğin ağzında Türkçe kanatlanıyor
Vodno tepelerinde yankılanan
Bu titrek ses, bu içli sedâ
Bir kızıl kor gibi tekrar bize dönüyor
Ve herkes yanıyor…" (Akbaş, 2018: 105).

Akbaş'ın bu duyarlılığı Mehmet Kaplan'ın tabiriyle kendisi de bir "serhat çocuğu" olan Yahya Kemal'i hatırlatır (Kaplan, 1998: 220.) Yahya Kemal de Türkçe konuşulan yerleri vatan coğrafyası içerisinde düşünür. Ona göre:

"Türkçenin çekilmediği yerler vatandır. Ancak çekildiği yerler vatanlıktan çıkar. Vatanın kendi gövde ve ruhu Türkçedir" (Beyatlı, 1971: 83).

Yahya Kemal, başka bir yazısında Balkanların halen Türklük koktuğunu ifade eder:

"Türklük Avrupa'ya doğru cezr ü meddi biten deniz gibi o dağlardan çekilmiş, lâkin tuzunu bırakmış. Bütün o toprak Türklük kokuyor." (Beyatlı, 1976, s. 146-147). Akbaş kendine has yalın üslubuyla dil ve kültür sahasındaki devamlılığı şöyle dile getirir:

"Bu dil sana ilk ninenden armağan
Ve sen onlardan kalan
Bir silsilesin!" (Akbaş, 2018: 105).

Akbaş, şiirini bitirirken Balkanlarda yaşayanlara veda eder. Bu veda ebedi bir ayrılık değildir. Zira şair, onların arada bir rüzgârlarla, bulutlarla ve kuşlarla selam göndermesini böylece irtibatın kopmamasını ister:

"Elveda benim güzel kardeşlerim,
Arada bir rüzgârlarla,
Bulutlarla, kuşlarla,
Selam gönderin,
Elvedâ!.." (Akbaş, 2018: 106).

Ali Akbaş, Tuna ile ilgili şiirlerde de Yahya Kemal'le aynı çizgide buluşur. Yahya Kemal "Bir Türk gönlünde nehir varsa Tuna'dır, dağ varsa Balkan'dır." (Beyatlı, 1976: 146) diyerek bu toprakların Türk ruhundaki önemine vurgu yapar.

"Tuna" isimli şiirinde Akbaş, nehri bir saat kordonuna benzetir. Bu kordon savaş meydanında bir hanın kolundan yere düşmüştür. Dolayısıyla bu nehir bize aittir (Akbaş, 2018: 234).

Akbaş "Tuna'ya" isimli şiirde nehirle şöyle dertleşir:

"Söyle bana söyle bana
Ağır ağır akan Tuna
Kaç kere bulandın kana
İçtiğin kanlar hakkı'çin" (Akbaş, 2018: 209).

Daha sonra yüzlerce atlının nehirden geçişini hayal eder:

"Atlılar beş yüzü birden
Nasıl geçtiler bu yerden
O hançer minarelerden
Okur ezanlar hakkı'çin" (Akbaş, 2018: 209).

Yahya Kemal bu geçişleri "Akıncı" şiirinde şöyle anlatır:

"Bin atlı, akınlarda çocuklar gibi şendik;
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik!

Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: "İlerle!"
Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kafilelerle…" (Beyatlı, 1974: 22).

Bugün o heybetli geçişlerden eser yoktur. Şair, bu yüzden Tuna'yı öksüz bir kıza benzetir ve bu hal onun içini sızlatır.

Tuna'dan yağız atlarla şanlı fetihler için geçişimizi hatırlar: "Nerede eski hızımız?" diye sormaktan kendini alamaz (Akbaş, 2018: 2010). Kumu da suyu da kutsal olan Tuna şairin gönlünde Ceyhun'un eşidir. Böylece tarih ve milli şuur birlikteliğine dikkat çeker. Türklerin ayak bastığı her yeri vatan olarak kabul ettiğini gösterir:

Eşisin Ceyhun Seyhun'un
Kutsal senin suyun kumun
ir ucu sende yurdumun
öbür ucu tâ sedd-i Çin" (Akbaş, 2018: 211).

Şair, Tuna ile aynı kaderi yaşayan Meriç ve Arda'nın geçen günleri yâd edip için için ağladığını düşünür (Akbaş, 2018: 211). Şiirin sonunda "biz" diyerek kendisini de içine katıp peş peşe sorular sorar, bugün gelinen noktayı kabullenmek istemez. Aklına gelen daha pek çok soruyu "niçin"e sığdırır:

"Oğuz, Cengiz değil miyiz?
Onlardan iz değil miyiz?
Artık biz biz değil miyiz?
Ama bugün niçin niçin!?.." (Akbaş, 2018: 209).

"Yediyüzüncü Yıl" Anısına isimli şiirde, Meriç ve Arda'nın kardeşçe aktığından ve donanmaların bu sularda yüzdüğünden bahseder. Barbaros'un seferden dönüşü Yahya Kemal gibi Ali Akbaş'a da ilham verir.

Yahya Kemal, Süleymaniye'de duyduğu top sesleriyle Barbaros'un seferden gelişini hatırlarken Ali Akbaş'a da Tuna aynı şeyi hatırlatır.

"Deniz ufkunda bu top sesleri nerden geliyor?
Barbaros, belki, donanmayla seferden geliyor!..
Adalar'dan mı? Tunus'dan mı, Cezâyir'den mi?" (Beyatlı, 1974: 13).

"Kardeşçe akarmış Meriç'le Arda
Donanman yüzermiş mavi sularda
Sefere çıkarken her ilkbaharda
Barbaros gelirmiş Tunus'tan, Fas'tan" (Akbaş, 2018: 222).

Şair, Bosna yapılan zulümlere sessiz kalmaz. "Bosna'da Çocuklar" şiirinde oyun oynarken vurulan çocukları uçup giden birer güvercine benzetir. Çocuktan geriye kan içinde bir oyuncak kalır. Şair, oyuncağı bulan Kanadalı askerin bunu kendi oğluna yıkamadan götürmesini ve üzerindeki kana bakarak ölen çocuğu hatırlamasını ister (Akbaş, 2018: 405).

Orta Asya:

Ali Akbaş, Orta Asya'ya karşı büyük bir duyarlılık taşır. Onun gözünde İtil, göbek bağımız, Tanrı dağları bizi doğuran anadır. Buradaki doğal güzelliklerin yanında Sovyet döneminde yapılan zulümler, katledilen yazarlar, şairler ve aydınlar şiire dökülür. O yıllarda tırpanların ekin biçtiği gibi insan biçilmiştir (Akbaş, 2018: 215). Bu yüzden Akbaş, Orta Asya'ya hep bir hüzün perdesi arkasından bakar. Güneşin bir gün doğudan doğmasını umut eder (Akbaş, 2018: 187).

"Kazak Mezarlığı" isimli şiirde, mezar taşlarını Almatı'dan Cambıl'a, Çimkent'e kadar yol boyunca pul pul uçuşan gümüş hilallere benzetir. Bu manzara kaybolan bir ordunun bozkırda parlayan mızraklarını andırır. Şair bu ordunun Kazak hanı Abılay'a ait olabileceğini düşünür. Ona göre: *"Ruhlar şehridir bu diyarda mezarlıklar."* (Akbaş, 2018: 150). Şair, bu mezarlıkta, kıtlıktan, kırgından ve kahrından ölenlerin olduğunu söyler. Bunlar o kadar çoktur ki *"sayıları gökteki yıldızlar kadardır."* Ölüler, Navrızbay ve Kenesarı komutasında bir intikam ordusuna dönüşmüştür. Kanları sulara, sesleri rüzgârlara karışsa da onların dökülen kanları boşa gitmemiştir, gök kubbenin altında ezanlar susmayacaktır (Akbaş, 2018: 150-151).

Şair, "Kırıldı Altın Kalemim" şiiriyle büyük yazar Aytmatov'a ağıt yakar. Şiirde Aytmatov ile Stalin tarafından kurşuna dizilen babası Törekul'un kavuşmasını anlatır. O gün Atabey mezarlığında bayram olduğunu, şehitlerin onların başlarına toplandığını, her tarafın çiçek çiçek olduğunu düşünür. (Akbaş, 2018: 153).

Akbaş, meşhur şiiri "Göygöl"ü Ahmet Cevat'a ithaf eder. Ahmet Cevat da aynı adla bir şiir yazmış ve bu şiirde Türkçülük propagandası yaptığı gerekçesiyle sürgün edilmiştir. Sürgünden sonra aynı tarzda şiirler yazmaya devam ettiği için kurşuna dizilmiştir. Ahmet Cevat`ın 1922 senesinde yazdığı "Göygöl" şiiri, Azerbaycan`ın istiklâlini kaybettiği günlere; Ali Akbaş`ın "Göygöl"ü ise Azerbaycan`ın özgürlüğüne kavuştuğu günlere tanıklık eder (Alizade, 2019: 85). Akbaş, şiirinde Göygöl'e dair izlenimlerini tarihi ve kültürel zenginlik içerisinde anlatır. Seher vaktinde gördüğü gölü genç bir kıza benzetir. Suya vuran kızıllık Akbaş'ın zihninde imgeler oluşturur. Şairin suya attığı gülle adeta su yanar ve göl uykusundan uyanır. Giyinmeye erindiğinden ipek tüllere bürünüp şairin karşısına çıkar. Bu ifadeler o anda göl üzerinde sis olduğunu düşündür:

"Giyip kuşanmaya erinmiş Göygöl
İpekten tüllere bürünmüş Göygöl" (Akbaş, 2018: 172).

Göygöl, depremle doğmuş bir yayla güzelidir. Bu güzel, ninnilerle büyümüş, yağmur ve kar sularıyla beslenmiş ve canlar yakan bir afete dönmüştür:

"Ne kadar özenmiş hilkâtin eli
Bir depremle doğan yayla güzeli
Ninniler dinlemiş deli rüzgârdan
Gıdasını almış yağmurdan kardan
Sonra canlar yakan bir âfet olmuş" (Akbaş, 2018: 172).

Şair, Göygöl çevresindeki efsanelerden de söz etmeyi ihmal etmez. Hüsrev'le Şirin'den Dede Korkut'tan, Köroğlu'dan, Kaçak Nebi'den, Han Kepez'den bahseder:

"Bu sulardan doğmuş Hüsrev'le Şirin
Dedem Korkut bu dağlara uğramış
Acıkmış suyuna ekmek doğramış" (Akbaş, 2018: 173-174).

Akbaş bu şiirin satır aralarında ince mesajlar verir, Sovyet rejimine göndermeler yapar: "Şimdi yaylaların sonbaharıdır" "Yapayalnız kalmış kuğulu Göygöl" "Ağlayan göz gibi buğulu Göygöl" "Şimâl küleğiyle kar geliyor, kar" Bir masal motifini ustaca kullanarak Göygöl'ün bir gün hürriyetine kavuşacağını anlatır:

"Bir nevruz sabahı sökerken şafak
Bir şehzâde gelip uyandıracak" (Akbaş, 2018: 176).

"Kutlu Taş" şiiri, Tanrı Dağları'ndan Şükrü Elçin'in getirdiği bir kara taş üzerine yazılır. Şair:

"Bu gece gök berrak ay sini sini
Uzak iklimlere kanat açalım
Haydi hayâl kuşum göster kendini
Çağımızdan başka çağa kaçalım
Dolaşalım bir bir Çin'i, Maçin'i

Destûr deyip Kaf Dağı'nı geçelim
Ötüken'de bengü bâde içelim" (Akbaş, 2018: 182).

der ve hayal âleminde gezintiye çıkar. Turan'a varır, aradaki zaman perdesini kaldırır, burada yapılan savaşlardan dökülen kanlardan bahseder, bu topraklarda o kadar savaş yapılmıştır ki "Bu dağlarda her taşa bir baş düşer." "Her yıla üç barış beş savaş" düşer. Akbaş taşa büyük bir değer verir, bu taş onun için Hacerülesvet gibi kutlu bir taştır. "Aral'a Ağıt" şiirinde şair, Aral'ı rüyasında gördüğünü söyler. Burada Mağcan Cumabey ve Çolpan gibi aydınların çektiği çilelere mukabil, Aral da yaralıdır, suyu kan gibi akar. Aral'ı iffetli bir kıza benzeten şair, onun kurumasının sebebini küffar eline düşmesine bağlar (Akbaş, 2018: 212-213). "Şehriyar'a Selam" şiirinde İstanbul ve Orta Asya coğrafyasının dil ve kültür birliğine dikkat çeker. Şehriyar Azerbaycan'dan söylediğinde İstanbul'dan duyulmaktadır (Akbaş, 2018: 295).

Kuzey Asya:

Akbaş, Stalin devrinde sorgusuz sualsiz kurşuna dizilen büyük Yakut şairi ve devlet adamı Oyunskiy için yazdığı saguda, onun ağzından konuşur. Şiirde Oyunskiy, eşinin ve kızının rüyasına girer. Eşinin rüyasında Olonho Destanı'ndan mısralar okurken bir kış günü şafak vakti, apar topar kurşuna dizildiğini, naaşının bir çukura atıldığını anlatır. Kızının rüyasında Rus askerlerini aldattığını, ölmediğini söyler ve adeta ona teselli eder. Ölümü anlatırken kullanılan üslup dikkat çekicidir:

"Topraktan geleni toprağa verdim
Kurtuldum ağırlıktan
Üç beş litre kan
Ve bir torba kemik
Gökten aldığım bende kaldı
Bir demet ışık
Ve bir kucak mavilik

Bak işte
Kırıldı kafes
Uçtu kuş
Ne iniş dinliyorum artık ne yokuş
Ses oldum, ışık oldum ben şimdi
Ufukları aşıyorum
Esen rüzgâra uyup her seher
Diyar diyar dolaşıyorum
Rüyasını süslüyorum çocukların
Ozanların dilinde
Kopuzların telinde yaşıyorum" (Akbaş, 2018: 162-163).

Ortadoğu:

Akbaş, 2009 yılında Kudüs'ün İslam dünyasının kültür başkenti olması vesilesiyle yazdığı "Ana Şehir" isimli şiirde Kudüs'teki inanç zenginliğine vurgu yapar. Buranın ilk kıble oluşundan, içerisinde Mescid-i Aksa'yı, Kubbetü's-sahra, Merkad-ı İsa'yı barındırdığından bahseder:

"Bilmem daha kaç inanç barınıyor sinende
Asırlardır ufkumuzu aydınlatan gümüş şamdan
Semâlarında birbirine karışmış ezanla çan
Şehirlerin anası ey!" (Akbaş, 2018: 144).

Kudüs'ün ilk fatihi Hz. Ömer'i Selahaddin Eyyubi'yi ve Yavuz Sultan Selim'i anar, Hz. Musa'nın Tur'da cenab-ı Hak ile konuşmasından, İsa'nın çarmıha gerilmesinden bahseder ve sözü günümüze getirir. Beni İsrail'le birlikte vadiye fesadın, hasedin, zulüm ve istibdadın geldiğini söyler. Şiirin sonunda Filistin'e değinir, Filistin'in sonunun Endülüs gibi olmamasını, çekilen acıların son bulmasını, gülmeyi unutan dulların, yetimlerin sevinmesini diler (Akbaş, 2018: 146-147).

"Bay Buş veya Bağdat Bombalanırken" isimli şiir George Bush'a 2008'de Irak başbakanı Nuri El Maliki ile basın toplantısı yaptığı sırada ayakkabı fırlatan Muntazar el Zeydî'ye ithaf edilmiştir. Şair şiirinde Irak'ın işgaline tepkisini dile getirir. İşgalci zihniyetin kendisine benzemeyen herkesi vuracağını söyler, bunların dost değil düşman olduğunu akıl hocalarının Darvin, kitaplarının Seleksiyon Natürel olduğunu ifade eder (Akbaş, 2018: 148-149).

"Kerkük Üstüne" isimli şiirde şair, "Sağır mısın sağır mısın Ankara" diyerek Kerkük'e sahip çıkılmasını ister. Kerkük denilince aklına boğazlanan bir Türk geldiğini söyler (Akbaş, 2018: 233). Şiirin sonunda ise Kerkük'ü Kıbrıs ile karşılaştırır. Burada şair, kendisini Kerkük'le bütünleştirerek şöyle der:

"Deryada yüzen Kıbrıs
Bağrı kan sızan Kıbrıs
Hangimizin derdi çok
Ben Kerkük'em sen Kıbrıs" (Akbaş, 2018: 233).

Anadolu insanının yüreğinde derinden yara açan Yemen Cephesi, türkülerde olduğu gibi Ali Akbaş'ın şiirinde de yer bulmuştur. Akbaş, Yemen hatırasının tazeliğini şu dizelerle anlatır:

"Bu türkü Yemenlidir
Gözyaşı kurumamış" (Akbaş, 2018: 46).

"Nineme Ninni" isimli başka bir şiirde şöyle der:

"Kim dayanır, o dayanmış
Bağrına taş basıp yanmış
Gene Yemen'i mi anmış
Gözleri ıslak ninemin" (Akbaş, 2018: 303).

"Bizim Elin Kızları" isimli şiirde kadının çocuk doğurma fonksiyonuna şu dizlerle vurgu yapar:

"Hey kızlar
Bizim kızlar
Yemen'de, Bingâzi'de
Bir cephede biterdik
Bereket siz varsınız
Yaylada pınarsınız" (Akbaş, 2018: 33).

"Yeniden" isimli şiirde kendisini Nesîmî'ye benzeten şair, Halep çarşılarında kelamın diyetini canıyla ödediğini söyler.

"Nesîmî'yim,
Bir seher Halep çarşılarında
Kelâmın diyetini öz canımla öderim
Elimde dil bayrağı
"Hû!" der Hakk'a giderim
Yeniden" (Akbaş, 2018: 16).

Doğu Avrupa:

Ali Akbaş şiirlerinde Kırım'ı hüzünle anar. Burası onun gözünde "Öksüz Yurt"tur. Kırım halkını sürgün edenlere "seni süren sütüm sürüm sürüne" diyerek tepkisini dile getirir:

"Kırım'da kırım var, Kazan'da kırım
Türkçe unutmuş, türküler yarım
Soyum, sopum, dinim, namusum, arım
Düşmanlar elinde talan oluyor,
Taşkent'te, Derbent'te olan oluyor" (Akbaş, 2018: 200).

Şair, her şeye rağmen bir gün bu yapılanların hesabının sorulacağına dair ümidini canlı tutar:

"Kurt soyu bu, bir ölür, bin dirilir
Ötüken'de kurultaylar kurulur
Kızıldan, karadan hesap sorulur
Gam yemeyin yastığımız silahtır
Karanlık gecenin sonu sabahtır" (Akbaş, 2018: 203).

"Cengiz Vatan'a Döndü" isimli şiir, Londra'da vefat ettikten sonra Kırım'da toprağa verilen Cengiz Dağcı'ya ithaf edilir. Şair, Dağcı'nın bu halde bile vatana dönmesinden memnuniyet duyar. Bu günü *"hem matem hem düğün"* olarak niteler. Cengiz'in gelişini *"Gözün aydın ey Kırım"* diyerek müjdeler (Akbaş, 2018: 155-156).

Özetle, Ali Akbaş şiirlerindeki coğrafya Türk milletinin tarih boyunca at koşturduğu, inancını, kültürünü, medeniyetini taşıdığı ve yüzlerce yıl adaletle hükmettiği topraklardır. Akbaş, bu toprakların bugün sınırlarımız içerisinde olmamasından hüzün duyar, buraların öksüz kaldığını düşünür.

Bu coğrafya sınır çizgilerindeki ayrılığa rağmen halk anlatılarında, türkülerde ve Anadolu insanın gönlünde benzer şekilde yaşamaktadır. Bu coğrafya aynı zamanda Yahya Kemal'in "vatan" olarak kabul ettiği Türkçenin çekilmediği yerlerdir. Bununla birlikte Akbaş'ın vatan kavramının merkezinde Anadolu vardır. O bir mülakatta da belirttiği gibi Anadolu'yu ne çok tozpembe anlatır ne de oraya siyah gözlükle bakar (Kabaklı, 1991: 249). Şiirlerinde, kendine has estetiğiyle köyde yaşamış olduğunu ve köye ait tüm zenginliği özümsediğini hissettir. Bilhassa çocukluk yıllarına ait hatıralar onun şiirlerinde önemli bir yer tutar. Akbaş'ın özlemini duyduğu asıl Anadolu, çocukluğunun Anadolu'sudur demek yanlış olmaz.

Akbaş, şiirlerine konu ettiği coğrafyanın tarihine, kültürüne ve "duygu birikimi"ne hâkimdir. Anlattığı mekânların fiziki özellikleri yanında mutlaka tarihi ve kültürel zenginliğine vurgu yapar. Özellikle Orta Asya ile ilgili şiirlerinde insan faktörünü de ihmal etmez ve coğrafyanın yetiştirdiği şairlere, yazarlara, aydınlara ve komutanlara atıfta bulunur. Bu yönüyle şair mekân karşısında farklı bir duruş sergiler.

Kaynakça:

Akbaş, Ali, 2018, *Bütün Şiirleri,* Ankara Bengü Yay.

Alizade, Şeref, 2019, "Ali Akbaş'ın Şairliği ve Şiir Dünyası", Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış).

Beyatlı, Yahya Kemal, 1971, *Edebiyata Dair,* İstanbul: Fetih Cemiyeti Yay.

Beyatlı, Yahya Kemal, 1974, *Kendi Gök Kubbemiz,* İstanbul: Fetih Cemiyeti Yay.

Beyatlı, Yahya Kemal, 1976, *Çocukluğum, Gençliğim, Siyasi ve Edebî Hâtıralarım,* İstanbul: Fetih Cemiyeti Yay.

Kabaklı, Ahmet, 1991, *Türk Edebiyatı IV,* İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yay.

Kaplan, Mehmet, 1998, *Şiir Tahlilleri I,* İstanbul: Dergâh Yay.

Kurnaz, Cemal, 2013, "Ali Akbaş ve Şiiri 1", *Kardeş Kalemler,* 76: 75.

Örnek, Sedat Veyis, 1971, *Anadolu Folklorunda Ölüm,* Ankara: Ankara Üniversitesi DTCF Yay.

Şeşen, Ramazan, 1997, "Harran," *İslam Ansiklopedisi,* XVI, İstanbul, TDV Yay.

Tural, Sadık K., 1982, "Ali Akbaş'ın Şiiri Üzerine Bir Konuşma", *Zamânın Elinden Tutmak,* İstanbul: Ötüken Yay.

Yivli, Oktay, 2019, "Yahya Kemal'in Şiirinde Mekân", *Türk Dili*, XCVII, 696: 680-694.

Göç Şairi: Ali Akbaş

Halit Yıldırım

Sirkeci'den tren gider
Ona binen verem gider

Giriş:

Bu coğrafyanın güzelliği dillere destandır. Güzel olunca sevda, sevda olunca hasret, hasretin ardı hicran, hicranın ilacı şiirdir, hoyrattır, destandır. Bu sevdalı gönüllerin şiirleri ile türküleri ile ağıları ile rüzgârlar esmiş, bulutlar bu efkâr ile kararmış ve nihayetinde bu efkârın yağmurları yağmıştır sicim sicim kavruk topraklara, yanık yüreklere… Bu yağmurların ab-ı hayat gibi yeşerttiği gönüller badedenmişçesine ötelerden gelen sesleri yüreklerinde hissetmişler ve duygularını saza söze dökerek bizlerin de duygularına tercüman olmuşlardır. Tıpkı Necip Fazıl Kısakürek, Abdurrahim Karakoç, Bahaettin Karakoç, Vasfi Mahir Kocatürk, Âşık Mahsuni Şerif, Adil Erdem Beyazıt, Nuri Pakdil, Cahit Zarifoğlu gibi…

İşte bu yanık yüreklerden birisi de Ali Akbaş'tır. Belki ilk etapta onu tanımayanlar Ali Akbaş da kimdir diyebilir. Hani bir zamanlar bir şiir dolaşırdı radyolarda, televizyonlarda, sahnelerde… "Sirkeci'den tren gider…" diye İbrahim Sadri'nin gönüllerimize astığı bu şiirin yazarıdır Ali Akbaş…

Ali Akbaş, gerek milli, manevi ve kültürel bütünlüğü yansıttığı şiirleriyle gerek bu birlik ve bütünlüğü korumak adına kurulmuş derneklerde aldığı görevlerle gerekse eğitim kurumlarında ve üniversitelerde gerçekleştirdiği öğretmenlik ve akademisyenliklerle ülkesine büyük katkılar sunmuş önemli bir düşünürdür. (Bulut, 2016: 56)

Hayatı:

Şimdilik bu şiiri bir yana bırakıp Ali Akbaş'ı tanıtmaya devam edelim. Hatta bu işi üstadın kendisine bırakalım. Yalın ve sade olarak hayatının çizgilerini o bize anlatsın. Zira o şiirlerini Makedonca'ya çeviren Mariya Leontik'in dediği gibi şiirlerinde olduğu gibi sohbetlerinde de "ağzından bal akan" bir şairdir. (Leontik, 2017: 64)

"1942 yılında Elbistan'ın Çatova köyünde doğdum. Sırasıyla, Çatova Köyü İlk Okulunu, Elbistan Orta Okulunu, K. Maraş Lisesini ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdim. Çeşitli liselerde, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde ve Ankara Meslek Yüksek Okulunda edebiyat öğretmenliği ve idarecilik yaptım. Filim Radyo Televizyonla Eğitim Merkezinde radyo programcılığı görevinde bulundum. 1983 yılında araştırma görevlisi olarak H. Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne geçtim. Burada da yüksek lisansımı tamamlayarak Türk dili okutmanlığı görevine geçtim. Okutmanlık yanında şiirle ve çocuk edebiyatıyla da uğraşmaktayım. Masal Çağı, Kuş Sofrası, Gökte Ay Portakaldır adlı üç kitabım yayımlandı. Meslek hayatımda yirmi beş yılımı doldurarak emekli oldum."

İşte bu kadar Ali Akbaş'ın dilinden Ali Akbaş… Geldim bu dünyaya gider oldum asıl yurduma der gibi mütevazı, sade bir anlatım. Sade yaşayanların, şatafatsız, gösterişsiz, sessiz yaşayanların hayatları bu kadardır işte. Ama biz biliyoruz ki Akbaş, bu sessizliğe her bir kelimesi hazineler yüklü, anlamlar yüklü nice mısralar sığdırdı.

Onun eksik bıraktığı birkaç bilgiyi de biz aktaralım. Yazar daha 16 yaşında bir lise öğrencisi iken yazdığı ve köyüne duyduğu özlemi anlatan bir şiiri Engizek adlı mahalli bir dergide yayınlanır. Daha sonra 1964 yılında açılan Maraş Lisesi İçin Marş yazılması konulu şiir yarışmasında birinci gelir ve bu şiir, doğduğu yer olan Kahramanmaraş'taki "Kahramanmaraş Lisesi"nin marşı olarak kabul edilir. (Tatçı, 208: 143)

Ali Akbaş, Yüksek lisansını Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde "Yapalak ve Ekinözü Ağızları" konulu çalışmasıyla tamamladı. 1999-2000 öğretim yılında Kazakistan'da Ahmet Yesevî Üniversitesinde öğretim elemanlığı da yaptı. (Şahin, 2010: 24)

Onun; *Masal Çağı* (1983), *Kuş Sofrası* (1991), *Eylüle Beste* (2011), *Turna Göçü* (2011), *Erenler Dîvânında* (2011) ve *Bütün Şiirleri* (2018) isimli şiir kitapları yanında *Gökte Ay Portakaldır* (1992) çocuklar için yazılmış masal ve *Kız Evi Naz Evi* (1969) adıyla kaleme alınmış bir de tiyatro oyunu bulunmaktadır. Bu eser İstanbul Radyosunda Radyo oyunu olarak seslendirilmiştir.

Doğduğu toprakların derdiyle dertlendi, sevinciyle güldü, hüznüyle ağladı… Bu yüzden 1991 yılında *Kuş Sofrası* kitabıyla "Türkiye Yazarlar Birliği" şiir ödülünü almış, ayrıca bu kitap 2000 yılında *Mariya Leontiç* tarafından Makedonca'ya ve *Miraziz* Azam tarafından Özbekçeye çevrilmiştir. Yine 1993 yılında Kazakistan'ın başkenti Almatı'da gerçekleştirilen II. Türk Dünyası Şiir Şöleni'nde Mağ-

can Cumabayulı Ödülünü, 2004 yılında Kosova'da yayınlanan "Türkçem" Çocuk Dergisi tarafından yılın şiir ödülünü almıştır. Başarıları bunlarla da sınırlı kalmayan şair, 2005 yılında İtalya'nın Venedik kentinde düzenlenen 57. Şiir Bianeli'nde ve 2007 yılında da 20. Moskova Kitap Fuarında Türkiye'yi temsil etmiştir.

Dr. Aslan Tekin'in tespitlerine göre Akbaş'ın şiirleri, Ötüken Türk Kültürü, Türk Edebiyatı, Erguvan, Doğuş Türk Yurdu, Hisar ve Hamle gibi dergilerde yayımlandı. (Tekin, 2005: 33)

Akbaş'ın edebiyat hayatı boyunca yazdığı dergiler arasında, *Ülkü Pınarı, Divan, Yeni Divan, Doğuş, Kanat, Kardaş Edebiyatlar* ile hâlen Genel Başkan Yardımcısı olduğu Avrasya Yazarlar Birliğinin yayın organı olan *Kardeş Kalemler* gibi dergiler bulunmaktadır. Şairin adı geçen dergi ve kitapların dışında şiirlerinin pek çoğu başta Türk Edebiyatı ve Türk Yurdu olmak üzere değişik dergilerde yayınlanmıştır. (Tatcı, 2008;142)

Şiiri ve sanat anlayışı:

Akbaş, bu coğrafyanın çocuğu olduğunun bilinci ile hep bu coğrafyanın, mensubu olduğu milletin ve ait olduğu medeniyet anlayışının şiirini terennüm etti. Onun şiirlerindeki devasa anlatımın mayasını oluşturan sadelik beslendiği zamanla alakalıdır. Yani o bugünün şiirini yazmıştır. Bu günün sesi ile yarına seslenmiştir. Yine onun şiirindeki bu sağlam yapı ise köklerinin güçlü bir şiir geleneğine bağlı olmasından kaynaklanır. Onun şiiri günümüz şairlerinin yaptığı gibi ne sera şiiridir, ne de saksı şiiri… Onun şiiri doğaldır ve bulunduğu coğrafyanın, teneffüs ettiği havanın, yaşadığı iklimin soğuğu, sıcağı, karı, kışı, yağmuru, dolusuna dayanıklıdır. Bu yüzden de solup gidecek, sönüp gidecek bir zayıflıkta değildir. Yine bu özelliği ile kendi insanının kalbinde karşılık bulur, o yüzden de okunduğunda sevilir. Onu suni gündemlerin belirlediği, birbirini yok etmeye memur felsefi telakkilerin sınırlarını çizdiği edebi akımların hiçbirine hapsedemezsiniz. Onun düşünce planında mensubu olduğu İslam Medeniyeti tefekkürünün pörsümez ve eskimez izleri daha belirgindir. Hatta Yıldıray Bulut'a göre o, Türk - İslam sentezinin önemine inanan ve Yesevi'nin ulvi havasından nasiplenmiş olan bu önemli şairimizdir. (Bulut, 2016: 58)

Şiirlerinde bu kültürün estetik anlayışı hâkimdir ve geleneğin ana damarları üzerinde bugünün şiirini yarınlara söylemek derdinde bir şair olarak kendini ayrıcalıklı bir yere koyar. O yerli ve millidir ama yerellikle sınırlandırılmış bir kadüklükten de muaf ve müstağnidir. Bu rahatlık ona şiir tekniği olarak da her türlü imkânı kullanmasına vesile olmuştur. Onu kimi zaman güçlü bir hececi, kimi zaman modern bir serbestçi, kimi zamanda gelenekçi bir aruzcu olarak okumak mümkündür.

Akbaş kendi sanat anlayışı hakkında da şunları söyler.

"Bir tabloyu değerli kılan orada kullanılan malzeme ve konu edinilen manzara değil, o konuya giydirilen kompozisyondur. Sanat, reel tabiat değil, sanatçının prizmasından geçmiş tabiattır. Pikasso da, amatör bir ressam da ayni boyayı ve ayni tuvali kullanarak aynı manzarayı resmederler ama ortaya başka tablolar çıkar." Ona göre "herkesin konuştuğu klasik dil, kullanmasını bilenler elinde sonsuz varyasyonlarla dolu ve bin bir oyuna müsaittir. Yerli yersiz dili eğip bükmek güçsüz sanatçıların işidir, göz boyayıcılıktır. İyi mobilya yapamayan usta hep âletlerine takar kafayı... "Vay, çekicim Çekoslovak, testerem Alman" diye."

Okumaktan bıkmadığı başucu kitapları arasında, Kur'ân-ı Kerim, Dede Korkut Hikâyeleri, Yunus Emre Divânı, Mevlânâ ve Karacaoğlan'ın şiirleri, klasikler, Ahmet Haşim'in nesirleri, Montaigne, Sait Faik, Bahattin Özkişi ve Cemil Meriç'in eserlerinin olduğunu da ekler. Yine bir diğer mülakatta ise "Kerem ile Aslı'yı, Karacaoğlan'ın şiirlerini okudum köyde *döven sürerken. Ondan sonra ortaokul başladı. Ortaokulda Feridun Fazıl Tülbentçi'nin, Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun kahramanlık romanları… Cantürk diye bir seri vardı, onlardan çocuk hikâyeleri okurdum." (Oruç ve Günaha, 2019) diyerek bu isimlere başkalarını da ekler.

Ali Akbaş'ın şiir evreninde, insanın özü ve öze dönme isteği, evrensel değerler, modernleşen dünya karşısında kişinin yalnızlığı, doğaya kaçış ve doğanın mükemmelliği, köy hayatının güzelliği, köye duyulan özlem, Anadolu topraklarının güzelliği, Türk birliği, tarih ve gelenek içerisinde Türkler, dünyadaki Türklük ve Türk kültürü, milli ve manevi değerler tema olarak işlenmiştir. (Çelik, 2018: 1)

Ali Akbaş'ın şiirlerinde Türklük ve İslâmiyet bir sentez halindedir. Burada din daha çok kültürel boyutuyla, Türklüğü niteleyen, zenginleştiren ve derinleştiren yönüyle dile getirilir. Mutlu ve yaşanabilir bir dünya için dünya kardeşliğine giden yolda özellikle bu iki değer önemlidir. (Çelik, 2018: 6)

Şairin sanatçı kimliğinde, çocuk şiirlerinden ve çocuk duyarlığından Türklük bilgisi ve kültürüne uzanan bir süreç ve gelişim çizgisi bulunmaktadır. (Çelik, 2018: 3) Bu yüzden onun şiirlerinde kimi zaman hikemi bir tavırla karşılaşırsınız kimi zaman da içinde ölmeyen bir çocuk sesiyle… Ama o hep kendisidir. Özentisiz, mübalağasız, dolaysız, sade...

Prof. Dr. Ersin Özarslan'a göre Ali Akbaş; birinci sınıf bir 'dilci'dir. Anadolu ağızlarını kullanmada uzman bir kişidir. Kimsenin tercih etmediği konuları işlemiştir eserlerinde. Meftun olduğu bir sanatçı yoktur. Zor yazdığını söyler, ilhamın peşinden koşar. Şiirlerini dostlarıyla paylaşır, kanaatlerini sorar, eserlerini bu şekilde yeniden değerlendirir. Nitelikli dikkatleri, dikkate alan bir tabiatı vardır. Şiir söz konusu olunca tüm değerleri unutur.

Ali Akbaş'ı çocuklara yönelik yazdığı eserleriyle bir çocuk edebiyatçısı olarak görmek onu dar bir alana sıkıştırmak anlamına gelir. O aslında çocuğa seslenirken büyüklere de mesajını aktarmış, bundan dolayı da yetişkinlerin de severek okuduğu bir şair olmuştur. O bu durumu 1996 yılında ikinci baskısı yapılan *Kuş Sofrası* isimli kitabına yazdığı önsöz de şu şekilde dile getirmiştir:

"Aslında ben bu şiirleri yazarken kimlerin okuyacağını hiç düşünmedim bile. Elimden geldiğince güzel yazmaya çalıştım o kadar. Çocuklar için yazılmış bir eseri büyükler de severek okuyamıyorsa o eser kötü bir eserdir. Unutmayalım ki, çocuklarını aldatanlar, aslında kendileri aldanırlar. Bugün Dede Korkut Hikâyeleri, Don Kişot, Küçük Prens, Kelile ve Dinme, Bin Bir Gece Masalları güzel eserler oldukları için hem çocuklar hem de büyükler okuyabiliyor."

Akbaş, şairliği dışında resme de ilgi duyan bir sanatçıdır. Resim sanatı gözleme dayalıdır ve tabiattan beslenir. Onun bu yönü şiirine de yansımış ve ustaca pastoral bir söylem ile zuhur etmiştir. Bu postaral söylem tabiatın birebir yansıması ile değil, yine kadim geleneğin hikemi söyleyişi ile mezcedilmiş yeni bir mahiyete bürünmüş şekliyle tezahür etmiştir. Örneğin "Güvercin hû çeken derviş /Yüce ayvalarda/ Semada bir mevlevî" derken bu gözlem ile içindeki inancı buluşturup onu farklı bir söylem ile okuyucuya sunar.

Onun şiirlerinde romantizmin izleri derinden hissedilir. Güçlü bir tabiat duygusu, tarihe ve halk kültürüne yakınlık, duygusal anlatı olarak algılanabilecek unsurlar ile romantizm, şiirlerin atmosferini oluşturur. (Çelik, 208: 4) Ancak Ali Akbaş'ın şiirini tam olarak bir romantizm içine de sığdıramayız. Onun romantizmi edilgen bir nostaljik halden ziyade kayıp bir medeniyete duyulan özlem ile doludur. Evet, o duygulu bir şairdir ama yeri geldiğinde de muhaliftir, zulme boyun eğmeyen bir aksiyonerdir. 28 Şubat'ın en ayazlı günlerinde korkusuzca şunları haykırabilmiştir.

"Yemenidir yaşmaktır
Bayraktır başörtüsü
Şimdi öz vatanında
Tutsaktır başörtüsü"

Benzer biçimde, şehir hayatından kaçış, doğa ve kır hayatına sığınma düşüncesi de romantik bir duyarlıkla açıklanabilir. Görünüşte köyden uzakta kalan bir kişinin doğduğu yerlere duyduğu özlem, şiirin derinliklerinde güçlü bir tabiat duygusu ile bir arada verilir. Bir anda masallara konu olan çoban, onun sürüsü ve köpeği, şiirlerin kişileri olur. Yaylasının göğü, yurt toprağı, yalçın kayaları, denizi, ormanı özellikle anılır. Pastoral bir atmosfer şiir dünyasına girer. (Çelik, 2008: 4)

Bu bağlamda Ali Akbaş, daha önce kitaplaştırdığı ve dergi okurlarıyla paylaştığı şiirlerinin büyük bir bölümünü 2011 yılında Eylüle Beste, Turna Göçü ve Erenler Dîvânında isimleriyle üç ayrı kitapta toplamıştır. Bu tasnifte şiirlerin edalarının nazara alındığı, kitap isimlerinin de içeriklerle tenasüplü olduğu görülmektedir. Eylüle Beste lirik bir duyarlılıkla örülen, Turna Göçü daha ziyade halk şiiri geleneğine yaslanan, Erenler Dîvânında ise epik duruşun hissedildiği şiirlerden müteşekkildir. Akbaş'ın şiirini, küçükken köy odalarında, tandır başlarında dinlediği türküler, maniler ve masallar; insanda bir "O Belde" hissi çağrıştıran, sini içi gibi mor dağlarla çevrili Elbistan coğrafyası ve mensup olunan milletin değerleriyle harmanlanmış şahsi duyuş ve düşünüşler beslemiştir. (Yanardağ & Durmuş, 2018: 96)

Ali Akbaş şiiri, genellikle iyimser bir bakış açısına sahiptir. Bunun tek istisnası şehir olarak karşımıza çıkar. Şehir kötülüklerin, sıkıntıların, mutsuzlukların beşiği olarak anlatılır. Şair, şehir tasvirlerinde şöyle etrafına bir baktığında dikkate değer hiçbir güzellik bulamaz. Apartmanlar, ur gibi büyüyen şehir, trafik, lağımlar, kirli göletler, sarkan elektrik kabloları ile tasvir edilen şehir, insanı mutsuz eden, onu boğan, ona yaşama alanı bırakmayan bir yerdir. O nedenle dünya üzerinde yaşanan kötülükler, savaşın acılığı, bu şehir sahneleri ile birlikte dile getirilir. (Çelik, 2018: 5)

Bu bölümde son bir anekdot olarak onun bazı şiirlerinde Dede Korkut'a olan hayranlığından dolayı Korkut Akbaş imzasını kullandığını da belirtelim.

Hicran coğrafyasının şiiri

Onun şiiri ülke sınırları içine sığmayacak bir soluğa ve nefese sahiptir. O tüm ümmet ve millet coğrafyasını kuşatır. Coğrafyanın vatana nasıl dönüştüğü bilincindedir. Ahmet Kabaklı'ya göre Ali Akbaş'ın bütün şiirleri için dikkat edilecek nokta, millî duygu ve isteklerin yüksek sesle, iddia ve heyecanla verilmeyip, daha ziyade mecazlar aralığından ve sır verir gibi yumuşak söylenmesidir.

Örneğin Aral Gölünün kuruması üzerine:

"Rüyamda gördüm Aral'ı
Aral derinden yaralı
Mağcan gibi Çolpan gibi
Onun da bahtı karalı

Karada kalan kayıklar
Eski günleri sayıklar
İnci mercan saçan Aral
Nerede o şakayıklar.
…
Göl değil kımızdı Aral
Bir iffetli kızdı Aral
Kalınca küffar elinde
Yer altına sızdı Aral."

Diyerek elimizden çıkan coğrafyanın, esir oluşunu, Rusların Aral'ı besleyen Amu ve Siri nehirleri üzerine pamuk tarlalarını sulamak için kurdukları barajlar nedeniyle kurumaya terkedilmesini bu mısralarla bugünün gençliğine aktarır ve onlarda bir vatan şuuru oluşturmaya çalışır.

Tarihini, kültürünü, asırlardır süren bir mücadele ve emeğin sonucu oluşan birikimi unutmaz Ali Akbaş. Bakır döğen ustalar, bedesten esnafları kanlı-canlı yaşarlar bu şiirlerde. Bu şiirler aynı zamanda yetimlerin yüzüne konan bir tebessüm, öksüzlerin saçlarını okşayan bir el olur. Uçsuz bucaksız bir coğrafyanın haykıran seslerindendir Ali Akbaş. (Ertürk, 2016)

Sirkeci'den giden neydi?

Yazımızın giriş kısmında bir nebze bahsettiğimiz Göç şiirinde ülkemizden 60'lı-70'li yıllarda Avrupa'ya işçi olarak giden insanımızın çilesini mısralara döken şair aslında bir nevi göçün şiirini yazmıştır. O günkü şartlarda Sirkeci Garı'ndan kalkan trenlerin sadece insanımızı değil tüm değerlerimizi de oralara götürdüğünü en acı şekilde dile getirir Göç şiirinde. Ona göre gidenler arasında töremiz vardı, yaldızlı Kur'an'ımız vardı, gözyaşımız, derdimizdir. Biz trene binip böyle avrat, çoluk çocuk Tuna'dan geçerken biz Tuna'dan utanırız Tuna bizden…

Bu seferki gidiş savaş gibi zorunluluk ve hayatiyet taşımaz; şehitlik gibi mukaddes bir keyfiyete değil, sadece "ekmeğe"dir. İşte böyleydi Sirkeci'den giden tren. Binenin verem olduğu, geride çocukların yetim, gelinlerin dul kaldığı bu tren aslında Avrupa'ya karşı yenilgimizin beratını da götürüyordu. Artık ezan sesine hasret kalacaklar için başlarında uyan uyan diye bağıran çanlar çalacaktı.

Ali Akbaşın "Göç" şiirinde "Varım yoğum törem gider" şeklinde terennüm ettiği şiir dizesi farkında olmadığımız bir neslin bizden koparılışının acı bir feryadıdır. Yabancı bir beldede, yabancı bir kültürle karşılaşacak olan yurdumun garip insanlarının o vahşi medeniyete karşı kendini savunacak bir alt yapısı, fikri birikimi yoktu. Tıpkı cephenin en ateşli yerine silahsız gönderilen ve ölüme terke edilen askerler gibiydiler. İşte şair bunları da gördüğü için bu şiiri kaleme almıştı.

Şairi de şiir boyunca hayıflandıran/hüzünlendiren temel husus; bir zamanlar dünyaya hükmeden, "nizâm-ı âlem" düşüncesine sahip bir milletin evlatlarının şimdi Avrupa karşısında maddi umutlarla işçiliğe can atar hâle gelmesidir. Geçmişte yapılan seferler Tuna nehri üzerinden olurken şimdiki göçlerde de tren Tuna'dan bir daha geçecektir. Ancak bu, ilkinin ihtişamının aksine Tuna'yı utandıracak bir muhtaçlık taşır. (Kaplan, 2018)

Tuna'dan mazide böyle geçmiş bir milletin torunlarının, şimdi fethe çıkılan diyarlar üzerinden kendisine verilecek ikinci sınıf işlere büyük umutlar bağlayarak hatta bunun için evini ocağını yurdunu terk etmeyi göze alır bir halde geçişi ve "göç"üşüdür. Artık sefer değil, "göç" vardır ve bu göçte insanın sadece maddesinden değil manasından da çok şeylerin "göç"üşü vardır. (Kaplan, 2018: 126,128)

Sirkeci'den giden insanımızla değerlerimizdi. Bu değerlerimiz maalesef o ellerde dışladın, horlandı. Yetişen nesiller bir yabancılık yaşadı. Kayıp nesiller oldu.

Dağların ardında kalan köy ve köyde bekleyen Elif.

İşte ilk göç dalgası böyle başlamıştı. Uzun ve mesafeli dalgalarıyla önüne kattıklarını yaban ellerine atarken, sonraki dalgalar yine yurdum insanlarını yerinden yurdundan söküp atarken bu kez vatanın diğer köşelerine serpiştiriyordu insanımızı… İşte bu son dalgada şairin kendisi de bir şekilde gurbet ellere düşmüştü. Köy onun için hasretin bir diğer adıydı.

O köy ile ilgili duygularını bir mülakatta şöyle anlatır: "Ben, etrafı mor dağlarla çevrili, sini içi gibi dümdüz bir ovada doğdum ve ovayı çevreleyen dağlara bakarak büyüdüm. Bu geniş ovaya serpilmiş, ipliği kopmuş tespih taneleri gibi dağılmış yüzlerce köy vardı. Bizim köyümüz işte bu ovanın tam ortasındaydı. Onun için de adına Çatova demişler. Çocukluğumda benim için dünya, işte bu sini içi gibi ovadan ibaretti. Düğün olduğunda davul sesleri, sabahın dingin saatlerinde köpek havlamaları ve horoz sesleri köyden köye duyulurdu. Uzun kış gecelerinde tandır başlarında tatlı dilli ninelerden masallar, maniler dinledim. Ben, o köyün kırlarında kuzu güttüm, tozlu yollarında yalınayak

azık taşıdım, beynimi kaynatan temmuz sıcağında döven sürdüm. Şimdi hasretle yâd ediyorum. Orası benim için bir masal ülkesidir. Ovayı dolduran kağnı gıcırtıları hâlâ kulaklarımda…" (Oruç ve Günaha, 2019)

Onun şiirlerinde köy, var olan bütün güzelliklerin merkezi olarak karşımıza çıkar. Şiirlerde, köyün mekân olarak anlatımından çok çağrıştırdığı değerlerin vurgusu ön plâna çıkartılır. Türk kültürünün yoğun olarak yaşandığı, tüm niteliklerinin görülebileceği, tipik özellikler taşıyan köyün dar bir mekân olması var olan değerleri yoğun bir anlatıma dönüştürür. (Çelik, 2018: 7)

Elif şiirinde de bu son dalganın acılarını terennüm eder şair.

"Köy dağların ardında kaldı
Bir gün çıktım yel-yapalak
Köy dağların ardında kaldı

Türküleri unuttum
Gitgide ıradı kağnı sesleri
Bir daha uğramadım

Hâlbuki Elif'e sözüm vardı
Hiç varmadım
Kız dağların ardında kaldı

Sanırım;
Özlemiş, özlemiş alışmış Elif
Artık çoluk çocuğa karışmış Elif"

O bu göçten mustariptir. Gurbette iken sıladan gelen haberlerin yolunu bekler, sılanın kokusunu ciğerlerinde hissetmek ister. Bu duygu ile bir göçmen kuş olan leylekten bile medet umar. "Leylek benim senden bir sualim var Zeynep'ten bir haber getir leylekler" Bu duygu onda o kadar belirgindir ki: "Leylek/Bir gurbet türküsü gagasında/Her yaz gelir gider/Yemen'de kınalar ellerini/ Beytullah'a yüz sürer/ Kuş değil melek" derken bu duygular hâkimdir yüreğinde…

Sonuç

Çeşitli kurumlar tarafından birçok kez "yılın şairi" ve yılın edebiyatçısı" gibi ödüller almış olan Akbaş, milli ve manevi bilinci kendi fikirleri doğrultusunda şekillendirerek bir potada eritmiş ve halk için halkla beraber yaşayarak yazmış bir şairdir.

Gerek eğitmen yönünün gerekse epik/lirik psikolojik dünyasının ona kazandırdığı pozitif kişilik sayesinde okurlarına vermek istediği mesajı doğrudan verebilmiş, onlara onların anlayacağı dil ile seslenmesini bilmiştir. Bu sayede hem kendi dönemindeki şairlere ilham kaynağı olmuş hem de çocuk şiirleri vesilesiyle kendinden sonraki nesillere de örnek teşkil etmiş bir Türk aydınıdır. (Bulut, 2016: 56,64)

Okunması gereken bir şairdir Ali Akbaş… Edebiyatımızın en önemli isimlerinden birisidir. Kendisi için nice uzun yıllar ve nice eserler vermesini diliyoruz.

Kaynaklar:

Akbaş, Ali, 1996, *Kuş Sofrası,* Kültür Bakanlığı Yayınları No: 1320, Ankara,

Akbaş, Ali, https://www.biyografi.net/kisiayrinti.asp?kisiid=3977

Bulut, Yıldıray, 2016, "Ali Akbaş'ın Biyografik ve Sanatsal Yaşamı ile Şiirlerinde Yer Verdiği Temalar", *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)* August 2016: Volume 2 (Special Issue 1)

Ertürk, Yavuz, 2016, "Bizim Hikâyemizi Anlatır Ali Akbaş'ın Her Şiiri", *Dünya Bizim,* 14 Nisan 2016.

Kabaklı, Ahmet, 1991, "Ali Akbaş'ın Göygöl Şiiri İncelemesi", *Türk Edebiyatı,* Ağustos 1991

Kaplan, Fahri, 2018 "Tuna'dan Geçen Atlar ve Trenler: Ali Akbaş'ın "Göç" Şiiri Üzerine Bir Okuma", *İki İstasyon Arası Tren Yazıları,* TDEV Yayınları.

Leontik, Mariya, 2017, "Ali Akbaş, Şiiri ve Ben", *Türk Edebiyatı,* S. 529, Kasım 2017.

Oruç, Çiğdem, Gülcihan Günana, 2019, "Ali Akbaş ile Söyleşi", AÇSHB Sevgi *Bir Kuş Dergisi*, 2019.

Şahin, Mehmet Ali, 2010, "Akbaş İle Ufuk Mülakatı", *Edebiyat Ufku İnternet Dergisi.* S. 24, Haziran. 2010.

Tatcı, Mustafa, 2008, "Ali Akbaş'ın Şiir Dünyasında Çocuk", *Türk Halkları Edebiyatı II, Uluslararası Çocuk Edebiyatı Kongresi, Kafkas Üniversitesi, I. Kitap, Bakü* 13-15 Kasım, 2008.

Tekin, Aslan, 2005, *Edebiyatımızda İsimler,* Elips Yayınları, Ankara.

Yalçın Çelik, S. Dilek, 2018, "Ali Akbaş'ın Kuş Sofrası Adlı Şiir Kitabında Milli Değerlerin Çocuk Duyarlığından Dile Getirilmesi", *Stad Sanal Türkoloji Araştırmaları Dergisi,* 3, 1: 11-20.

Yanardağ Mehmet Fetih ve Meleknur Özdoruk Özdurmuş, 2018, "Kültürel Bellekteki Yansımalarıyla Ali Akbaş'ın Çiçekler ve Kuşlar Adlı Şiirini Metinlerarası Bağlamda Bir Okuma Denemesi", *Edebi Eleştiri Dergisi,* 2, 1, Nisan 2018.

Aksaçlı Bir Şair: Ali Akbaş

Mehmet Gözükara

Süleyman Çelebi merhum dev eseri Seyahatnamesinde gezip gördüğü yerleri bütün ayrıntılarıyla ele alıp inceler. Coğrafyasından tarihine, camilerinden medrese ve tekkelerine, konaklarından eğlence ve mesire yerlerine varıncaya dek tatlı tatlı anlatır gittiği yerleri. Kılık-kıyafetleri, örf-adet ve ananeleri… Kısacası bir toplumu var eden bütün değerleri gelecek nesillere de aktararak tarih, kültür ve geçmişin meraklılarına bitmez tükenmez bir kaynak oluşturmuştur Evliya Çelebimiz. Şehirleri, kasaba ve köylerine varıncaya dek bu kadar güzel anlatan başka biri var mıdır bilemiyorum. Düşünüyorum da Elbistan'ımıza gelseydi neler söylerdi acaba? Pınarbaşı'ndan çıkarken Ceyhan'ı görseydi mesela nasıl anlatırdı, şairlerinin bolluğuna karşı neler söylerdi?

Elbistan, Şardağı'na sırtını vererek oturmuş bir dev gibidir. Geniş ve mümbit ovasını gözler sanki asırlardan beri. Çocukları karıncalar gibi koşuşup dururken eteklerinde, o derin derin geçmişini düşünüyordur belki de. Dört bir yanı dağlarla çevrilidir ovasının, geçit vermez dağları vardır. Binboğaların devamı bütün heybetiyle kuşatmıştır etrafını. Başında karı eksik olmayan dağları bile vardır.

Ahir dağlarının arkasında kalan Kahramanmaraş'ın en büyük ilçesidir Elbistan. Bilinen hiçbir güzergâhın üzerinde yer almadığı için uğrak yeri olmayan kuytu bir yerde Türkiye'nin dördüncü büyük ovasına sahip, içinden nehir geçen kadim bir şehirdir. Aynı zamanda Dulkadiroğlu Beyliği'nin ilk başkenti olan bu şehir, tarihimizin aydınlık yüzü Mükrimin Halil Yinanç, bir gönül insanı olan Rahmi Eray, hikâye ve çevirileriyle edebiyatın yetkin ismi Tahsin Yücel'in yanı sıra, hece şiirine yeniden nefes vererek kendilerine has ekollerini kabul ettiren Abdurrahim ve Bahaettin Karakoç kardeşler ve Ali Akbaş gibi söz sultanlarını bağrından çıkarmış şairler şehridir. Görkemli geçmişine karşılık bir dönem unutulmaya terk edilmiş olan, 1970'li yıllara kadar dağlarında eşkıyaların gezdiği bu Selçuklu şehri bir dönem de beylik merkezi olur ve iki yüzyıla yakın bir süre başkentlik yapar Dulkadirlilere. Bu unutulmuşluğun kırgınlığı şehrin insanlarının derdini, kederini, öfkesini, sevincini, üzüntüsünü şiirle dile getirmeye mecbur bırakmıştır. İşte bu sebepten olsa gerek ki; şairi ve âşığı oldukça fazladır. Hemen hemen her köyde bir şaire rastlayabilirsiniz. Bu fazlalık kaçınılmaz olarak kim daha iyi çekişmesine kadar uzamış, zaman zaman bir birleriyle karşılaşmalarına ve şiirdeki yetkinliklerini bir biriyle atışarak karşılıklı sınanmayı da beraberinde getirmiştir. İlk başlarda ümmi bir toplumun temsilcileri olarak irticalen söylenilen karşılaşmalar, okuryazarlık seviyesi arttıkça körleşmiş, bu damar yavaş yavaş kurumaya terk edilmiş bir hale gelmiştir. Buna karşın kalem şairliği öne çıkmaya başlamış ve bu boşluğu bir şekilde doldurarak beklentilere cevap vermiştir. Okuryazar olarak karşımıza çıkan; Ahmet Çıtak, Hayati Vasfi Taşyürek, Hafız Rahmi, Kul Hamit, Abdurrahim Karkoç, Derdiçok (Ömer Lütfü Pişkin), Ali Gözükara, Kâmil Bozkurt, H. Hasan Uğur vs. ilkokulu ancak okuyabilmişler hatta birçoğu bu okulu bile dışarıdan bitirmişlerdir. Bu şairlerin örnek aldıkları âşık ve şairlerse büyük ihtimalle ümmî idiler. Yani sözlü edebiyatın geçerli olduğu bu dönemin şairleri irticalen şiir söyleyemezlerse şair sayılmazlardı. Onların yaptığı karşılaşmalar büyük oranda irticalen idi. Bu atışmalar yöremizde yayınlanan Engizek Gazetesi aracılığıyla atışıyorlarsa karşılıklı birbirlerine gönderdikleri müstakil şiirlerden oluşuyordu. Gazetede bu tür atışmaların olmadığı dönem hemen hemen yok gibidir ve toplumun da son derecede ilgi ve alakasını çekerdi. Her hanede en az bir kişinin şiir defterinin olduğu dönemden geçilerek günümüze gelindiği hakikatini göz önünde tutarsak şiir, bu şehirde yaşayan her ferdin kaderi mesabesindedir. Günlük hayatının adeta bir parçası gibidir.

Günümüz, yazılı edebiyatın baskın olduğu bir dönemdir. Söylediğini yazarak paylaşmanın zaruretinden dolayı, dinleyenden çok okuyana hitap eder olmuşlardır. Hitap etmeyi, muhatap olma anlamında kullanıyorum. Okumayan insan, çevresinden habersiz yaşadığı gibi elbette yazandan da habersiz, okumadığının-bilmediğinin cahilidir.

Ülkemizin önemli şairleri arasında yer alan Ali Akbaş, Dayım (merhum) Hüseyin Sarı ile çok sıkı arkadaş olmaktan öte, can-ciğer iki dost olmasına rağmen "Göç" şiirini okuyana kadar Ali Akbaş'tan haberimin olmadığını üzülerek itiraf ediyorum.

Oysa Ali Akbaş; Elbistan'da doğup Akdeniz'in topraklarını bereketlendiren Ceyhan ırmağı gibi Türk Şiirini bereketlendiren, söze şekil verirken bir kuyumcu hassasiyetiyle çalışarak, lisanı, "şiir dili" haline getiren, bu toprağın değerlerini en gür sesle seslendiren aksakallılarındandır. Ali Akbaş'ı tanıdığım ve aynı zaman diliminde yaşadığım için kendimi bahtiyar hissediyorum.

"Göç" şiiriyle ilk karşılaştığımda beni adeta çarp-

tığını, alt üst ettiğini söylemeliyim. Şiiri üst üste kaç kere okudum bilmiyorum, okurken gözümden süzülen yaşların dökülmesine sebep olan hissiyatıma tercüman olan Ali Akbaş'ın sözleri miydi, yoksa içinden geçilen sürecin bizden alıp götürdükleri miydi bunun farkında da değildim.

"Su serperler ya
Gidenlerin ardından
Dün askere
Hind`e Yemen`e
Bu gün ekmeğe
Yaban ellere
Dönmezlerde ondan
Yoksa niye serpsinler
Sirkeci'den tren gider
Ona binen verem gider
……
Burada ezan var
Orada çan
'uyaaaan
Uyaaaaan
Uyan!'
Sirkeci'den tren gider
Bir yaldızlı Kur'an gider"

Bin dokuz yüz atmışların sonu yetmişli yılların başında başlayan Almanya'ya giden işçi akınıyla birlikte, Sirkeci'den giden sadece tren değildi, giden yaldızlı Kur'an'dı. Bizim öz değerimiz, varlık sebebimizdi giden. Ne müthiş ifade, ne çarpıcı tespitti anlayana! Gidenlerin arkasından dökülen de aslında su değil benim gözyaşlarımdı. O gün dökülen gözyaşlarımız... Gidip dönmeyecekler içindi. Hani Kırgız yazar Cengiz Aytmatov, "Gün Olur Asra Bedel" isimli kitabında Nayman Ana Destanı'nda Göçebe Türk oymaklarının düşmanı olan Juanjuanları -Türklerin tarihî düşmanları olarak sembolize ederek- anlatır ya. Onlar savaşlarda ele geçirdikleri tutsakları ya uzak yerlerde satmakta veya güçlü-kuvvetli olanları ayırarak korkunç işkencelerle "Mankurt"laştırmaktadırlar. Mankurtlaşan kişi kim olduğunu; soyunun-sopunun nereden geldiğini, adını, çocukluğunu, anasını-babasını bilmezdi. O artık kendi öz değerlerine ve mensup olduğu millete düşmandır.

Ali Akbaşın "Göç" şiirinde "Varım yoğum törem gider" şeklinde terennüm ettiği şiir dizesi farkında olmadığımız bizim bizden kopuşumuzun bir feveranı, bir çığlığı olarak hâlâ beni çarpmaya devam ediyor. Toplum olarak altımızdan çekip alınmaya çalışılan coğrafyanın şuurunda olan bu ses beni içlendirdi ve karşı karşıya olduğumuz tehlikenin farkına bir kez daha varmamla birlikte aynı feveran ve çığlık bende gözyaşı olarak kendini gösterdi.

Aldığı eğitim ve hayatı tahayyül edişi açısından baktığımızda Ali Akbaş'ın oldukça zarif, hassasiyet açısından abide bir şahsiyet, mensubu olduğu "toplumun vicdanı" vasfedilen, milletinin; tarihini, zaferlerini, ülkülerini, ideallerini, maziyi istikbal bütünlüğü içinde seslendirerek zafer naralarını asırlar ötesine gönderen bir serdengeçtidir.

Orta Asya'nın iki büyük nehri Amu Derya ve Siri Derya, Aral'ı besleyen iki önemli kaynaktır. Ancak Sovyetler Birliği döneminde bu iki nehir pamuk tarlalarının sulanması için kullanılmaya başlandığında bu iki damardan mahrum kalan Aral adeta küsmüş, yüzde doksanı kuruyup çöle dönüşmüştü. Aral Gölü çevresi beş bin senelik bir devrede Türkler için mühim bir yerleşim merkezi olmuştur. Akbaş, bir zamanlar teknelerin yüzdüğü yerde şimdi çorak toprağın ortasında paslanmış gemi kalıntılarıyla karşılaşınca şair yüreği Aral'a şu ağıtı yakıyor:

"Rüyamda gördüm Aral'ı
Aral derinden yaralı
Mağcan gibi Çolpan gibi
Onun da bahtı karalı

Karada kalan kayıklar
Eski günleri sayıklar
İnci mercan saçan Aral
Nerede o şakayıklar.

Aral'ın suyu kan gibi
Yaralı bir ceylan gibi
Meğer göller de ölürmüş
Kuğu gibi, insan gibi.

Ural'dan inen marallar
Aral'da saçın tararlar
Yıkanacak göl mü kalmış
Bilmem ki neyi ararlar.

Sağım Hazar solum İtil
Benim göbek bağım itil
Hani senin altın çağın
Tükendi yağ, kaldı fitil

Göl değil kımızdı Aral
Bir iffetli kızdı Aral
Kalınca küffar elinde
Yer altına sızdı Aral.

Devran geçmiş, kervan göçmüş
Aral'ı bir evran içmiş
Ah neden sonra anladım
Buraları sevmek suçmuş."

"Kalınca küffar elinde/ Yer altına sızdı Aral" diyen Akbaş, yaşadığımız coğrafyanın bize ait olma şuurunu bu günkü nesle ulaştırmaya çalışan bir fikir sahibidir, önemli bir davanın temsilcisi olarak haykırmaktadır aynı zamanda. Bizim derdimiz, bizim sesimiz, bizim çığlık ve feryadımızdır Ali Akbaş. Günlük telaşların içinde, içinden çıkıp geldiği topluma karşı sorumluğunu hakkıyla yerine getirememesinin pişmanlığı içerisinde, zaruretin bağıyla bağlandığının iç geçirmesidir Elif'e verilen sözün yerine getirilemeyişi:

"Köy dağların ardında kaldı
Bir gün çıktım yel-yapalak
Köy dağların ardında kaldı

Türküleri unuttum
Gitgide ıradı kağnı sesleri
Bir daha uğramadım

Hâlbuki Elif'e sözüm vardı
Hiç varmadım
Kız dağların ardında kaldı

Sanırım;
Özlemiş, özlemiş alışmış Elif
Artık çoluk çocuğa karışmış Elif

Bilirim ardımdan atıyorlar
'İnsanoğlu çiğ süt içmiş emmioğlu
Sözü savı mı olur?

Mümkünü yok
Dönmez artık
Dönmez o..."

Milli duruşun yanı sıra, insani olan her kavram Akbaş'ın şiirlerinde kendine yer bulur. Bize bizi hatırlatır.

"Çanakkale bir velvele
Bu velvele gelmez dile
Direndik yedi düvele
Taş üstünde taş kalmadı"

diyerek o dönemi bu döneme taşıyan "şuurun" sese bürünüşüdür. Ali Akbaş, sağ-sol mücadelesinin getirdiği kargaşadan geçmiş, gönül coğrafyasına destanlar yazarak Türk illerine şiir güvercini uçuran ak saçlı Ulu Bey'dir, Yazdığı şiir ve yazılarıyla Türk Dünyası tarafından kabul gören söz süvarisi, söz dünyasından ses ipine dizdiği şiirlerle gönül dünyamıza ışık tutan, bize bizi hissettiren derviş gönüllü bir alperendir. Onun şiirlerini "Türkçe'min ses bayrağı" gibi gönlümde dalgalandırıyorum.

Ali Akbaş Hocam, Elbistan'da doğup, bâd-ı sabâ ile söz deryasının ufuklarına yelken açarak, duygu çiçeklerinin açıldığı "Gönül Coğrafyamızın Aksaçlı Akbaş"ıdır.

"Bin yılda yoğurduk her mısraını,
Yüzüğe kaş ettik Ağrı Dağını,
Dünyaya değişmem bir aksağını,
Gönlüme göredir bizim türküler.
……..
……..
Veysel susar, Davut Sularî söyler
Kırımdan gelirken serdarı söyler
Köylüsü-kentlisi, hünkârı söyler
Fermanda tuğradır bizim türküler.
……
……
Bağlama dediğin üç tel bir tahta,
Ne şaha baş eğmiş, ne taca tahta,
Tüm dertleri özetlemiş bir 'ah'ta,
Bozkırda naradır bizim türküler."

diyen, acıyı-tatlıyı, hüznü-sevinci, elemi-kederi, toyu-düğünü, özlemi, gurbeti, ölümü-hayatı, zulmü-haksızlığı velhasıl bizi biz eden değerlerin formüle edildiği Türkülerimize gösterdiği hassasiyeti hissiyata döken şair, toplumun ortak vicdanıdır.

"Ey şiir kanayan yaramsın benim
Göğsümde taşırım, gören gül sanır.
Feryadım, figanım, naramsın benim
Uzaktan duyanlar, bir bülbül sanır

Söz düşmüş payıma Bezm-i Elest'te
Bir vefasız yâre oldum dilbeste.
Çırpınıp dururum hep bu kafeste
Söylemem derdimi, tahammül sanır."

Akbaş; ruhunun melâl burcunu mesken tutan hüzünlerini, heyecanlarını, hayâllerini, sevinçlerini ve ima yoluyla en mahrem sırlarını gönül teriyle mayalayarak, gönül dilinin tercümanı diye nitelendirdiğimiz, edebiyat dünyasının hakanı, nazım ve nesir ülkesinin sultanı şiir diye anlamını bulan duygu çiçeklerinin elvan elvan açtığı efsunkâr gülistanda bizlere meramını anlatmaktadır.

Ezcümle; Ali Akbaş, insanı insan eden değerleri şahsında toplamış, büyük bir şairdir.

Daha lise öğrencisiyken katıldığı yarışmada birincilik kazanan şiiri, Maraş Lisesi Marşı olarak kabul edilen Akbaş, 1991 yılında, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından "Kuş Sofrası" adlı kitabıyla çocuk edebiyatı dalında yılın şairi seçilmiş ve 1993 yılında, Kazakistan'ın başkenti Almatı'da gerçekleştirilen "II. Türk Dünyası Şiir Şöleni"nde "Mağcan Cumabayulı Ödülü"ne lâyık görülmüştür.

Şiirimizin en güçlü seslerinden biri olan Ali Akbaş'a yüce Allah'tan hayırlı ömürler dileriz.

Şardağı'nda Bir Ardıç

Tayyib Atmaca

"Ey şiir kanayan yaramsın benim
Göğsümde taşırım gören gül sanır
Feryadım, figanım, naramsın benim
Uzaktan duyanlar, bir bülbül sanır."(*)

Şair beden olarak bir şehirde doğar, başka başka şehirlere göçer hatta farklı ülkelerde dolaşır ama onun için asıl memleket göbeğinin gömüldüğü topraklardır.

Kâlû Belâ'dan beri insan ile toprak nasıl bir bağ varsa -ki var olduğuna inanıyorum- bir Azeri şairin "ölmek için bile vatan gerekir" dediği gibi gönül bağı ile bağlanmadığınız insanlar arasında yaşıyorsanız ister doğduğunuz şehirde, ister başka şehirde isterseniz başka ülkelerde olun, yaşadığınız her yer gurbettir.

Bu dünyanın da bir gurbet olduğuna inanıyorsak eninde sonunda sılaya dönme arzusu ile yanıp tutuştuğumuz yılların gündökümleri ile özetlemeye çalışırız bu özlemimizi.

Hele bu insan şairse gündökümünün yaprakları kendisi toprak olduktan sonra bile başka insanların/şairlerin duygularına tercüman olacak şiirleriyle yeryüzü bir tarla gibi tamamen sürülünceye kadar uzun bir hayat sürecektir.

Dünya kurulduğu günden bu güne milyonlarca şair zamanını tamamlayıp dünyadan ayrılmıştır. O şairlerden günümüze hoş seda bırakabilen şairlerin sayısı da bu gün binlerle bile ifade edilmiyor. Demek ki hoş seda bırakabilmek her şairin de harcı değil. Onun seda bırakıp bırakmayacağı da üzerinden yüzyıllar geçtikten sonra ortaya çıkıyor.

İster "şiirin başkenti" Kahramanmaraş'ta yaşayın, isterseniz şiir şehir İstanbul'da yaşayın. Gönül olarak aynı coğrafyada, aynı iklimde birlikte olamadığınız şair dostlarınızla aranızda göstermelikte olsa bir bağ yoktur. Çünkü siz dam dediğinizde bıyık altında sinsi sinsi gülümseyecek arkasından mertek kelimesini kullanmanıza lüzum kalmayacak.

Farklı dilleri konuşanlar birbirleriyle anlaşamayacaklarına göre farklı kültür coğrafyasında yetişen şairler de birbirlerini anlamayacaklar. Bu coğrafyanın sınırları hiçbir zaman şehir ve ülke sınırları ile çizilmez. Çünkü bu bir gönül coğrafyasıdır, dünyanın hangi köşesinde olursa olsun, insani erdemleri kuşanmış bir gönülle "ben buradayım" diyen her insan/şair, insana dokunur. İşte bu dokunuş şiirin ta kendisidir. Çünkü insana dokunduğu müddetçe şiirin dili ülkeler arasında sınırları kaldırır.

Kahramanmaraş, sırtını Ahir Dağlarına yaslamış, Akdeniz iklimi ile karasal iklimin birlikte yaşandığı büyük ölçekli bir Anadolu şehridir.

Nefsi ile düşünenin aklına dondurma, gönlü ile düşünenin aklına; "Yedi Güzel Adam -Sezai Karakoç, Nuri Pakdil, Akif İnan, Erdem Bayazıt, Alaaddin Özdenören, Rasim Özdenören, Cahit Zarifoğlu-" ya da "şiirin başkenti" gelir. Aslında bu Yedi Güzel Adamın en küçüğü rahmetli Cahit Zarifoğlu'nun *"Yedi adam biri bir gün/ bir kan gördü/ gereğini belledi/ yâri alsa koynuna/ ayırmaz kanı yanından…"* diye devam eden uzun şiiri, Zarifoğlu hayattayken ve değer görmezken dünyasını değiştirdikten sonraki yıllarda bu şiirinin adından hareketle Kahramanmaraş'a Büyükşehir Belediyesi "Yedi Güzel Adam" müzesi açarak farkına varmadan güzelleri sınırlandırmış oldu.

Kahramanmaraş'ın sırtını yasladığı Ahir Dağlarının arkasında karasal iklim hüküm sürer. İşte bu karasal iklimde yaşayanlar eskilerin tabiriyle "bedevî" şehirde yaşayanlara ise "medenî"dir. Bu durum belki başka şehirler için de geçerlidir.

Elbistan, Kahramanmaraş'ın en büyük ilçesi, aynı zamanda Dulkadiroğlu Beyliğinin ilk kurulduğu topraklar ve Mimar Sinan'ın esin kaynağı Ulu Camii ile meşhur, içinden nehir geçen güzel bir şehir. Bu şehir aynı zamanda; Derdiçok, Mükrimin Halil Yinanç, Ahmet Çıtak, Rahmi Eray ve aynı yüzyılın bir bölümünde birlikte yaşadığımız, Âşık Mahzuni Şerif, Hayati Vasfi Taşyürek, Tahsil Yücel, Bahaettin Karakoç, Abdurrahim Karakoç, Cansız Ahmet Güllü, Seydi Ahmet Kutuzman, Âdem Konan… gibi güzel insanlar yetiştiren mümbit bir topraklardır. Abdurrahim Karakoç ağabeyim *Beşinci Mevsim'i "Coğrafyada hemşerim fikirde gönüldaşım sanatta meslektaşım..."* ifadeleriyle imzalamıştı.

İşte Ali Akbaş ağabey de, Abdurrahim Karakoç ve Bahaettin Karakoç gibi uzun yıllar şiir yolculuğumda bir çırak gibi elinin altında olmasam da, gönül coğrafyası olarak hem de aynı çağda yaşadığım, -1994 yılında Elbistan Hükümet Binasının boya işinde usta olarak çalışırken merdiven boşluğunda kimisi eski yazı kimisi yeni yazı ile yazılmış şiirlerine rastlamış yeni yazı ile yazılan şiirleri ezberlercesine okumuş daha sonraki yıllarda ise bu defteri kendisine ulaştırdığımda, ne kadar mutlu olmuş bunu kitaplarını imzalı olarak göndereceği-

ni söylediği halde bu güne kadar gözlerimi yolda bırakan- can ağabeyim.

Ali Akbaş ağabey, Hoca Ahmet Yesevî, Mevlânâ, Yunus Emre, Nurettin Topçu'nun düşünce dünyasında beslenen geleneksel şiirimizi günümüz diliyle harmanlayıp anamızın ak sütü gibi bir Türkçeyle şiirlerini yazar. Günümüze ve geleceğe armağan kalacak yukarıda isimlerini andığım düşünce medreselerinin hocalarıyla gönlünüz bir yerde kesiştiyse o zaman Ali Akbaş'ın şiirleri size biraz daha tanıdık, biraz daha içeriden bir şiir olur.

Ardıç ağacı zor yetişen, kesildikten sonra bile yüzyıllardır dayanan bir ağaçtır. Abdurrahim Karakoç ağabey, Engizek'te, Bahaettin Karakoç ağabeyim Salavan'da, Ali Akbaş ağabey de Şardağı'nda birer şiir ardıcıdır. Her üç ardıcın dallarına konan kuşlar şiir tohumlarını başka dağlara bırakırlar.

Bazı şairler vardır şiirlerinin önüne fil gibi otururlar, nereden baksanız şairi görürsünüz. Gerçekten bu şairler bunu bilerek mi yaparlar yoksa yayıncıların işine böyle mi gelir orasını bilmem. Bazı şairler de vardır şiirlerini ceplerinin kenarından bile göstermeyi, çıkarıp okumayı ya da yayınlatarak bir yerlere göndermede bulunmayı bile edep dışı sayarlar. Sarraf olan bağırmaz. Altın alacaksanız sarrafı arayıp bulmak zorundasınız. İşte gerçek şair de bu sarraf titizliğinde ancak şiirini okuyucuya okutur.

Cins şairlerin yüzlerce birbirinden güzel şiirleri arasında birisi hasbelkader ya bestelenir ya da birisi tarafından seslendirildiğinde şair o şiiriyle daha çok anılmaya başlar. Abdurrahim Karakoç'un, *Mihriban,* Bahaettin Karakoç'un *Ihlamurlar Çiçek Açtığı Zaman,* Nurullah Genç'in *Yağmur şiiri gibi* Ali Akbaş'ı da *Sirkeciden Tren Gider* şiiri ile tanınır ama Ali Akbaş sadece bu şiirden ibaret değildir. Ali akbaş, almış olduğu edep ve erkân derslerini hayatına da uygulayarak şiiri "put" eylemez. Onun için şiir; bir yaraya merhem sürme, bir sevince ortak olma, bir güzelliği paylaşarak çoğaltma, derdi bölüşerek azaltma aracıdır.

Her şairin, şiirleriyle akrabalık bağlarıyla bağlandığı şairler vardır. Tıpkı yıllardır görmediğiniz bir akrabanız, eşiniz dostunuzun çocuklarını gördüğünüzde yüzleri size tanıdık gelir, tahminen falan senin neyin olur dersiniz. İşte şiirlerine aşina olduğunuz şairlerin şiirleriyle aynı duygularla beslenen şairin şiirine rastladığınızda da diğer şairleri hatırlarsınız. İşte Ali Akbaş'ın şiiri de aynı gönül iklimimizdeki tanıdık şairlerin şiir dağlarında kaynayan bir pınar gibi avuç avuç içerek ruhumuzu kandırmamıza vesile olur.

Bu bağlamda baktığımızda Ali Akbaş'ın şiirinin, Nihal Atsız, Arif Nihat Asya, Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu, Hayati Vasfi Taşyürek, Bahaettin Karokoç, Abdurrahim Karakoç ve Dilaver Cebeci'nin şiirleriyle akrabalık bağları olduğuna inanıyorum.

Onun şiirleri bir Anadolu kiliminin motifleri gibi birbiri içinde zıtlıklar gibi görünen farklı motifler aslında bir bütünün parçalarıdır. Kilimi dokuyanların ellerinde çizili bir örnek yoktur, tamamen hasretlerini, hüzünlerini, sevinçlerini içlerinden geldiği gibi yansıttılar ve bir dokuduğu kilimin bir benzerini bir başka zaman dokumayarak tamamen el emeği göz ve gönül nuru dökerek sanatlarını icra ederler. Ali Akbaş'ın bize akraba gelen şiirleriyle sizi tanıştırmaya başlayarak bu vesile ile sizin de bir şekilde akraba çıkacağınız dizelerini buyuralım o zaman:

"Zeynep, Elif, Suna, Gülçin
Fistanınız biçim biçim
Bir gün imeceye gelin
Bu derdi tüketmek için"

İmece nedir, fistan nedir ya da ancak ninelerimizin ancak hafızalarında en çok kullanılan bu isimleri günümüzün yeni çiftleri, çocuklarına isim olarak vuruyorlar mı? Ya da bir derdiniz var, bin dermana değişmek istemiyorsun ama içten bir gülümsemeyle derdinizi paylaşarak azaltacağınız bir dostunuz dahi yoksa hayatın tadından ve tuzundan uzaklaşmışsınız demektir.

Şair bir öğretmen değil, şiir de eğiten bir araç gereç değildi. Şair sizin kulağınıza bir şeyler fısıldar siz o fısıltının arasında size dokunan kelimelerle ruhunuzu kanatlandırırsınız. Şiir "derdi tüketmek için" yeter mi derseniz orasını bilmem ama en azından sızınızı biraz hafifletir diye düşünüyorum.

Ali Akbaş ağabeyin düşüncelerinden habersiz uçurtma uçururken sarf ettiğim cümlelerin arasına; "Bu şiir, yüksek sesle okumak için değil; bir küpeli kulağa fısıldanmak için yazıldı." diyeceğini nereden bilebilirdim. Bu alıntıdan anlaşılıyor ki Ali Akbaş'ın gönül kumaşı Hoca Ahmet Yesevî, Yunus Emre'nin Mevlânâ'nın bedesteninde alınan ipliklerden dokunmuş, cengi sözlerle olmuştur.

Ali Akbaş Ağabey'i biraz da ardıç ağacına benzetmiştim. İsmet Özel'in "Allah, insanı iddiasından vurur" dediği gibi ne söylemeye çalışsam Ali ağabey "dur bakalım sayın atmaca benim sözümü bana satma" der gibi karşıma çıkıyor. İşte ispatı:

"Toroslar'ın tepesinde
Yeni yetme bir ardıcım

Ben yanarsam orman yanar
Çamlıbel'e sığmaz acım"

Şiirde imge bahsine de daha sonra geleceğim ama hazır imgeden bahsetmişken yine de araya bir kaç kelime sıkıştırmam gerekiyor. Gölge uzadıkça gün kısalır. Burada gölge kelimesi bir gölgelik gibi durmayacak ve imgeye nasıl dönüştüğünü şair kulağımıza fısıldayacak:

"Gölgen kaçıyorsa senden,
Düşmüşse gökte yıldızın,
Kavga başlar canla ten arasında.
Ne bileyim:
Hangi pınarın suyu,
Ya da çiçeğin özünde derman
Büyük yerden geldi ferman
Yolcu yolunda gerek."

Şair buradaki gölge imgesiyle yaşın kemale ermeye başladığı ona göre elini ayağını çabuk tutması, varılacak yere varmak için, Önderimizin "Hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya çalış, yarın ölecekmiş gibi de ahirete çalış." sözlerine bir göndermede bulunuyor.

Şair aynı zamanda yaşadığı çağın tanıdığıdır. Onun şiirleri geçmişten ders alarak geleceğe umutla bakmamıza kapı aralar. Uzun metrajlı bir filmden bazı kareleri gözümüzün önüne getirir.

Hani şiirde şah beyit diyoruz ya ha işte öyle kareleri şiirin diliyle anlatır. Hem o günleri tekrar hatırlatır hem de o günleri görmeyenlerin kulaklarına küpe olacak sözlerle buruk bir hüznü tekrar yaşatır.

"Biz hep atla geçtik Tuna'dan
Böyle geçmedik
Avrat uşak
Biz hiç böyle göçmedik
Beyler utansın
Sirkeci'den tren gider
Varım yoğum törem gider."

Bir zamanlar Almanya'ya "Acı Vatan" dedikleri bu yüzden olsa gerek. O zamanlar en kolay ulaşım aracının tren olduğunu düşünürsek ve Türk insanının Sirkeci'den Sibirya'ya sürgüne değil de gurbete gidiyorlarmışcasına vagonlara doluştuklarını gözlerimizin önüne getirir. Şairin kastı elbette gurbet değildir.

Ne yazık ki şairin kastının ne olduğunu ikinci, üçüncü kuşak gurbetçilerimizde görmeye başladık. Sirkeci'den kalkan trenlerle birlikte töremizi orada yaşatamadık. Ne Türk kalabildik ne Avrupalı.

Her ne kadar da Araplar "Mânâ şâirin karnındadır" veya Fuzulî üstadımız "Aldanma ki şair sözü elbette yalandır" deseler de o bahse girmeyeceğim ama her iki sözün de bu güne kadar bende bir karşılığı olmadı. Hani imgeden bahsedeceğim diyordum ya ha işte sıra tam da oraya geldi. İmgeyi uzun uzun açıklamak yerine Ali Akbaş Ağabey'in *İroni* şiiri ile de şiirde imge imge diye kıvrananlar için her devirde kullanılacak bir reçete gibidir.

"Hey imgelem imgelem
Sen gelmezsen ben gelem
Çatıda saksafon çalıyor bir saksağan
Ve bir ozan oturmuş evde ağlıyor
Buna bir anlam veremiyor anası
Durmadan saçlarını sıvazlıyor

Kafası karışık nedense dünden beri
Hep aynı sözcükleri sayıklıyor
Gözleri belleğindeki soyut imgede
Sanırsın pirinç ayıklıyor

Sonuna kadar açmış volkmenini
Kulakları sağır eden bir hevimetâl çalıyor
Daha hiç tanımadığı bir sevgiliye
Soyut mu soyut, dizeler karalıyor."

Şiir elbette burada bitmiyor ama kafanızı karıştırmamak adına kısa kesip biraz da şiirin ayağa düşürülmeye başlandığı şiir gecelerine doğru yol alalım. Bakalım bu salonlarda okunan şiirlere şairlere ne deyip ne söylüyor Ali Ağabey.

"Dün gece,
Lezizdi et,
Zengindi masa,
Hindiler semiz,
Ve kadehler lebrîzdi;
Doyduk tıka basa,
Şiire yer kalmadı..."

Ali Akbaş'ın şiiri tornadan çıkmış herhangi bir metal ya da ağaç aksam değil, bir Anadolu kilimidir. Hangi dokuma tezgâhını kullanacak, hangi ipi, hangi kökboyalarını kullanarak renk elde edecek, düğümleri nasıl çalacak, kirkiti nasıl vuracak ve dokuduğu kilimleri satacağına kadar titiz bir çalışma temposuyla alın ve gönül terini dökerek dokur şiirini.

Gazel mi, koşma mı, destan mı, sağu mu, dedim dedi mi, ebcet hesabıyla mı ya da serbest şiir mi adına ne derseniz deyin hangi tarzda olursa olsun şiirin hakkını veren bir şairdir.

Onun şiirlerinde şu da şurada olsaydı, şu kelimeyi kullanmasaydı, şu dizeye gerek yoktu, ben olsaydım söyle derdim gibi kelimeler kullanmanıza izin vermez; tabiri caizse lafla sözü birbirinden ayırır, en küçük bir ayrıntıyı dahi göz ardı etmeden safi sözlerle doldurur şiir peteğini.

Ali Akbaş, edebiyat dergilerinde fazla görünmez, kozasını örüp çıktığı günden bu güne kendini tekrar etmeyerek birbirinden güzel şiirler yazmaya devam eder. Şiiri okunurken ayak ayaküstüne atıp gerinerek dinlemez. Zengin bir kuyumcu edasıyla dönüp dönüp şiirlerini sevmez. Yazar, zamana bırakır, hoş sedam kalsın ayaklarına da yatmaz.

Bilgiyi ihtiyaç duyanlara aktarmada bencillik etmez. Gittiği yerlerde başköşeye kurulup üstat pozları vermek yerine mümkünse hiç bir karede bulunmamayı, hatta sonradan gelmiş gibi bulduğu bir yere oturmayı uygun bulur.

Ali Akbaş'ın şiirinin bir ucu Anadolu'ya batmış, diğer ucu Türk dünyasını dolaşan pergel gibidir. Kazak Şairi, Kasım Amancolov, Saha Türkü Oyunskiy, Azerbaycanlı, Ahmet Cevat, Memmed Aslan, Şehriyar, Özbek şair, Çolpan, Tatar Türklerinin millî şairi Tukay'ı da unutmaz şiirlerinde.

Ali Akbaş, ömrünü sürgünde geçiren usta romancı Cengiz Dağcı'nın, Londra'da yeryüzünden taşındığında yıllardır göbeğinin düştüğü topraklara dönme hasretiyle yanıp kavrulduğunu elbette unutmayacak ve onun Kırım'a dönme hayallerini ve çektiği sıkıntıları şiirin diline aktararak şöyle seslenecektir:

"Dal aradı konmaya
Kanadı kana döndü
Merhaba Gelinkaya
Cengiz vatana döndü.
.....
Tatarım Allah kerim
Kızıltaş'ım Salgar'ım
Gözün aydın ey Kırım
Cengiz vatana döndü."

Ali Akbaş aynı zamanda çocuk edebiyatına da önemli katkılar sunan bir şairdir. Özellikle Kuş Sofrası ile hem küçük hem bizim gibi büyümüş çocukların sofrasına konuk olmuştur. Çocuk duyarlığını yakalayan, öğüt vermeyen, emrivaki yapmayan bir dille ruhumuza dokunur.

Ali Akbaş her ne kadar da Şardağı'nda bir ardıç ağacı gibi dursa da dallarına konan kuşlar, şiir tohumlarını yüzyıllar sonrasına başka başka coğrafyalara taşıyacaklar.

Bizden sonra gelecek nesiller için de Ali Akbaş, Kahramanmaraşlı şairler arasında başköşeye konacak şairdir. Kahramanmaraş Lisesinde öğrencisiyken yazdığı Kahramanmaraş Lisesi Marşını yazmakla kalmaz, Şöhretler Terzihanesi şiirinde de tarihi bedesteni anlatırken, Bakıra Övgü şiiriyle de başka şehirlerden Kahramanmaraş'a yolu düşecekleri de şöyle selamlar.

"Daha gün doğmadan uyanır Maraş
Uyanır da mor dağlara yaslanır
Ela gözlü bir Selçuk şehzâdesi
Bir kumru hu husu ve ezan sesi
Ökkeş sabah sabah bakır dövüyor
Bir bakır sinide güneş doğuyor
Çekiş sesleriyle, alın teriyle
Küçük dükkânlara rahmet yağıyor."

Bir şairin, doğduğu ya da yaşadığı memlekete vefa borcu vardır. Bu vefa borcunu eninde sonunda yerine getirmek ister. İşte Ali Akbaş'ın bu şiiri, bakırcılar çarşısı tarihten silinene kadar bir bergüzar olarak kalacak şiirler arısında kendisi hayattayken yerini almıştır.

Elime bir şiir kitabı aldığım zaman mutlaka yanımda bir kalem bulundururum ve önemli bulduğum bir şiirin ya tamamını ya da çok önemli bulduğum yerlerini çizerim. İşte bu yazı da önemli bulduğum şiirlerden yola çıkarak hem Ali Akbaş'ı daha yakından tanımak hem de tadımlık olarak alıntıladığım şiirlerini sizlerle paylaşayım istedim.

Her ne kadar da alıntıladığım bu tadımlık şiirler yazımızın arasına misafir olduysalar da başka şiirlerine haksızlık ettiğim anlaşılmasın. Her şiiri sindire sindire yavaş yavaş okudum, gönlüm gönendi, ruhum dinlendi. Öyle zamanlar oldu ki kitabı kapatıp bir dizede bir roman okuyormuşum gibi gözlerimi kapatıp şiirin koyaklarında gezinip durdum.

Her şairin mutlaka okuması gerekli şairler arasındaki ilk beş şairin arasına konulması gereken aksakal bir şair gerekse -ki gerek olduğuna inanıyorum- bu şair Ali Akbaş olmalı. Benim gönlümden böyle geçti sizin gönlünüzde nasıl geçer bilmem.

Sözün fazlasının içine laf karışır. Laf ü güzaf da insana yakışmaz. Ali Akbaş'ın şiirleri parça tesirli bir bomba gibi ruhunuzda yaralamadık yer bırakmıyor. En iyisi bir sözümüzü şöyle özetleyelim:

Ali Akbaş'ın şiiri darası alınmış, yüzde yüz yerli bir düşüncenin ürünü ve kendisinden sonraki nesillere bir mirasıdır vesselam.

(*) Bu ve bundan bütün alıntılar Ali Akbaş'ın, Bütün Şiirler, [Bengü Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2018] adlı kitabından alınmıştır.

Göygöl

Ali Akbaş

Şair Ahmet Cevat'ın aziz hatırasına

Bir seher vaktinde vardım Göygöl'e
Burda kızlar gül takıyor kâküle
Alev alev bir gül attım su yandı
Sunam derin uykusundan uyandı
Yavaş yavaş araladı perdeyi
Gönlüm göle düşmüş yaban ördeği
Giyip kuşanmaya erinmiş Göygöl
İpekten tüllere bürünmüş Göygöl

Ne kadar özenmiş hilkâtin eli
Bir depremle doğan yayla güzeli
Ninniler dinlemiş deli rüzgârdan
Gıdasını almış yağmurdan kardan
Sonra canlar yakan bir âfet olmuş
Burdan su içiyor her sevdalı kuş
Sanki aynasını düşürmüş felek
Göygöl'den gayrısı bir kirli gölek

Gök mâvi, göl mâvi, her şey semâvî
Arşa çıkar Ateşgâh'ın alevi
Burası Kafdağı tezatlar evi
Çıkar her adımda bir masal devi
Dağlar deve olur, bulut güvercin
Bir gümüş sakallı keçi olur cin
Yanılıp Göygöl'ü su sanmasınlar
Bismillâh demeden yıkanmasınlar

Gece ipil ipil yıldız elenir
Ay ışığı düşer göl hârelenir
Asırlardır sevdâ çeken gönüller
Ateşgâh'ta yanar burda serinler
Göygöl menbâıdır efsânelerin
Bu sulardan doğmuş Hüsrev'le Şirin
Dedem Korkut bu dağlara uğramış
Acıkmış suyuna ekmek doğramış

Bir sabah Göygöl'de peri kızları
Yıkanırken siper edip sazları
Üstlerine gelmiş bir deli çoban
Kır papaklı, sırtı heybeli çoban
Bakmış ki göl başı peri tüneği
Atmış üstlerine ak kepeneği
Bir anlık gafletten doğmuş Tepegöz
Oğuzu uykuda boğmuş Tepegöz

Bir gece yarısı ay suya düşer
Çöllerde bir ceylan pusuya düşer
Derinden derine hârelenir su
Sararken her yanı barut kokusu
Çimenler üstünde üç beş damla kan
Gözünü nefretle kapatır ceylan
Çırpınır ağzında bir demet kekik
Kör avcı, her şeye çekilmez tetik

Şimdi yaylaların sonbaharıdır
Dağları kaplayan süt buharıdır
Yapayalnız kalmış kuğulu Göygöl
Ağlayan göz gibi buğulu Göygöl
Uzar kıyısında bir sarı kamış
Kendini seyreder sularda yaz kış
Şimâl küleğiyle kar geliyor, kar
Sunamı tûfandan koruyun dağlar

Dedim doruklarda açan menekşe
Dedi uçabilsem, kuş olsam keşke
Bilmem nasıl sığdım ben bu derbende
Merih'in, Zühre'nin derdi var bende
Yüzümü yalarken yayla meltemi
Her gece rüyamda bir beyaz gemi
Sularımı yara yara gidiyor
Özlediğim bir diyara gidiyor

Han Kepez çıkarır altın tacını
Her gün bu aynada tarar saçını
Köroğlu yol keser alır başını
Kaçak Nebi unutur mu öcünü
Deli poyraz doruklarda tar çalar
Dal koparır, can aparır, nar çalar
Uçuşan yapraklar turna teleği
Bulutlar dağların ipek yeleği

Bir nevruz sabahı sökerken şafak
Bir şehzâde gelip uyandıracak
Nal sesleri duyacaksın derinden
Öpecek usulca göy gözlerinden
Açma duvağını sır verme ele
Şu fırtına dinsin, yaz gelsin hele
Uyu nâtevânım yaralım uyu
Uyu bahtı kara maralım uyu

Bir şiir bıraktım sana hediye
Bu garip yolcuyu unutma diye
Şahidimiz olsun ulu çınarlar
Gün gelir okuyup bizi anarlar
Çınar fısıldaşır pınara söyler
Pınar da üstadım Anar'a söyler
Bu sayede elden ele duyulur
Bizim de adımız şâir sayılır

Mesnevî okuyup geçtik Gence'den
İçime bir sızı düştü inceden
Elvedâ bağlarda üzüm derenler
Üzümü unutup hüzün derenler
Elvedâ adını unutan şehir
Elvedâ akmayı unutan nehir
Ata yâdigârı Gence elvedâ
Dalında kuruyan gonca elvedâ